EKİM

İşçi sınıfının kurtuluşu kendi eseri olacaktır

BÜTÜN ÜLKELERİN PROLETERLERİ, BİRLEŞİN!

Sayı: 19, Nisan 1989

Siyasal durumda ve işçi hareketinde gelişmeler

12 Eylül sonrası ilk parlamento tabiatıyla bir siyasal bunalım etkeniydi. Darbeci generaller tarafından seçilmiş, seçmene onaylatturılmıştı. Generallerin kurdurduğu suni partilerden ikisi çok kısa sürede çökünce, parlamento da iskartaya çıktı. '87 Kasımındaki erken seçimle parlamentoya itibar ve istikrar kazandırılmak istendi. Ancak yürürlüğe koyduğu ucube seçim sistemiyle, hükümet partisi, %36'lık bir oy oranıyla parlamentodaki sandalyelerin %65'ini ele geçirince, daha oluşur oluşmaz ikinci parlamento da siyasal bunalım etkenine dönüştü; erken seçimin ardından yeniden erken seçim tartışmaları gündeme geldi. Ve nihayet geçtiğimiz ay yapılan yerel seçimlerde hükümet partisinin daha bir buçuk yıl önce %36 olan seçmen desteği %22'ye düşünce, ikinci parlamento da hükmünü tamamlamış oldu. Siyasal bunalım ağırlaştı ve bunun giderilmesinin kendisi ise daha ağır bir siyasal bunalım etkeni olacaktır.

Sistem altenatiflerini ne kadar da hızla eskitiyor! Bu onun yapısal krizinin , bu krizi çözemediğinin ve halihazırdaki ekonomik koşullar altında çözemeyeceğinin ve yığınlara hiçbir şey veremediğinin, veremeyeceğinin yeni bir kanıtıdır yalnızca.

Şimdiden gündeme giren, yeni bir erken seçimle girecek olan DYP ve SHP alternatifleri ya da bunların merkezinde olduğu muhtemel koalisyon hükümetleri aynı akibetle, Özal ve partisinin akibetiyle karşılaşmayacaklar mıdır? 50 mil-yar dolara varan dış, 20 trilyon liraya varan iç borç, %100'e tırmanan enflasyon, sürekli artan işsizlik, türkütücü boyutlara varan servet-sefalet kutuplaşması -bu temel sorunlardan hangisini, nasıl çözümleyeceklerdir? Türkiye kapitalizminin olanakları, dünya kapitalist ekonomisi içindeki yeri bellidir. Bu koşullar altındaki bir ülkede düzen içi iktisadi politika arayışlarının sınırları, diğer bir deyişle, burjuva partilerin manevra alanı son derece dardır. Toplumsal demagojinin çeşitliliği dışında, birinin ötekinden çok farklı çözüm reçeteleri sunamamasının nedeni de budur.

ANAP'ın dağılması halinde - ki dağılması kuvvetle muhtemeldir- DYP en güçlü alternatif olarak gündeme gelecektir. Nitekim iç sermaye çevreleri bu yönde eğilimlerini seçimden hemen sonra açığa vurmaya başladılar. Resmi ABD görüşü de, DYP ile ANAP'ın birleşmesi dileği eşliğinde, aynı eğilimi dile getirdi.

Ancak, Türkiye'de nesnel olarak sistemle boğaz boğaza gelme potansiyeli taşıyan güçlü bir işçi hareketi gelişiyor. Yanısıra Kürt ulusal hareketi var. Bu, sistem için ciddi bir potansiyel tehlikedir. Tehlikenin büyümesi durumunda, DSP engelini şu veya bu şekilde kaldırmak kaydıyla, işçi hareketini durdurmanın, oyalamanın, yozlaştırmanın ve böylece sistem karşıtı bir rotaya girmesini önlemenin bir yolu olarak, SHP alternatifi de, bizzat sermaye tarafından tercih edilebilir.

İşçilerin klasik sağ partilerden büyük ölçüde kopuşu, son seçimin ortaya çıkardığı en önemli olgudur. Hemen hemen bütün işçi merkezlerinde işçi oyları sosyal-demokrasiye kaymıştır. Sorunların onun tarafından çözüleceğine inandıklarından değil, daha çok, önlerinde başka bir somut, inandırıcı alternatif olmadığından. İşçilerin seçimlere ve burjuva partilere aldırmaksızın, seçim döneminde, bağımsız olarak, kendiliğinden harekete geçmeleri dikkat çekici bir olgudur. Bu olgu sadece toplusözleşmeler dönemi ile izah edilemez herhalde.

İşte böyle bir dönemde devrimci hareketin sıkı durması, burjuva reformizmine / sosyal-

demokrasiye karşı net bir tutum alması devrim savaşımının geleceği bakımından tayin edici bir önem kazanıyor. Bu, önümüzdeki dönemde reformculukla devrimcilik arasındaki temel ayrım çizgilerinden biri olacaktır.

Aşağıdan gelen, şüphesiz inişli-çıkışlı ama sürekli büyüyecek olan, işçi hareketi, şiddetin dışında, sadece ve ancak burjuva reformizmi eliyle yozlaştırılıp, durdurulabilir; rejimi onun şiddetinden ancak reformizm koruyabilir. Her yerde ve her zaman sosyal-demokrasinin işlevi bu olmuştur zaten.

Sosyal-demokrasi alternatifine, işçi hareketinin ve devrimci hareketin gelişmesi için daha elverişli koşullar sağlayabilir gerekçesiyle, şu veya bu şekilde destek vermek, tereddütlü, hayırhah bir tutum almak sadece budalaca bir düşünce olmayacaktır; sosyal-demokrasinin işçi hareketini yozlaştırmasına ve devrimci hareketi tecrit etmesine yardım etmek demek de olacaktır. Zira, yazmıştık yineliyoruz, burjuva reformizminin güç kazanması devrimci hareketin güç kaybetmesi demektir; aradaki ilişki ters orantılıdır. Ve reformist hareketin geçici bazı tavizleri, sadece işçi hareketini, devrimci kitle potansiyelini eritip düzen sınırları içinde tutmanın karşılığı olacaktır. Sosyal-demokrasi devrimin dalgakıranıdır; barikatın karşı tarafındadır. Bu yüzden ona karşı net, ilkeli bir mücadele bağımsız bir işçi hareketinin yaratılması için ve devrim için stratejik önemdedir. Bu olmaksızın ne sosyalist bir işçi hareketinin yaratılması, ne de bir devrim olanaklıdır.

Devrimci hareketin bir bölümü 12 Eylül sonrası her ne kadar demokratizm, "anti-12 Eylülcülük" hastalığına tutulup nihai hedefi unuttuysa da, genel olarak sosyal-demokrasiden bir uzaklaşma görüldü. Ancak bunun henüz sosyal-demokrasinin ciddi bir alternatif olmadığı koşullarda meydana geldiğini unutmamak gerekiyor. Şimdi ise sosyal-demokrasinin yeniden yükselişinin koşulları var.

Bu koşullarda devrimci hareketin demokrasi programını temel alan kesiminin doğrudan böyle bir programdan kaynaklanan önceden beri malûl olduğu sosyal-demokrasiye bir tür gizli umut, ona karşı hayırhah tutum gibi zayıflıkları yeniden depreşebilir. Özellikle de "anti-12 Eylülcülük" çizgisinin egemen olduğu kesimde.

Bütün olgular Türkiye tarihinde görülmemiş çapta ve derinlikte bir emek hareketinin geleceğini gösteriyor. Burjuva sistemin açmazları büyüyor, sorunları giderek ağırlaşıyor. Yeni bir tarihsel fırsat geliyor, bu fırsatı yakalamak gerekiyor. Bu da, sosyalist hareketin görev ve sorumluluklarını kat kat artıyor. Güçlerin zayıflığından, hazırlıksızlığından ve dağınıklığından ürkmeden, harekete müdahale etmek gerekir. Hareketin devrimin geleceği işte orada, işçi hareketindedir. Onunla kaynaştığı ölçüde yeni güçler bulacak, o güç arttığı ölçüde gerçek bir politik kuvvet haline gelecektir. Devrimin güçleri herhangi bir grubun güçleri ile sınırlı değildir; böyle bir dargörüşlülüğe, umutsuzluğa kapılmamak gerekiyor. Ayrıca, işçi hareketinin gelişiminin kendisi, bugün çok sayıda devrimcinin ufkunu sınırlayan, kendileri farkında olmasalar da nesnel olarak işçilerle birleşmelerini güçleştiren ve de ulaştığı ölçüde işçilerin de enerjisini sınırlayan geri, "demokratik" programların/çizgilerin terk edilmesini, sosyalist programın ve sosyalist devrim için savaşımın kabulünü kolaylaştıracaktır. 15-16 Haziran ayaklanmasının işçi sınıfını küçümseyen teorileri pratiğin cevabıyla bir hamlede rafa kaldırması gibi.

Daha bir yıl önce işçi hareketini abarttığımızı söyleyen, ve Türkiye işçi sınıfının güçsüz olduğunu ileri sürerek sosyalist devrim programına karşı direnen bazı dargörüşlü devrimcilerimizin şimdi yeniden düşünmeleri gerekiyor.

Hareketin pratik görevlerinin artışı teorik görevlerin yükünü ağırlaştırıyor. Nasıl bir perspektifle, hangi taktikle müdahale ediliyor ve edilecektir sorunu, temel sorun olmaya devam ediyor.

EKİM

İSTANBUL TERSANELERİ:
İŞÇİLER KAYNIYOR

Türkiye Denizcilik Sanayiine bağlı Gemi İmalat Sanayii, son yılların kapitalist ekonomik bunalımını yaşarken, bu bunalımdan kurtulabilmek için her zaman yaptıkları gibi bunalımı işçilerin üzerine yıkmaya çalışıyorlar.

Toplu sözleşme görüşmelerine başlanıldığı günden beri, sendikanın (Dok-Gemi-İş) işçilere, toplu işsözleşmesi konusunda hiçbir bilgi vermemesi işçiler tarafından tepkiyle karşılandı. Özellikle toplu sözleşmenin masada satılmakta olduğu haberlerinin yayılması, işçileri eyleme sürükledi. Daha önceleri sürdürülen pasif eylemlerin yerini topluca eylemlere bırakması karşısında, gerici sendika yönetimi, engel olmaya çalıştıysa da başarısız kaldı. Tersane eylemleri, işçilerin kendi koydukları bağımsız eylemler olmuştur. Buralarda çalışan işçilerin ortalama aylık ücretleri 140 bin TL civarındadır. Yapılacak yeni toplu sözleşmeye kendi ağırlıklarını koymalarının zorunluluğu buradan geliyor.

1980'de yeni üretime geçen Pendik Tersanesi dışında, diğer tersanelerde 20 yıla yakın bir zamandır böyle birlikte bir eylem gerçekleştirilememişti. Tersaneler arası irtibatlar kurularak 2 Martta sendika şubesine topluca gidildi. Haliç Tersanesi'nde işçiler, dışarı çıkmalarını engellemek isteyen polise karşı birlikte tavır koydular, başarılı oldular. Yenikapı'daki Dok-Gemi-İş şubesine varıldığında polisle yine karşılaşan işçiler, içeri alınmak istenmediler. Ne var ki oraya gelişte bir kararlılık vardı, sendikaya söylenecek sözler vardı. Polis buna engel olamadı. Zorunlu olarak dışarı çıkan sendika başkanı faşist sendikacı Nazım Tur işçilere, "Buraya sizi ben çağırmadım. Çağırdığım zaman gelebilirsiniz ancak, haydin işinizin başına çekip gidin" sözleriyle işçileri karşıladı. Onun esas amacı işçileri galeyana getirip polise boğdurmaktı. İşçiler henüz böylesi bir çatışmaya hazırlıksızdı. Bu faşistin bu tür yöntemleri her zaman kullandığını işçiler bildiği için, daha önce her işçi uyarılmıştı. İşçiler söyleyeceklerini söylediler. Toplusözleşme görüşmelerinin bilinçli olarak kendilerinden saklandığını, yeni yapılacak delege seçimlerinin gerici olduğunu, bunları devamlı eylemleriyle protesto edeceklerini söylediler ve ayrıldılar. Olaylar böyle başladı.

Sınıf mücadelesini sadece sendikal muhalefet düzeyinde tutmak, işçilerin önünü kararıyor. (Bu konu EKİM tarafından sıkça eleştiriliyor, yol gösteriliyor.) Sosyalist bir önderliğin olmayışı, eylemlerin biçimini, örgütlenişini hep kendiliğinden gelişmelere bırakıyor. Bu, tersanelerin kendi içinde de diğer tersanelerle konulacak eylemler hakkında sürekli bocalamaları birlikte getiriyor. Örneğin, sendika eylem koyun derse buna katılalım mı katılmayalım mı? Burada katılmama sendikayı protesto anlamında düşünülüyor. Bu sorunda ileri işçiler dahi kararsızlık içinde kalıyorlar. Biz EKİM olarak bu tür bir çağrı bile olsa, işçilerin çoğunluğunun katılımını sağlayacağı için katılmayı ve daha ileri hedeflere götürülmesi-nin doğru olacağını savunduk. Bu açıklama kabul edildi. Biz böyle bir çağrının olmayacağı bilinciyle, eylemlerin durmamasını, sıcağı sıcağına işçilerin birlikte harekete geçirilmesini kalabalık toplantılarda savunduk. Bu tür çağrılar aynı zamanda işçilerin ortaya koyamadıkları isteklerdir. Devrimci sosyalistler işçilerin nabzını ellerinde tutmasını bilmek zorudadır.

20 Marta kadar süren pasif eylemler 21 Martta diğer tersanelerle alınan ortak kararla birlikte, daha ileri eyleme dönüştürüldü. Camialtı, Haliç ve İstinye Tersanesi işçilerinin katılımı güçlü oldu. Bu yürüyüşte; "İşçiler Elele Genel Greve", "İşçiler Birleşin", "En Büyük İşçiler" sloganları atıldı. Tek tek işçiler biraraya geldiklerinde, güçlerini ortaya koyduklarında "büyük"lüklerinin farkına da vardılar. Bireyciliğin yerini birliktelik aldı. Faşist cuntanın 1980 sonrası bu tersanelerde yaygınlaştırmaya çalıştığı kadercilik, işçileri bölüp parçalamak için yaratmaya çalıştığı din sömürüsü para etmeyecektir.

Pendik Tersanesi işçileri, sendika ve işverenin ortaklığı sayesinde bu eyleme katılamadılar. Onlar da eylemlerini 23 Martta koydular. Tersaneden Pendik'in içine 4-5 km sessizce yürüdüler. Bu eylemleri burjuva basını vizite eylemleri olarak lanse ediyor. Bu kadar işçi bir günde hastalanıyor ve viziteye slogan atarak gidiyor, öyle mi?

(Devamı s.4'de)

İşçi sınıfı ayakta

Mart ayı işçi sınıfının son iki yıldır artarak gelişen yasadışı eyleminin doruk noktasını oluşturdu. Kesin sayı tespit edilememekle birlikte, Mart ayı içinde 40'ı aşkın yasadışı eylem yapıldı ve eylemlere 100.000'den fazla işçi katıldı.

Bilindiği gibi, geçen yıl Şubat ayında, Türk-İş yöneticileri bir dizi eylem kararı almış, yemek boykotu ve bir iki mitingden sonra, hükümetle görüşerek, kendilerinin bir daha seçilme hakkını kazanmalarıyla birlikte bu kararların uygulanmasını rafa kaldırmışlardı. Bir yıl sonra, bu kararları rafa kaldıran kendileri değilmiş gibi, yeni bir karar alarak bu yıl toplu sözleşmeleri yapılacak yaklaşık 600.000 işçiyi sözleşmelerde uyuşmazlığa götürerek toplu grev uygulanmasına geçilece ğini söylediler. Türk-İş'in sendika bürokratları, kararları uygulayalım, uygulamayalım tartışması yaparken, yeniden hükümetle görüşme yapmaya hazır olduklarını söyleyerek manevra yapmaya girişirken, işçiler bastırdı. Yaygın bir şekilde, Türkiye'nin dört bir yanında işçiler yemek boykotu ve sakal bırakma gibi pasif eylem biçimlerinin yanısıra, toplu viziteye çıkarak üretimi aksatma, bırakma, düşürme, mesaiye kalmama, toplu yürüyüşler ve oturma eylemleri gibi üretimi etkileyecek aktif eylemlere giriştiler. Polis, bu eylemlere çeşitli yerlerde müdahale etmek istediyse de, işçilerin kararlılığı karşısında etkisiz kaldı.

İşçi sınıfının eylemleri yerel seçim öncesine denk geldiği için kamuoyu da eylemlerin boyutuna uygun gerekli yankıyı yaratmadıysa da, burjuvaziyi tedirgin etmeye yetti. İşverenler üretimi etkileyen direniş ve grevlere bir çözüm bulunması gerektiğini açıkladılar, gazeteler günlerce birinci sayfada resimli olarak işçilerin eylemlerine yer verdi, başyazılar işçilere ayrıldı. Örneğin, burjuvazinin etkili akıl hocalarından Oktay Ekşi, köşesinde " İşçilere Dikkat!" diye yazı yazmak zorunda kaldı. O.Ekşi, hükümetin olaylara duyarsızlığını eleştirerek, kaygısını, "işçi direnişleri nereye varır, bilemiyoruz" diyerek dile getirdi. O.Ekşi, işçi hareketinin mevcut konumuyla, "deneyimli kadrolarıyla" Türk-İş'in "işçileri belli çizgiler içinde" tutabileceğini düşünmenin yanıltıcı olduğunu söylüyordu. Çünkü, ona göre, "işçi artık Türk-İş'ten önde gidiyor"du. Türk-İş kararsız tutumlarıyla işçi sınıfında güvensizlik yaratmıştı. Bu nedenle hareketin "kontrolden çıkması muhtemel"di. Gelinen aşamada işçi hareketi burjuvaziyi korkutuyor, ve bilinen politikasıyla Türk-İş ne işçilere, ne de burjuvaziye yeterli güveni verebiliyor.

İşçiler kaynıyor

(Başarafı s.3'te

Pendik Tersanesi işçileri eylemlerini daha ileri götürmeyi planlamışlardı. Bunda başarılı olamadılar. 27 Martta seçim sonuçlarını bir umut olarak işçilere getiren sendika ile SHP'li ya da de-mokrasici bazı işçilerin geriliğinden kaynaklandı bu durum.

28-29 Martta tersanelerden gruplar halinde katılacak olan işçiler sendika şubesini yeniden zorlamayı planlamışlardı, gerçekleşmedi. Mart bitiyor, Nisan yeni gelişmelere, sokağa dökülmelere gebe. Grev eylemleri buralarda gerçekleşebilire benziyor. Sözlerimizi işçi sınıfı 1 Mayısa hazırlanmalıdır! diyerek bitiriyoruz.

Yaşasın İşçi Sınıfının Devrimci Mücadelesi!

29 Mart 1989

Camialtı, Pendik, Haliç tersanelerinde çalışan EKİM Okurları

İSTANBUL

8 Mart...

(Başarafı s.6'da)

sağlayabilir, ama hiçbir zaman kadın sorununu çözemez." (Kadın Sorunu Üzerine Seçme Yazılar, s.47'den, İnt. Yayınları) diyerek liberallerin yerini göstermiştir.

-Her türlü sapmaya karşı Marksist-Leninist safları güçlendirelim. Teorimiz ışığında kadın sorununa duyarlı davranalım.

- Yaşasın tüm insanlığın kurtuluşu uğruna mücadele.

E. Dağlı Mart 1989

16 Mart unutulmadı

(Başarafı s.5'te)

yığınların gözünde küçültmek ve karalamak için demagoji sanatını ustalıkla kullanıyor. Burjuva basın askeri darbe söylentileri yayıyor. Bunlar biz devrimcilerin mücadelesini engelleyemez. Mücadelemizi kararlı bir şekilde sürdüreceğiz.

Yaşasın örgütlü mücadelemiz!

Yaşasın özgürlük, yaşasın sos-yalizm!

İstanbul, 18.3.1989

Y.Dost

16 Mart unutulmadı

16 Mart 1978'de gerçekleştirilen ve 7 ilerici insanın ölümüne neden olan katliamın 11.yıldönümünde yoğun gösteri ve protestolar gerçekleştirildi.

Bu konuda İstanbul üniversitesinde çalışmalar 13 Martta başladı. O gün fakültede geniş bir afiş ve pullama çalışmasıyla 16 Mart'ta ne olduğu, niçin olduğu ve kimler tarafından gerçekleştirildiği konusunda insanların kafasında soru işareti yaratıldı. 14 Martta kuşlama ve pullamalar yoğun şekilde sürdürüldü. Ayrıca yapılacak olan forumun duyurusu yapıldı. 15 Mart çarşamba günü ise fakülte bahçesinde kısa bir forum yapıldı. Burada öğrenci derneğinin bildirisi okundu ve dağıtıldı. Daha sonra diğer fakültelerin coşkulu katılımıyla forum bir mitinge dönüştürüldü.

Miting 1 dakikalık saygı duruşuyla başladı. Yapılan Türkçe ve Kürçe konuşmalar ile sermayenin kendi çıkarları için gericiliği des-teklediği, ama bunların bizi yıldıramayacağı, geçmişteki katliamların unutulmadığı ve hesabının sorulacağı belirtildi. Şiirler okundu ve yaklaşık 1 saat süren miting bitirildi.

16 Mart katliamının yapıldığı gün üzerinde katledilen devrimci insanların resimlerinin ve açıklayıcı bilgilerin bulunduğu büyük (1mx60 cm) afişler pek çok yere asıldı.

Aynı gün birim derneklerin önerisiyle platformun organize ettiği eylem Fatih'te gerçekleştirildi. Eylem yerinde yol yakılarak trafiğe kapatıldı. "16 Mart'ı unutmadık, hesabını soracağız" sloganı atıldı. Ayrıca Nazım'ın "Akın var güneşe akın. Güneşi zaptedeceğiz, güneşin zaptı yakın" şiiri okundu.

Eylemin sonunda ekiplerin eylemcilere saldırması ve sokak aralarında ateş açması, bir kez daha faşist sermaye düzenin ikiyüzlülüğünü ortaya koydu. (Gençlik bakanı H.Celal Güzel gençliğin politize olması gerektiğini söyleyip duruyor.)

16 Mart katliamı egemen güçlerin, yükselen toplumsal hareketi bastırma ve gözdağı vermek amacıyla tezgahlanmıştı. Bu iş içinde burjuvazi, klasik maşası olan faşist güçleri desteklemiş ve kışkırtmıştır. Ama bu katliam devrimci-demokrat insanların nefretini bir kat daha artırmış ve mücadeleyi keskinleştirmiştir.

Burjuvazi toplumsal muhalefeti, bu tür katliamlar yaparak bastıramayacağını anlamış ve devreye 12 Eylül'ü sokmuştur. Bu kanlı baskı ortamı, demokrat kesim de dahil devrimci hareketi bastırmıştır. Yüzbinlerce insanı işkence tezgahından geçirmiş, toplumu bir sürü haline sokmaya çalışmıştır. Bunu yoğun olarak gençliğin üzerinde de uygulamış ve depolitize olması için imkanlarını seferber etmiştir. (YÖK, polisin okullara girmesi, yoğun soruşturmalar gibi.)

Ama bugün gelinen nokta, burjuvazinin hesaplarının artık tutmadığını gösteriyor. Emekçi kesimde protestolar, gösteriler ve grevler işbirlikçi, sarı sendikalara ve baskılara rağmen artarak sürüyor.

Öğrenci gençlik de bütün sindirme çalışmalarına rağmen mücadelesini başlatmıştır. Gerici güçler tekrar sahneye sürülüyor. (Türban olayı vb.) Gelişen hareketi

(Devamı s.4'de)

Mahkemelerde devrimci tavır

(Başı arafı s.36'da)

mutlaka savunuldu. Diğer savunmalar da bakış açımızla yazılmıştı fakat içerik olarak bazı yönlerden kısıtlanmış üslup olarak da esnetilmişti. Bu savunmalarda işkenceler, anti-demokratik yargılamalar teşhir ediliyor, döneme ilişkin değerlendirmelere daha sınırlı değiniliyor, kiminde değinilmiyordu. Bazı arkadaşlarımızın da hukuksal durumları gözönüne alınarak siyasi savunma yapmamaları uygun görüldü.

Burada şunu belirtmek gerekiyor. TİKB davalarında yargılanan arkadaşlarımızdan bir teki bile daha az ceza almak gibi kişisel bir kaygı ile hareket etmedi. Ağır ceza tehditleri hiçbir şey ifade etmiyordu. Onların yegane kaygısı onurlu devrimci tavrı şube ve cezaevlerinden sonra mahkeme önünde de koymak, işçi sınıfı ve tüm emekçi halka karşı görevini bu platformda da layıkı ile yapabilmekti. Bundan gelen bir titizlik ve coşku içindeydiler. Bu duyguların etkisiyle savunması için çizilen çerçeveyi aşmak gibi kimi yanlışların yapıldığı da oldu. Mahkemeler, yeterli delil bulamayınca, bazı arkadaşlarımızın savunmalarındaki siyasi muhtevayı "delil" olarak kullandılar. Mahkemelerde yaptığımız savunmalardan ve onların savunmalarından yeni davalar açıldı. Örneğin, ana davada savunmayı yapan arkadaşlara savunmanın savunmasının savunmasına dava açıldı. Bunlardan toplam 48 yıl hapis cezası verildi.

8 Mart dünya emekçi kadınlar gününe dair

EKİM'in Mart sayısından beklenmeyen, 8 Mart Dünya Emekçi Kadınlar Gününe duyarsız kalınmasının nedenini bilemeyeceğim; bildiğim bağışlanır bir davranış olmadığıdır. Açıklamasını EKİM sayfalarından okuyacağıma inanıyorum.

8 Mart Dünya Emekçi Kadınlar Gününün tarihçesine gözattığımızda 1857 yılında Newyork sokaklarına dayanan bir gösteri ve polisin katliamıyla karşılaşırız. Nedir o yıllarda kadının istemi, O'nu sokağa döken? Çok fazla değil;

- Eşit işe eşit ücret!
- Sekiz saatlik işgünü!

Bu istemlerin düzen sınırları içinde çözümlenebilir olması bile, azgınca saldırısını önleyemedi egemen sınıfın. Sonuç; sömürücü tarafından katliam, sömürülen açısından kavgada daha kararlı adımlarla ilerlemek. 1910 yılında Clara Zetkin Yoldaşın önerisiyle Dünya Sosyalist Kadınlar Konferansı'nda 8 Mart dünya emekçi kadınlarının mücadelesini değerlendirmek açısından, onları, daha bir kararlılıkla mücadele saflarına çekmek açısından, dünya emekçi kadınlar günü ilan edilmiştir. Bugün kadının oturup ağlama günü değil; örgütlenme, düşmanını tanıma, kendisini kurtuluşa götürecek yolu bulma günüdür.

Kadının ikincil konuma düşmesini tarihsel, sosyal açıdan incelersek, taa... mülkiyetin ortaya çıktığı ata-erkil aile biçimine dek ineriz.

Kadının söz sahibi olduğu, kararlara katıldığı bir toplumsal biçim vardı kuşkusuz. Ancak bu dönemde özel mülkiyet yoktu, insanlar klanlar haline ortaklaşa üretip, bölüşerek yaşıyorlardı.

Ne zamanki özel mülkiyet ortaya çıktı, kadın tarihte ilk kez ikincil konuma düştü ve toplumsal kararlara katılma hakkından (sorumluluğundan) kurtuldu.

Daha sonra sırayla gelişen toplum biçimlerinde de yoğunlaşarak süren bir aşağılanmayla karşılaştı. Köleci toplumda ilk gece hakkı köle sahibinin, feodal toplumda toprak beyininidi.

Modern kapitalist toplum kadına görece bir bağımsızlık getirirken, onun emeğini ucuz işgücü olarak üretimde kullandı, bedenini reklam nesnesi olarak teşhir etti, en iğrenci insana yabancılaşmanın en uç noktalarında kadının bedenini meta olarak pazara sürüp, vergilendirdi. (Resmi fuhuş)

Kadın ucuz işgücü pazarında emek-gücünü satarken, bir yandan da toplumsal yeniden üretim sürecindeki "görev"ini (aile içi) sürdürür. İşçi erkek açısından sorumluluk yalnızca evin dışındayken, kadın açısından bıktırıcı bir yükümlülükle evin içinde de sürer.

Kadının bu çifte sömürüsü dünya komünist hareketini komünist partiye bağlı olarak çalışan ayrı kadın örgütleri yaratmaya itmiş, bu konu komünist önderlerimizin öğretilerinde yer almış, çözümü bir o kadar özenle ele alınmıştır.

Türkiye özeline inersek, sanayi proletaryasının büyük bir bölümünde kadın emeği kullanıldığını, üstelik kalifiye elemana göre çok da ucuz olduğunu görürüz. Tarımda kullanılan kadın emeği ayrı bir boyuttadır. Konfeksiyon sanayisinin yan kuruluşları olarak evde parça başına sömürülen kadın emeği küçümsenemez sayıya ulaşmış bulunmaktadır. Bu kategorilerdeki kadın emeği, sosyal statü bakımından önemli farklılıklar gösterir.

Daha fazla kar temelinde işleyen bir toplumsal mekanizma, kadına olduğu kadar emekçi erkeğe de özlediği mutluluğu hiç bir şekilde veremez. Onu kadın eti pazarına alıcı olarak gönderirken aynı soysuzlaşmayı, onunla paylaşmasını sağlar yalnızca. Manevi yoksunluğunun dile geldiği, insanlığından tiksinti duyacağı yerlerden biridir genelev.

Metalar pazarında kadın emekgücünün bunca ucuzluğunun nedeni yine tarihsel nedenlerle, erkeğe göre ikincil konumuyla, (yani kadının emek-gücünün sömürüsü yanında bir de cins olarak ezilmişliği sözkonusudur) açıklanabilir yalnızca. Yasalar önünde bile tam bir eğitliğe sahip değildir kadın. Örneğin eşi istemezse çalışamaz hala, eşinden izinsiz yurtdışına gidemez, bir gaf yapıp evlilik dışı ilişki kurmuşsa çocuğunun vasiliğini üstlenemez. O eşinin, babasının, erkek kardeşinin gölgesindedir bu anlamıyla.

Böylesi bir durumda kadına düşen, kendi durumunu bilince çıkartıp, kendi özelinden kalkarak, genele, toplumsala doğru mücadele yürütmek ve liberal, sosyalist ya da radikal feministlerin yanında değil, insanlığı kurtuluşa götürecek olan komünist ideolojinin yanında saf tutmaktır.

Clara Zetkin yoldaş bir konuşmasında "kadının tam kurtuluşu için ancak sosyalist partiden beklentisi olabilir. Kadın hakları savunucuları'nın hareketi tek tek noktalarda belli avantajlar

(Devamı s.5'de)

Gelişen işçi hareketi üzerine

T.Göker

İşçi hareketi son üç yıllık yasal ve yasadışı eylemleriyle yeniden toplumsal muhalefetin odağına yerleşmiş durumda. '60'larda ve '70'lerdeki devrimci yükselişlerde de işçi hareketi, hareketin bel kemiğini oluşturmuştu. Buna rağmen küçük-burjuva demokratik hareketin gölgesinde kalmıştı. Yeni dönemdeki işçi hareketi, kendini yeniden tekrarlayan bir hareket olmaktan çok uzaktır. Geçmişin deneylerinin de yardımıyla, yeni, özgün özellikleriyle ortayaçıkıyor. Türkiye tarihinde, hiçbir zaman emek-sermayeçelişkisi kendini bu kadar çıplak bir şekilde ortaya koymadı. '60'larda ve '70'lerdeki devrimci yükseliş döneminde, küçük-burjuva kitlelerin devrimci-demokratik eylemi işçi hareketini gölgede bırakabiliyordu. Yeni dönemde ise, küçük-burjuva demokratik hareket 12 Eylül'ün yıkımının da etkisiyle yorgun düşmüş, şimdilik güçlü, istikrarlı bir hareket geliştirme şansını kaybetmiştir. Küçük-burjuva hareket, yeni dönemde, ancak işçi hareketinin desteğinde, ondan cesaret alarak, onun iteklemesiyle yığınsal olarak canlanabilir.

Gelişen hareketi hiçbir parti, grup, sendika yönetmiyor; kendiliğinden bir hareket olarak, tabandaki ileri işçilerin istiyatifiyle gelişip ilerliyor. Bağımsız bir sınıf hareketi kimliğine ulaşmış, bağımsız bir parti tarafından yönlendirilen bir hareket değildir. İşçi hareketini bağımsız bir politik kimliğe kavuşturmak, komünistlerin ve ileri işçilerin en temel görevi olarak olduğu yerde duruyor. Kendiliğinden hareketin daha da kitleselleşerek, eylemlerinin şiddetini arttırarak boy verip gelişmesi bu eksikliği daha yakıcı bir sorun olarak dayatıyor.

İşte bu koşullarda harekete müdahale etmek göreviyle karşı karşıya olan sosyalist hareket, yeni dönemde gelişen hareketin özgünlüklerini, devrimci dinamiklerini, güçlenmesini ve kalıcı başarılar kazanmasını engelleyen zayıflıklarını bilince çıkarmak ve çıkartacağı dersler ışığında teoride ve pratikte ona nasıl müdahale etmek gerektiğini ortaya koymak zorundadır.

Hareketi besleyen koşullar

Son 9 yıldır uygulanan ekonomik politikalarla işçi sınıfı açlık sınırına itildi. Kapitalistlerin karları kat kat artarken işçilerin alım gücü sürekli düştü. 12 Eylül rejimi ücretlere zorunlu tahkim sistemi getirerek, grevleri, sendikal faaliyeti yasaklayarak, DİSK'i kapatarak, işçi sınıfının ekonomik çıkarlarını savunma ve yaşam koşullarını iyileştirme araçlarını da ortadan kaldırdı.

Kapitalist sınıf 12 Eylül aracılığıyla işçi sınıfını açlık sınırına itmekle kalmadı, sendika ve toplusözleşme yasalarındaki değişikliklerle işçi sınıfının yasal yollardan hak savaşımını da neredeyse olanaksız hale getirdi. Yarım milyondan fazla işçiyi grev hakkından yoksun bırakarak, sendikal örgütlenmeyi zorlaştırıcı, sendika bürokrasisini güçlendirici önlemler getirerek, hak grevini yasaklayarak, hükümetin grev ertelemesini kolaylaştırarak, greve gitmeyi zorlaştırarak vb. işçi sınıfını yasaklar cenderesine soktu. İşçi sınıfı bu cendere içinde kalamazdı, kalmadı da.

Buna bir de genel olarak 12 Eylül öncesi kısmen varolan politik hak ve özgürlüklerin ortadan kaldırılmasını eklediğimizde, işçi sınıfına yönelik ekonomik, politik baskının şiddeti ve bu şiddet karşısındaki bunalmışlık, birikim ve öfke daha iyi anlaşılır.

Sermayenin son on yıldaki ekonomik ve politik saldırıları işçi sınıfında derin bir hoşnutsuzluk, öfke ve savaşım isteğini beslemiştir. Bu sadece sınıfın ileri kesimlerinde, belli işkollarında değil, tüm ülke çapında, sınıfın bütününde görülüyor.

İşçi hareketinin hangi koşullarda geliştiğinin, eğilimlerinin anlaşılması bakımından dikkate alınması gereken diğer bir etken, işçi sınıfının sendikal örgütlülüğünün durumudur. Özellikle de geçmişteki DİSK faktörünü gözönüne almak gerekir. DİSK, doğuşundan itibaren genellikle savaşımcı işçileri saflarında toplamış, sınırlı düzeyde de olsa tabanın eğilimlerini dikkate almış, işçilerin eylemlerine destek olmuştur. DİSK her ne kadar devrimci bir sınıf sendikacılığını yaşama geçirmemiş, reformist ve revizyonist yöneticileri eliyle politik bakımdan işçi hareketini sosyal-demokrasinin kuyruğuna takmaya çalışmışsa da, ilerici sendikal bir örgüt olarak işçi haraketinin gelişiminde önemli bir rol oynamıştır. '60'larda ve '70'lerde grevlerin ve dire-

nişlerin çoğunluğunu DİSK üyesi işçiler yapmıştır. Her ne kadar liderleri işçileri yarı yolda bırakmışlarsa da, 15-16 Haziran eylemi, DGM ve MESS direnişi, faşizme ihtar eylemi, DİSK'in girişim ve desteğiyle gerçekleşmiş eylemlerdi.

Bugün işçiler bir parti olarak örgütlenmiş değil, bu bakımdan bir parti önderliğinden ve desteğinden yoksunlar. Öte yandan DİSK gibi bir sendikaya sahip değiller; çeşitli bağımsız sendikalar ise işçilere güven vermiyor. Daha ötesi, NETAŞ'ta Otomobil-İş'in yaptığı gibi işçilere sahip çıkmıyorlar. Bugün işçi hareketi sendikal alanda sermaye düzeninin istikrarını düşünen sarı, Amerikancı sendika bürokratlarının yönettiği Türk-İş'in insafına bırakılmış durumda. İşte tam da bu koşullarda işçiler kendi güçlerine güverenek sendika bürokratlarının engellemelerine ve onlara rağmen, grev, direniş eylemleriyle sermayeye karşı direnmeye çalışıyorlar. Doğal olarak dışardan ve sendikal alanda destek yoksunluğu koşullarında, öncelikle ileri işçilerin yardımıyla hareket ihtiyatlı bir şekilde ilerliyor. Yeni dönemdeki işçi hareketi bu birikim ve koşullarda yolalıyor.

Hareketin özellikleri

Son üç yıldır, bütün olumsuz etkenlere ve greve gidilemez denilen koşullara rağmen, işçi sınıfı yoğun bir grev eylemine girişti. 1987 yılında, 29 bin 734 işçi greve çıktı ve bu grevlerde kaybolan işgünü sayısı 1 milyon 961 bin 940'dı. 1980'de ise 30 bin 483 işçinin katıldığı 503 grev oldu. Bu grevlerde kaybedilen işgünü sayısı ise 2 milyon 853 bin 940'dı.

Grevlerin önemli bir özelliği, '60'lı ve '70'li yıllara göre işçilerin daha uzun süre grevde kalması ve işçi sınıfının geçmişte grev eylemine katılmamış kesimlerinin de greve katılmış olmasıdır.

Yeni dönemde, grevler, işçi hareketinin gücünü, öfke ve birikimini, savaşım isteğini yansıtmaktan çok uzaktır. İşçi hareketinin nabzı grevlerde değil, grev dışı eylemlerde atıyor.

12 Eylülden sonra sermayenin koyduğu yasaklar, doğal olarak işçi hareketini yasadışı eyleme zorluyor. 1988 yılında -kesin rakamlar bilinmemekle birlikte- '60'dan fazla yasadışı işçi eylemi gerçekleşti. Eylemlere katılan işçi sayısı yüzbinleri buluyor. Sadece Türk-İş'in 11 Mart yemek boykotu eylemine 1,5 milyon; Petrol-İş'in toplusözleşme uyuşmazlıklarını ve Petlas'daki imzalanan toplusözleşmeyi protesto için 8 Kasımda yaptığı yemek boykotuna 620 işyerinden 80.000; Eskişehir'de iki işçinin iş kazasında ölümünü protesto eden 18 sendikanın işçilerinin katıldığı yemek boykotuna 35.000 işçi katıldı. Yasadışı direnişler salt yemek boykotu, sakal bırakma gibi pasif direniş biçimleri olarak da gerçekleşmedi, onbinlerce petrol, kimya, demiryolu, belediye vb. işçisi bir çok işkolunda günlerce iş yavaşlatma, çeşitli sürelerle iş bırakma, sesli ve sessiz yürüyüş vb. biçimlerde aktif direniş eylemlerine de katıldı. Örneğin, toplu bir şekilde viziteye çıkma, doğrudan iş yavaşlatmanın, otomasyon usulü çalışan fabrikalarda işi bırakmanın bir başka biçimidir. Yine servis araçlarına binmeyerek toplu bir şekilde işyerine gelme, işyerini terketme yasadışı yürüyüş eyleminin bizzat kendisidir. Tüm bu eylemler yasadışıdır, yasalar çiğnenerek yapılmaktadır. Anayasa ve yasalara göre, "siyasi amaçlı grev, dayanışma grevi, genel grev, işyeri işgali, işi yavaşlatma, verim düşürme ve diğer direnişler yapılamaz". Artık sözkonusu yasaklar aşılmış, yasakların koyucuları ve koruyucuları harekete geçemez duruma düşmüştür.

Bu yıl içinde, özellikle de geçtiğimiz ayda, yasadışı direnişlere katılan işçilerin sayısı ise yüzbini aştı, eylem biçimleri daha da sertleşti.

Yasadışı işçi hareketlerinin kapsamını, katılımı daha iyi kavramak için, geçmiş dönemdeki yasadışı işçi eylemleri ile karşılaştırma yapmak gerekiyor.

1960-70 döneminde 762 işçi olayı gerçekleşmiş ve bunların %71'i (539 olay) grev, %6'sı (45 olay) işyeri işgali, %11'i (82 olay) pasif direnme, %9'u (69 olay) miting ve yürüyüş biçiminde gerçekleşmiştir. (1) Sözkonusu yasadışı eylemlere katılan işçi sayısı konusunda bir bilgi olmamakla birlikte, bu dönemde özellikle 15-16 Haziran olaylarını anmak gerekir.

1970'li yıllarda direniş sayısı ve direnişe katılan işçi sayısı konusunda kesin rakamlar olmamakla birlikte, genel tablo hakkında fikir verecek belli rakamlar da var. Yine aynı kaynağa göre, 1976 ve 1977 yıllarında MESS'e bağlı işyerlerinde, toplam 70 yasadışı eylem (1976:45, 1977:25) gerçekleşmiştir. Bunların 29'u oturma grevi, 2'si işyeri işgali, 21'i verim düşürme, 8'i yemek boykotu ve 10'u da diğer eylem biçimleri olarak gerçekleşmiştir.

'70'li yıllarda işçi hareketinin en hareketli yıllarından birini oluşturan 1979 yılında, toplam 156 işyerinde direniş yapılmış, bu direnişlere 93 işyerinde yaklaşık 140 bin işçi katılmıştır. Diğer işyerlerinde katılan işçi sayısı ise belli değildir.(2) Bunlar

içinde, direnişlere katılım ve işyeri sayısı bakımından ilk beş sırayı; işten çıkarılmaları protesto (38 eyleme 10 bin 299 işçi katılmıştır), sosyal güvenlik hakkı verilmesi ve düşük ücretle çalışmayı protesto (27 eyleme 24 bin 215 işçi katılmış), maaş ve ikramiyelerin ödenmemesini protesto (17 eyleme 34 bin 775 işçi katılmıştır), fabrika içi ulaşımda kullanılan vagonların az olmasını, ısıtma sisteminin çalışmamasını protesto yürüyüşü (İSDEMİR'de 20 bin işçi) gibi nedenlerle yapılan direnişler oluşturmaktadır.

İşçi hareketinin grev ve yasadışı direnişlerinin yoğunlaştığı 1980 yılına ait direnişlerle ilgili tam bilgi bulunmamakla birlikte, bu dönemde özellikle, Tariş, Tekel sigara fabrikaları, Antbirlik, Çukobirlik, Yeniçeltek, Adana'da Sabancı Holding'e bağlı işyerlerindeki direnişler hem kitleselliği, hem de eylem biçiminin sertliği bakımından önemli eylemlerdi.

Bütün bunlar, yeni dönemdeki işçi hareketinde, yasadışı direnişlerin ve katılanların sayısı bakımından 1960'lı ve 70'li yıllara göre daha ileri bir düzeyde olduğunu gösteriyor.

Ayrıca, yeni dönemde yasadışı eylemlerin işçi hareketindeki önemini anlamak için hangi koşullarda gerçekleştiğini iyi kavramak gerekiyor. 1960 ve 70'li yıllarda gerçekleşen direnişlerin çoğunluğu doğrudan sendikaların, özellikle de DİSK'in denetiminde ve desteğinde yapılıyordu. Örneğin, 1979 yılı içinde gerçekleşen direnişlerin 54'ü (50 bin işçi katılmış) DİSK'e bağlı işyerlerinde gerçekleşmiştir. 1979'da gerçekleşen direnişlerin 71'i (51 bin 963 işçi katılmış) ise, sendikasız işçiler tarafından gerçekleştirilmiştir. Yeni dönemde ise, bir kaç küçük sendika dışında, en önemli sendikal kuruluş olarak Türk-İş vardır. Bazılarının sandığı ve iddia ettiği gibi Türk-İş'in niteliğinde, düzen savunuculuğunda değişen bir şey yoktur. Sadece daha fazla taban baskısının etkisiyle, görüntüşü kurtarmak için bazı göstermelik eylem kararları almakla yetinmiş, genelde ise bu kararları uygulamaya yanaşmamıştır. Onlar için koltukları ve sermaye düzeninin istikrarı bugün de her şeyin üzerindedir.

Bugün ise, işçi hareketi DİSK veya DİSK gibi bir sendikanın desteğinden de yoksun olarak, mevcut sendika bürokratlarının eylemleri engelleme çabalarına rağmen, kendi gücüne güven temelinde yasaklara rağmen gelişiyor. Bugün işçi sınıfına kendisinin dışında yardım ve destekte bulunacak ciddi hiç bir güç yoktur.

Yasal grevler ve yasadışı eylemler büyük bir çoğunlukla doğrudan tabandan gelen işçi insiyatifine dayanarak gerçekleşiyor. Bu, yeni dönemdeki işçi hareketinin en önemli dinamiğini, bağımsız olarak hareket etmek konusundaki avantajını oluşturuyor. Olayları belli kalıplar içinde değerlendiren, hareketi geriden izleyenlerin sandığı gibi, "gündelik mücadeleyi sendika bürokratları yönlendir"miyor.(3)

İşçiler sendika bürokratlarına rağmen, onların denetimi dışında, ya da onları önüne katarak eyleme geçiyorlar. Sendika bürokratları yasadışı işçi eylemlerine taraftar olmadıkları gibi, yasal grevleri bile tabanın baskısı olmadan uygulamaya koymak istemiyorlar, uygulamaya konulan grevleri ise, bir an önce bitirmenin yollarını arıyorlar. Bu yasalarla grev yapılmaz diyenler Türk-İş'in sendika bürokratlarıydı. İşçi hareketi, sadece yasal grevlerin yapılabileceğini değil, yasaları çiğneyerek de eylem yapılabileceğini kanıtladı.

Türk-İş'in sendika bürokratları, işçi sınıfının grev dışı eylemlerini engellemeye çalışıyorlar, engelleyemedikleri durumda, en geri noktada tutmak için ellerinden geleni yapıyorlar; bunda da başarılı olmazlarsa, eylemler gerçekleştikten sonra, bunların bir kısmına sahip çıkıyorlar.

Tarihinin hiç bir döneminde Türkiye işçi hareketi, bugünkü kadar sendika bürokratlarına güvensizlik duymadı, sendika bürokratlarına rağmen, daha ötesi sendika bürokratlarına karşı, eylem koymadı. Binlerce işçi sendika şubelerini basıyor, sendikacılarla eyleme geçmek için sert tartışmalar yapıyorlar.

Bugün işçi sınıfı geçmişten farklı olarak haklarını elde etmek için sendikacıların gözlerine bakmıyor, sendikaların yapacağı toplusözleşmeleri beklemiyor. Görüşmeler devam ederken, çeşitli pasif veya aktif eylem biçimleriyle görüşmeleri etkilemeye çalışıyorlar. Bu davranışlarıyla hem işverene kararlılıklarını gösteriyorlar, hem de sendika bürokratlarını uyarıyorlar. Kuşkusuz '60'larda '70'lerde DİSK - Türk-İş sendikal rekabeti nedeniyle sendika bürokratlarına karşı eylem konuldu. Ne var ki, bugün işçi sınıfı sendika değiştirmek için, sendikal rekabet nedeniyle eyleme girişmiyor, sendikaların kendi çıkarlarını savunmakta yetersiz kalması, sendika bürokratlarının bu savaşımda kendilerine engel olması nedeniyle sendika bürokratlarına karşı güvensizlik duyuyor, onlara karşı eylem koyuyor, onlara rağmen eyleme girişiyor. Bugün bir çok yerde eyleme geçen işçiler, sendika yöneticilerinin dışında, hatta onlara da uyarı

amacıyla eylem yaptıklarını açıkça dile getiriyorlar. Bu, geliştirilmesi, sendikalara güvensizliğe dönüştürülmeyecek şekilde yönlendirilmesi gereken işçi hareketinin önemli özelliklerinden biridir. Bu görev en başta sosyalistlere ve sınıf bilinçli işçilere düşüyor. Genel olarak sendikal örgütlülüğe güvensizlik işçi hareketinin güçlülüğünü değil, zayıflığını gösterir. Sendikalara sahip çıkılmalı, sendika bürokratları alaşağı edilmelidir. Sınıf bilinçli işçi hareketinin sloganı bu olmalıdır. Sendika bürokratlarının alaşağı edilmesi, bürokratik yapısının kırılması ve denetlenebilir ve gerektiğinde görevden alınabilir işçi hareketinden kopmamış sınıf bilinçli işçi önderleri tarafından yönetilmesi, sendikaları işçi sınıfının günlük çıkarlarını savunmada temel bir dayanak noktası haline getirebileceği gibi, politik savaşımda, sermaye egemenliğinin yıkılması savaşımında önemli bir dayanak noktası haline de getirebilir.

Yeni dönemdeki işçi hareketinin diğer bir önemli özelliği doğrudan işçi insiyatifine dayanan örgütlenmenin güçlenmesidir. Geçen sayıda, bunun İstanbul somutundaki örneklerine değinildi.(4) İstanbul proletaryasının deneyimi ve örgütlülüğü nedeniyle bu konuda başı çekmesi doğaldır. Ne var ki, bu örgütlenme, İstanbul'da çeşitli yerlerde olduğu gibi bilinçli, düzenli, belli politik amaçlar etrafında örgütlenmemiş olsa bile, geneldir. Ülke çapındadır. Her yasadışı eylemin olduğu yerde fiilen bir komite oluşmaktadır ve harekete bu komite önderlik etmektedir. Belki eylemlere önderlik eden işçiler kendilerine komite adı vermiyorlar veya eylem bitince komitenin işlevi de bitiyordur. Ancak böyle olsa bile, doğrudan fiili bir komitenin harekete önderlik ettiği, işçi insiyatifiyle eylemlerin gerçekleştiği, bunun sınıf hareketinin bağımsızlaşması yönünde önemli bir ilerlemeyi temsil ettiği bütün kuşkunun ötesindedir. Görev, sözkonusu insiyatifleri bilinçli, istikrarlı, işçi sınıfının gündelik çıkarlarını savunmanın ötesinde işlevler üstlenmiş örgütlenmelere dönüştürmektir. Sözkonusu işçi insiyatifleri sadece burjuvaziye karşı savaşımın değil, sendika bürokrasisine karşı savaşımın da önemli dayanak noktalarıdır.

Yeni dönemdeki işçi hareketinin diğer bir özelliği, yasadışı direnişlerin geçmişten farklı olarak, kamu işyerlerinde, devlet işletmelerinde yoğunlaşmasıdır. Bu, işçi hareketinin yeni bir özelliği ve hareketin güçlülüğünün göstergesidir. '60'larda '70'lerde genelde KİT'lerde Türk-İş'in örgütlü olmasının da bir sonucu olarak, bu işyerlerinde işçi hareketi yoğun değildi. Olduğu kadarıyla da çoğunlukla sağlıksız ve geri eğilimlerin bir sonucu olarak gerçekleşiyordu. Kuşkusuz bu işyerlerinde Türk-İş'in örgütlenmesi, işçilerin geriliğinin de bir sonucuydu. Sözkonusu işletmelerin özelliği devlet kuruluşu olması, kapitalist olarak işçilerin karşısına devlet kuruluşlarının çıkmasıdır. Özel kapitalist işyerlerinde savaşıma atılan işçiler, ilk anda karşılarında tek tek kapitalistleri görmesi nedeniyle, devletin sınıfsal niteliği konusunda yanıltıcı eğilimler besleyebiliyorlar, kapitalistlere karşı savaşla, onların egemenlik aracı, koruyucusu devlet arasındaki ilişki konusunda doğrudan bir bağlantı kuramıyabiliyorlar. Oysa, devlet kuruluşlarında, devletin kurumları işçilerin karşısına hem kapitalist olarak, hem de sermaye düzeninin koruyucusu olarak çıkıyor. Bu savaşım içinde, yaygın olan "devlet baba" imajı hızla yıkılabiliyor, bu ise işçi sınıfının politik bilincinin ilerlemesinin bir vesilesi oluyor.

1960'larda, işçi eylemleri özel sektör işyerlerinde yoğunlaşmıştı. Genelde devlet işletmelerindeki işçiler hareketsizdi. '70'li yılların ikinci yarısından itibaren devlet işletmelerinde işçilerin hareketlendiği görülüyor. Bunda genel olarak ekonomik krizin ağırlaşmasının, bu kesimi de derinden etkilemesinin, DİSK - Türk-İş arasındaki sendikal rekabetin devlet işletmelerine de sıçramasının, sık sık hükümet değişiklikleri olmasının ve hükümete gelen partinin kendi yandaşlarını devlet işletmelerine almasının ve bunun sonucu olarak sık sık toplu işten çıkarmaların gündeme gelmesinin belirleyici etkisi vardı. Bu etkenler işçi sınıfının sermaye iktidarına, özel olarak bu işletmelerin patronu olan devlete, bir bütün olarak, sınıf olarak harekete geçmesini olumsuz bir şekilde etkiliyor, işçiler arasında bölünmüşlük yaratıyor ve sağlıksız eğilimleri besliyordu. Kuşkusuz bütün bu nedenlerle ortaya çıkmış olsa bile, olayın kendisi işçileri daha fazla politize ediyor, ataletten uzaklaşmalarına neden oluyordu; ama bu bile yukardaki olumsuzluğu ortadan kaldırmıyor. Bu dönem üzerine araştırma yapan Y.Koç, bu dönemde sözkonusu işyerlerinde, "işçi-işveren çelişkisinden çok, işyerlerindeki işçiler arasındaki saflaşmanın yolaçtığı çelişkiler(in) ortaya çık"tığını söylüyor.

Yeni dönemdeki işçi hareketinin devlet işletmelerinde, petrol, kimya, demiryolu, kömür, demirçelik, belediye, orduya bağlı tersane ve diğer işyerleri vb. de yoğunlaşması, hem işçilerin geçmişteki geri konumlarını aştıklarını, hem de yukardaki işçi hareketini bölen olumsuz etkenlerden bağımsız olarak harekete geçtiğini ortaya koyuyor.

Bugün işçi hareketi yoğun bir sendikal rekabetin, hükümet değişiklikleri ve partilere göre tutum alan bölünmüşlüğün, Türk-İş'in hükümetle işbirliği yaparak işçi hareketini pasif bir konumda tutmasının olumsuz etkilerinden önemli ölçüde bağımsız olarak gelişiyor. Eyleme her eğilimden işçiler büyük bir çoğunlukla blok halinde katılıyor ve bu hareketin gelişmesi, sınıf kardeşliği ruhunun derinleşmesi bakımından, işçi hareketinin geleceği bakımından önemli bir avantajdır. İşçi sınıfı içinde burjuva partiler etkin olmasına rağmen, işçiler kendi çıkarları etrafında bu partilerden bağımsız bir tutum takınabiliyor. Aynı şekilde işçi sınıfı içinde sosyal-demokrasinin güçlü bir etkisi olmasına rağmen, işçi sınıfı sosyal-demokrasi karşısında geçmiş coşkusunu göstermiyor. Önemli bir kesim, alternatifsizlik koşullarında sosyal-demokratlara oy veriyor. Her eğilimden işçiler sokaklara dökülüyorsa, genel grev sloganını sık sık gündeme getiriyor, hükümet istifa diye bağırıyorsa, partilerin düzenlediği toplantılarda kendi sloganını haykırıyorsa, bütün bunlar hareketin geleceği bakımından önemli bir ilerleme sayılmalıdır.

Yeni dönemdeki işçi hareketinin ileri ve güçlü yanlarından bir diğeri, işçi sınıfının eyleminin şu veya bu şehirde veya işkolunda değil, işçi sınıfının geri kesimlerini de içine alarak bütün ülke çapında ve tüm işkollarında gerçekleşiyor olmasıdır. İşçi sınıfındaki hoşnutsuzluk, öfke, savaşım isteği geneldir. Tarihinde hiç bir ciddi eylem olmamış işyerlerinde işçiler greve çıkıyor, yasadışı eyleme katılıyor. Bu konuda en çarpıcı örnek, 10.200 işçiyi kapsayan SEKA grevi ve demiryolu işçilerinin eylemleridir. SEKA'da işçiler ilk kez greve gitmekle de kalmadı, sendikalardan ücret talep etmeden de greve gidebileceğini kanıtladı. Grevin son günlerinde Türk-İş'in sınırlı parasal yardımı ve sınıf kardeşlerinin doğrudan insiyatifi ile çevre esnafının çeşitli biçimlerde gerçekleşen yardımları dışında hiç bir yardım almadan, dört ay gibi uzun bir süre grevde direndi. En sonunda da, eylemi sürdürme kararlılıklarına rağmen, sendika bürokratlarınca grev satıldı. Sendikalardan ücret talep etmeden greve gitme kararlılığına diğer bir örnek 40.000 Zonguldak kömür işçisinin son dakikada önlenen grev girişimidir.

İşçi hareketinin yasal ve yasadışı biçimlerle gelişmesi bir başka gerçeği daha ortaya çıkarıyor: İşçi sınıfının eylemi toplumun diğer emekçi kesimlerinden yaygın bir sempati ve destek görüyor.

Sözkonusu destek, Karabük'te görüldüğü gibi, demir çelik işçilerinin eylemlerini desteklemek için esnafın kepenk kapatması biçiminde, maddi destek biçiminde, gösteri yapan işçileri alkışlayarak manevi destek biçimide vb. gerçekleşiyor. Gerçi bugün, işçi sınıfı içinde sınıf kardeşlerini desteklemek için doğrudan eylem koyma bilinci hala geridir. Buna rağmen, çeşitli işkollarında aynı dönemde eyleme geçmek, adı öyle konmasa bile doğrudan dayanışmanın bir başka biçimidir. Dayanışmayı eylemlerle yaygınlaştırmak, eylemin amacını açıktan "dayanışma" olarak belirlemek ve bu temelde dayanışmayı güçlendirmek gerekiyor. Bu görev yerine getirildiği oranda işçi hareketi daha da güçlenecek, politikleşecek ve kapitalistler işçi sınıfının taleplerini daha fazla dikkate almak zorunda kalacaktır.

İşçi hareketinin geleceği bakımından önemli ve devrimci rol oynayacak etkenlerden biri olarak belirteceğimiz son nokta, değişik eğilimden sosyalist işçilerin ortak hareket etmeleri, en azından geçmişteki derin bölünmüşlüğü önemli oranda aşmalarıdır. Bugün Türkiye'de sosyalist hareketin çeşitli eğilimler etrafında bölünmüşlüğü, genel olarak işçi hareketinden kopukluğu, olduğu kadarıyla da çoğunluğunun işçi hareketine geri, halkçı, ciddi reformist öğelerle sakatlanmış programlarla müdahale etmeye çalıştıkları açık bir olgudur. Bütün bunlara rağmen, çeşitli sosyalist eğilimlerden devrimci işçiler, burjuvaziye karşı işçi sınıfı hareketinin geliştirilmesinde ortak hareket edebiliyorlar, ortak komitelerde örgütlenebiliyorlar. Bu devrimci ve bağımsız sosyalist bir işçi hareketinin yaratılması, sosyalist hareketin sınıf içinde meşruluk kazanması bakımından desteklenmesi, teşvik edilmesi gereken bir gelişmedir. Sosyalist hareketin sınıf içinde gelişip güçlenmesi, işçi hareketinin burjuva partilerden, reformizm ve revizyonizmden kopuşunu hızlandıracak, daha güçlü ve bağımsız bir işçi hareketinin yaratılmasının koşullarını olgunlaştıracaktır.

Yeni dönemdeki işçi hareketi yukarda saydığımız yeni ve devrimci özelliklerinin yanısıra, mevcut bilinç ve savaşım düzeyiyle bir çok alanda hala geri bir konum sergiliyor.

Her şeyden önce hareket kendiliğinden ve ağırlıklı olarak ekonomik taleplerle gündeme geliyor. İşçi hareketi kapitalizmin kendisine karşı değil, onun sonuçlarına karşı savaşarak gelişiyor. Hareket, ağırlıklı olarak ekonomik taleplerle gelişmesine rağmen, sık sık gündeme getirilen genel grev, hükümetin istifası vb. istemler veya grev yasaklarının kaldırıl-

ması talepleri doğrudan politik taleplerdir. Olgular, politik taleplerle eylemlerin artacağını gösteriyor.

İşçi hareketi ekonomik istemler etrafında gelişiyor, ancak ekonomik istemler bile bugünün Türkiye koşullarında geniş anlamıyla politik bir biçime bürünüyor. Yasaları çiğnemeden etkili bir ekonomik savaşım verilemeyeceği gibi, bugünün Türkiye'sinde ekonomik taleplerin gerçekleşmesi için verilen savaşla politik haklar uğruna savaş üstüste gelmiştir. Türkiye kapitalizmi, geçici de olsa işçileri rahatlatacak ekonomik istemleri karşılama olanağından yoksundur; çivisi çıkmıştır. İşçi sınıfının kitlesel olarak gündeme getirdiği ve giderek artan "açız" feryatlarına yanıt verecek durumda değildir. Süper ücret artışı olarak değerlendirilen toplu sözleşmelerle kazanılanlar bile fazla zaman geçmeden yüksek enflasyon nedeniyle eriyip gitmektedir. İşçi sınıfı bunun bilincindedir; bu bilinçledir ki, son dönemde bir yıllık toplusözleşme talebi giderek yaygınlık kazanmaktadır.

Sınıf bilinçli bir işçi hareketi, kendini dar ekonomik taleplerle sınırlayamaz. İşçi sınıfı sadece bugünü için değil, geleceği için de savaşmak zorundadır. İşçi sınıfının geleceğini kazanmasının yolu ise, sermaye egemenliğinin yıkılmasından, sömürünün ve eşitsizliğin temeli olan özel mülkiyetin ortadan kaldırılmasından geçmektedir. Bu ise, daha işin başında politik hedef ve amaçlar uğruna savaşımın gündeme alınmasını, işçi sınıfının tüm ezilen ve sömürülen emekçi yığınların öncüsü olarak her türden politik baskı ve eşitsizliğe müdahale etmesini gerektirir.

Yeni dönemdeki işçi hareketi, örneğin '70'lerdeki işçi hareketine göre talepleri bakımından geri olmakla kalmıyor, savaşımın şiddeti ve biçimleri bakımından da henüz geri bir konum sergiliyor. Giderek sertleşme eğilimi göstermesine rağmen, bugün yığınsal olarak en çok başvurulan eylem biçimleri henüz geri ve pasif biçimlerdir. Örneğin, '70'lerde olduğu gibi, bir 15-16 Haziran direnişi, MESS ve DGM direnişleri, faşizme ihtar eylemi vb. biçimlerde sert savaşıma girişilmiş değil. Fakat bu noktada baştan beri dikkat çekmek istediğimiz gibi, genel politik ortamın farklılığını, DİSK faktörünü, yeni dönemdeki işçi hareketinin henüz gelişmesinin başlangıç evrelerini yaşadığını unutmamak gerekir. Nesnel koşullar her geçen gün işçi sınıfını daha sert ve kitlesel eylemlere zorlayacaktır.

Bugün sosyalistlerin sadece gelişen işçi hareketinin güçlü yanlarını koyma görevi yoktur. Aynı zamanda, belki de daha fazla onun zayıflıklarını irdeleme, ortaya koyma ve hareketi bu zayıflıklarından arındırmak için çaba gösterme görevi vardır. İşçi sınıfının kendiliğinden hareketine genel övgü, zayıflıklarını bilince çıkarmayan, görevlerini buna göre belirlemeyen bir sosyalist hareket sadece kendini işçi hareketinin kuyruğuna takılmaya mahkum eder. İşçi sınıfı hareketinin yolunu aydınlatmayanların, temel görevlerini doğru bir şekilde belirlemeyenlerin ona bir şey vermeden, işçi hareketinde çok şey istemeye hakları yoktur.

İşçi hareketinin sınıf mücadelesinin odağına yerleştiği bir dönemde ne yazık ki, hala bazı sosyalistler, küçük-burjuva içerikli programlarla, demokrasi, demokratik kapitalizm, demokratik devrim programlarıyla harekete müdahale etmeye çalışıyorlar. İşçi sınıfına, kapitalizme başkaldırı bilincini değil, aşırılıklardan arındırılmış kapitalizm bilincini, sosyalist demokrasiyi değil, sınırları ne kadar geniş tutulursa tutulsun özü burjuva olan bir demokrasi bilincini aşılamaya çalışıyorlar. Proletarya-burjuvazi çelişmesinin eylem alanında kendini dayattığı günümüz koşullarında, bu programlar, savunanların irade ve isteğinden bağımsız olarak gerici, işçi hareketinin önünü kararttıcı bir rol oynuyor. Sosyalizm programı dışında hiçbir program işçi sınıfının bugünkü nesnel temel istemlerini karşılayamaz. Doğal olarak bu programların işçi hareketinde yankı bulması, bilimsel sosyalizmle işçi hareketi arasındaki mesafeyi daraltıcı bir rol oynaması düşünülemez. İşçi hareketinin gelişimi her geçen gün program, strateji ve taktiğini işçi sınıfı hareketinin sermayeye karşı cepheden saldırısı ve sosyalist devrim üzerine kuranların haklılığını kanıtlıyor. Bugünün devrimcisi, harekete gerçekten hizmet etmek istiyorsa sosyalist devrimci olmak zorundadır.

Dipnotlar:

1- Yıldırım Koç, *Planlı Dönemde İşçi Hareketini Belirleyen Etkenler, ODTÜ Gelişme Dergisi*, 1981 Özel Sayısı, s.301

2- TÜBA Ajans Bültenlerinden aktaran, 1979 *DİSK Ekonomik Raporu*

3- *Özgürlük Dünyası*, sayı:15

4- *İşçi Hareketi Tabanında Bazı Gelişmeler*, K.Yayla

Devrimci demokrasi ve sosyalizm

(TDKP eleştirisi)

I.Bölüm

Devralınan miras

H.Fırat

Bugün artık güçsüz, iddiasız, sıradan bir konuma düşmüş olmakla birlikte, TDKP'nin, 1970'lerin ikinci yarısında devrimci hareketimiz içinde önemli bir yer tuttuğu, devrimci siyasal mücadelede belirli bir rol oynadığı bir gerçektir. Devrimci Yol ve Kurtuluş gruplarının yanısıra devrimci hareketin ön plandaki üç grubundan biri durumundaki TDKP, bu konumuyla aynı zamanda devrimci hareketin o dönemler kendine "anti-revizyonist" diyen kesiminin de temsilcisi sayılır, bu grupların kendi aralarındaki görüş ayrılıkları ve iç çekişmeleri ne olursa olsun, dıştan böyle görülürdü. Bu kesimi oluşturan gruplar 12 Mart sonrasında birbirlerinden etkilenerek paralel bir değişime girmiş, Üç Dünya Teorisi savunuculuğundan başlayıp, ortadoks Maoculuktan geçerek, "Mao Zedung Düşüncesi" eleştirisiyle sonuçlanan hayli ilginç bir ideolojik gelişme sürecini de ana özellikleriyle benzer biçimlerde yaşamışlardı. TDKP bu kesimin yalnızca kitlesel güç ve siyasal etkinlik açısından değil, ideolojik olarak da en gelişmiş, en iddialı temsilcisi durumundaydı. Bir dizi broşürün yanısıra, 24 sayılık düzenli bir teorik yayın organı faaliyetini bunun ifadesi saymak gerekir. I.Kongre Belgeleri (Şubat 1980) ve bu belgeler içinde yer alan TDKP programı, bu ideolojik gelişmenin ulaştığı en son noktanın özü ve özeti olmuştur.

TDKP bugün siyasal bakımdan önemsiz, ideolojik bakımdan belirsiz ve iddiasız bir konuma düşmüştür. Nedir ki bunu veri alarak TDKP'nin, yalnız onun da değil, benzer akibeti yaşamış diğer grupların geçmişini küçümsemek bir yanılgı olur. Geçmişin değerlendirilmesinden bunca söz edildiği bir dönemde, bunun gerçekte son 20-25 yıla damgasını vurmuş, rengini vermiş temel eğilimlerin ve bu eğilimlerin faklı evrelerdeki başlıca temsilcilerinin değerlendirilmesinden başka bir şey olmadığını ve olamayacağını unutmak, yapılması gerekenin asıl özünü ve kapsamını anlayamamak demektir. Kendini ya da kendini ayırıp başka birilerini değerlendirerek geçmişi değerlendirmek girişimleri dargörüşlülük ve tek yanlılık örnekleridir. '60'ların ortasından '80'lerin ortasına çeşitli evrelerden ve iç değişimlerden geçmiş devrimci hareket, temel özellikleriyle bir bütündür. Sınıfsal ortam ve dayanaklarıyla, dünya görüşlerinin ayırdedici unsurlarıyla, temel programatik görüş ve hedefleriyle, devrimci hareketin tüm grupları aynı anaeksen etrafında çeşitli özgünlüklerle dizilmiş parçalardır özünde. Dolayısıyla geçmişi değerlendirmek, bütünü ve bu bütünü oluşturan temel ve tipik unsurları değerlendirmekten başka bir şey olamaz. Tek tek her grubu kendi özgünlükleri içinde ayrıca incelemek ve değerlendirmek kuşkusuz gereklidir. Ama eğer bu devrimci hareketin bütünü ve genel gelişme süreci içinde ele alınarak yapılmazsa, ortaya çıkacak sonuçlar nesnel ve isabetli olmayacaktır.

Geçmişin değerlendirilmesinde diyalektik yöntem mi metafizik yöntem mi ayrımını ifade eden bu sorun, TDKP'deki iç tartışma ve ayrışmada önemli bir rol oynadı. Başarısız kalan ve köklü görüş ayrılıklarıyla sonuçlanan Konferansa sunduğumuz gündem önerisinde (Ocak 1987) biz bir kısım eski TDKP'liler, geçmişin değerlendirilmesinin yalnızca ideolojik, siyasal ve örgütsel açıdan bir bütün olarak ele alınmasını savunmakla kalmadık, bunun devrimci hareketin yakın geçmişiyle birlikte ele alınması, bu sürecin içine oturtulmasını önemle vurguladık. Gündem önerimizin ilk maddesi şöyle gerekçelendiriliyordu: "TDKP'nin geçmişi 1971'in küçük-burjuva devrimciliğine dayanıyor. Bu geçmişi ve hatta onun öncesini, 1960'ları, genel çizgileriyle değerlendirmeden, TDKP'nin doğuşunu bu sürecin içine oturtmadan, TDKP'nin sonraki evrimini anlayıp değerlendirmek mümkün değildir. Konferans soruna bu perspektifle yaklaşmalı, tartışma ve değerlendirmelerinde açık, cesur ve sorumlu davranmalıdır."(*) Aynı bakışımızı Konferansa sunduğumuz bir diğer belgede şöyle ifade etmiştik: "Kendi geçmişimizi,

(*) *Gündem Önerisi Üzerine, Belgeler-2*, s.24

devrimci hareketin genel geçmişi, özellikle son 20 yıllık dönem içinde ele alarak doğru ve sağlıklı bir şekilde değerlendirebiliriz. Zira bir siyasal hareket tarihsel, sınıfsal ve ideolojik koşulların diyalektik birliği içinde ele alınıp kavranabilir."(*)

Marksist diyalektik yöntemin gereği olan bu bakış, geçmiş hareketin, onun bir unsuru olarak TDKP'nin nesnel özellikleriyle anlaşılmasında, halkçılığın aşılmasında anahtar bir rol oynamıştır bizim için.

Teorik-siyasal görüşlerin oluşumunda tarihsel-toplumsal ortam kadar siyasal pratiğin de dolaysız bir rol oynadığı, aynı şekilde, bu görüşlerin zaman içinde uğradığı değişimde toplumsal-siyasal evrimin dolaysız bir etkide bulunduğu devrimci hareketimizin somutunda kolaylıkla görülebilir. Bugün temel sorunlar üzerine yaygın olarak süren suskunluk ve belirsizlik de aslında bunun göstergesi, kanıtıdır. İki yükseliş döneminde küçük-burjuva katmanların gösterdiği siyasal aktivitenin beslediği, canlı ve cazip kıldığı temel görüşler, küçük-burjuva demokratik hareketteki gerilemeyle birlikte gözden düşmüş, savunulamaz hale gelmiştir. Geçmişte etkin ve iddialı olmuş grupların bugün siyasal bakımdan önemsizleşmesi, ideolojik iddialarını yitirmesi, belirsizlik, suskunluk ya da kargaşaya girmesinin maddi-toplumsal temeli budur. Küçük-burjuva demokratik hareket ortamında yeşeren, küçük-burjuva dalgaya binerek yükseklere çıkanlar, onun geri çekilip parçalanması ve dağılmasıyla, bu aynı akibeti yaşamakla, güç ve etkinlik kaynaklarını yitirmekle kalmamışlar, teorik-siyasal görüşlerine olan eski coşkulu inançlarını da kaybetmişlerdir. Bu gelişmeyi yapılageldiği gibi son karşı-devrim dönemiyle açıklamak yetersiz bir görüştür. Bugün varılan yerin yirmi yılı aşkın bir geçmişi, evrimi, mantığı vardır. 12 Eylül dönemi küçük-burjuva siyasal bozulmayı ve dağılmayı yalnızca hızlandırmıştır. Büyük toplumsal sorunlara, iç gerilimlere, sert sınıf çatışmalarına sahne kapitalist bir ülkede, mücadelenin yükünü sürekli çözülen bir toplumsal tabaka olarak küçük-burjuvazi omuzlayamazdı, omuzlayamadı. İki yükseliş ve onu izleyen iki gericilik döneminin ağır yükü küçük-burjuva katmanları yordu, şevk ve heyecanını kırdı, siyasal yaşamın gerisine itti. Küçük-burjuvazinin toplumsal bir sınıf olarak devrimci siyasal yaşamımıza hakim olduğu dönem artık geride kalmıştır. Politik aktiviteleriyle geçmişte işçi hareketini gölgelemiş küçük-burjuva katmanlar, yeni bir hareketliliği ancak işçi hareketinin etkisiyle ve onun gölgesinde yaşayabilirler.

Gelinen aşamada geçmişi değerlendirmek, her şeyden önce temel teorik siyasal görüşleri, 1960'lardan bugüne olan evrimi, değişimi içinde değerlendirmek demektir. Bu aslında bir dünya görüşü ve bir program tartışmasıdır. Tartışma burada odaklaşmalıdır. Zira geçmiş hareketin küçük-burjuva bir siyasal ve örgütsel pratiğe oturduğu, açık ya da örtülü az çok kabul görüyor artık. Yaşanan pratiğin çıplak sonuçları bu gerçek karşısında direnmeyi güçleştiriyor. Kabul etmemekte direnenlerin bu direnci sürdüremeyecekleri, sürdürseler bile ciddiye alınmayacakları da açıktır. Bugün artık önemli olan, küçük-burjuva siyasal pratiklerden beslenen ve onları besleyen teorilerin gerçek içeriğini ve sınıf kimliğini sergilemektir. Küçük-burjuva pratikler ile küçük-burjuva teoriler arasındaki kopmaz bağı ve bütünlüğü göstermektir. Halkçı teori ve programların, son tahlilde, iki devrimci yükseliş dönemiyle öne çıkan kentin ve kırın küçük-burjuva katmanlarının görüş ve özlemlerinin ifadesi olduğu kadar; bu katmanların gösterdiği politik aktivitenin modern Türkiye'nin sınıf ilişkilerini (proletarya-burjuvazi ilişkisi) ve bu ilişkilerin beslediği temel sınıf çatışmasını (emek-sermaye çatışması) pratikte gölgelemesinin de teorik ifadesi ve ürünü olduğunu kanıtlamaktır günün görevi.

Konumuza, TDKP'ye dönelim. Devrimci çevrelerin artık yeterli bilgi sahibi oldukları TDKP içi ayrışma, geçmişe ilişkin değerlendirme ve tartışmalarla gündeme geldi. Aslında buna tartışma demek gerçeğe pek uygun düşmüyor. Zira tartışmada taraflar olur. Bizim muhataplarımız ise bütün çabalarını iç tartışmayı engellemeye yöneltmişlerdi. Bunun için de ideolojik güçsüzlüğün, belirsizliğin sözkonusu olduğu her durumda olduğu gibi, kişisel saldırı, dedikodu, spekülasyon vb. yöntemlerden yarar umulmuştu. Neyse ki çok geçmeden hoş olmayan bu durumdan bizi o dönem henüz kısıtlı koşullar altında bulunan "teorisyen"lerden biri kurtardı. Kamuoyuna sunulan "*Hatalarımız ve İnkarcı-Tasfiyeci Eğilim Üzerine*" broşürü bize TDKP'nin oluşum sürecini, tarihsel bir sınıf olarak işçi sınıfına bakışını, genel sınıf perspektifini, politik mücadele anlayış ve pratiğini, parti ve örgüt anlayış ve pratiğini vb. sorunları ideolojik bir çerçevede tartışma olanağı verdi. (*)

(*) *Ciddiyet Bunalımı, Belgeler-2*, s.42

(*) H.Fırat, *Küçük-burjuva Popülizmi ve Proleter Sosyalizmi*, Ağustos 1987

Z.Ekrem'in Broşürünü biz, "TDKP'nin geçmiş konumunu savunmanın azami sınırlarını herkesin gözleri önüne sermiştir" şeklinde değerlendirmiştik. Zaman yanılmadığımızı gösterdi.(*)

TDKP'nin siyasal ve örgütsel pratiği genel ideolojik çizgisiyle bağlantılı olarak ve yeterli ölçüde tartışılmıştır. Şimdi gerekli olan onun genel teorik temelini tarihsel kökleri, uluslararası kaynakları, iç yapısı ve Marksist teori ve Türkiye'nin nesnel gerçekleri karşısındaki konumuyla incelemektir.

Gerçi temel konularda sürdürülen suskunluktan da anlaşılacağı gibi, bu çizginin asıl içeriği ve temel tezleri artık kurucuları tarafından bile açık bir savunma konusu yapılamıyor. Arada bir hatırlatılan "Bizi bugüne çizgimiz getirdi" kuru ve boş sözleri bir yana bırakılırsa, TDKP yayınlarında bu çizginin temel tezlerinin eski muhtevasıyla savunulduğunu görmek gerçekten güç. Eskiden alameti farika niteliği taşıyan formüller ve sloganlar yok artık. Eskiden "Yaşasın UDHD" diye biten bildiriler, şimdilerde artık, "Yaşasın Devrim, Yaşasın Sosyalizm" diye bitiyor. "Yarı-feodal Türkiye" yok artık. Toprak devrimi vurgusu yok artık. Örnekler artırılabilir. Bütün bunlar, çıkışında kendini "50 küsur yılın" anti-tezi olarak sunan bir çizgi için hazin sonucu ifade eder.

Buna rağmen yanılgıya düşmemek, hesapları iyi görmek, defterleri tam kapatmak gerekiyor. Can çekişmek ölmek demek değildir. Biyolojik can çekişmeden farklıdır fikirlerin can çekişmesi. Küllenmiş önyargılar olarak uzun zaman yaşarlar ve etkilerini sürdürürler. 1970'lerin başında öldü sanılan MDD'ci fikirler buna bir örnektir. Savunulamaz hale gelmiş görüşlere yöneltilecek her eleştiri aslında bir "iyilik vuruşu"dur. Bunun, aynı çizgiyi kesip biçerek ya da süsleyip bezeyerek yeniden nasıl savunabilirim kaygısıyla akıntıya kürek çekenlere de bir yardım olacağı kesindir.

(*) Kısıtlı koşullar altında geçmiş küçük-burjuva çizgi ve pratiği savunma tezcanlılığı gösteren teorisyenden, bizzat kendi vaadleriyle yarattığı beklentilere rağmen bir buçuk yılı aşan serbestlik döneminde ses-seda çıkmadı. Bir ara görüşlerimizi kıyıdan köşeden eleştirme hevesi gösteren öteki teorisyen ise, bunun altından kalkamayacağı bir yük olduğunu anlamakta gecikmedi. TDKP yöneticileri çareyi kişisel saldırı ve ilkesiz düşmanlık kampanyasını hızlandırmakta gördüler. Hala da hızını alabilmiş değiller.

I- 1975: Köklü dönüşüm!

Nisan 1980'de yayınlanan Kongre Belgeleri'nin giriş yazısında, TDKP'nin kökleri ve oluşum süreci şöyle özetleniyor:

"Türkiye Devrimci Komünist Partisi, ..., dokuz yıllık bir örgütlenmenin günümüzde ulaştığı aşamayı simgelemektedir. Başlangıçta devrimci demokrat bir örgüt olarak kurulmuş bulunan Türkiye Halk Kurtuluş Ordusu; daha sonra onun 1975 yılındaki köklü özeleştiri ile Marksizm-Leninizme yönelmesi; 1978 Ekim Konferansı'nda THKO'nun TDKP-İÖ adını alması ve nihayet bugün Türkiye'deki çeşitli milliyetlerden proletaryanın ve tüm komünistlerin tek gerçek partisi olarak Türkiye Devrimci Komünist Partisinin kuruluşu..." (s.5)

Aynı tanımlamalar Kongre bildirisinde yineleniyor; THKO'nun 1975 yılında köklü bir dönüşüm yaşadığı, "devrimci demokrasinin sınırlarını aştı"ğı, "Marksizm-Leninizm yoluna"girdiği belirtiliyor. (s.432)

Şubat 1980'de kurulan TDKP, geçmişini 1971'de kurulan THKO'dan başlatıyor ve kendini "dokuz yıllık bir örgütlenmenin günümüzde ulaştığı aşama" olarak tanımlıyor. TDKP'nin verdiği muhteva farklı olmakla birlikte bu tanım tarihsel gerçeğe uygundur. 1971 THKO'su ideolojik bakımdan devrimci-demokrasinin çok geri ve ilkel bir örneği idi. TDKP Şubat 1980'de onun çeşitli bakımdan ilerlemiş, gelişmiş biçimi oldu yalnızca. Konumuzun esasını oluşturan ve üzerinde ayrıntılarıyla duracağımız bu sorunu şimdilik bir yana bırakarak, 1975 yılında yaşandığı iddia edilen "köklü dönüşüm" konusunda Kongre Belgeleri'nin açıklamalarını görelim.

Kongre Raporu'nun bu konudaki ayrıntılı açıklamaları, **tüm ifadeler kendine ait olmak üzere**, şöyle özetlenebilir: THKO, TDKP'nin öncelidir. TDKP, bu örgütün bütünüyle dönüştürülmesi ile olmuştur. (s.43) 1971 döneminden sonra, ülkemizde Marksizm-Leninizmin gelişme tarihi, aslında esas olarak THKO'nun gelişme tarihidir. Ülkemizde Marksist-Leninist teorik-siyasi birikimin hemen hiç bulunmadığı koşullarda kurulmuş olan THKO, özeleştiri yoluyla -örgütsel bütünlüğünü de koruyarak- niteliğinin değişimiyle Marksist bir örgüte dönüştü ve gelişmesini bundan sonra daima Marksizm-Leninizm doğrultusunda sürdürdü. (s.48-49) Özeleştiri süreci 1971 yenilgisinin hemen sonrasında başladı. Ancak temel değişiklik ve gelişmenin başlangıcı

esas olarak 1975 yılına tekabül eder. Bu tarihten itibaren THKO -her dönemde esası belirlemeyen, tali yanı oluşturan hatalar saklı tutulursa- modern revizyonizme, sağ oportünizme, 'sol'maceracılığa, Troçkizme ve ülkemiz özelinde de özel olarak yarım yüzyıllık ülkemiz işçi sınıf hareketi üzerine bir kabus gibi çöken revizyonizme ve onun sınıf işbirliği çizgisine, onun o günkü uzantılarına ve 1971 döneminin küçük-burjuva ihtilalciliğine karşı gittikçe sistemleşen eleştiriler yöneltti.(s.49)

Kongre Belgeleri kelimesi kelimesine bunları söylüyor. THKO'nun 1970'lerin ortasındaki kendiliğindenci gelişmesini, anti-faşist hareketin ardından sürüklenişini, 1977 sonlarına kadar tam bir ideolojik boşluk, belirsizlik ve kargaşa içinde olduğunu bilenler, 1975'de yaşanan bu mucizevi "köklü" dönüşüm ve bunun yarattığı parlak sonuçlara ilişkin iddialara bugün doğal olarak şaşıyorlardır. Buna o gün de şaşanlar olmuştur. Kongre Belgeleri TDKP'nin ideolojik gelişmesinin en ileri safhası, ulaştığı bilincin doruğudur. Bu nedenle yukarıdaki söz ve iddiaları TDKP'nin Şubat 1980'de ulaştığı gerçek bilincin de bir göstergesi saymak gerekir.

THKO, 71 Devrimci Hareketinin ideolojik bakımdan en geri, en ilkel, Marksist teoriden en az etkilenmiş bir örneği idi. O zamanın Türkiye'sinde, bizzat 71 Devrimci Hareketinin öteki temsilcileri tarafından bile yadırganan, reddedilen fokocu görüşler savunuluyordu. Türkiye'nin '60'lı yıllarına egemen burjuva reformizminden devrimci bir kopmayı temsil eden 71 Devrimci Hareketi içinde, eskinin, MDD Hareketinin etkisini en çok taşıyan grup durumundaydı. 1972 Nisanında yayınladığı bir değerlendirmede, MDD teorisyeni Mihri Belli, en ölçülü, en yumuşak eleştirilerini THKO'ya yöneltiyor ve bunu şöyle gerekçelendiriyordu: "THKO'nun kuruluşunu ilan eden ve eylemi hakkında bilgi veren ilk bildiride halkımızın bağımsızlık ve demokrasi özlemlerini ifade eden, bir Milli Demokratik Devrim platformu içinde talepler ileri sürülmekteydi. Bildiri, hiç değilse bu bakımdan, sekter nitelik taşımıyordu. Bu durumda THKO'cular siyasi talepleri bakımından kitle çizgisi dışında aşırı'ya da 'sekter' olarak nitelendirilemez."(*)

MDD Hareketi teorisyeni değerlendirmesinin bütününde de "Milli Demokratik Devrim platformu içinde talepler", demokrasi ve bağımsızlık ufkuyla sınırlı talepler sorununa özel bir önem veriyor. Bunu ayrım çizgisi olarak gördüğü için de THKO'nun maceracı kimliğine bile hoşgörüyle yaklaşabiliyor. O tarihlerde bu ufku aşmak 'sekterlik' ya da 'aşırılık'tı. Şimdilerde buna 'Troçkizm' ya da 'yarı-Troçkizm' deniliyor.

THKO ününü ve 12 Mart sonrasına kalan etkisini, devrimci tarihimize malolmuş önderlerinin faşizm karşısındaki yiğitliğine borçluydu. '71 Hareketinin 12 Martta uğradığı yenilgi "öncü savaşı" eğilimlerinin yenilgisi olmuştu. Bu dönem sonrasında diğer benzerleri gibi THKO da, bir süre tereddüt etmekle birlikte, gelişen kitle hareketinin de olumlu etkisiyle maceracı eğilimlerini terketti. 1975 yılında THKO'nun yaşadığı tek gerçek "dönüşüm", dönemin ortamı ve eğilimine uygun olarak, "öncü savaşı" anlayışından "kitlelere dayalı devrim" görüşüne ve pratikte "kitlelere" yönelmek oldu. Yaptığı özeleştirinin de esasını bu oluşturur. "Kitle çizgisi" dışında 'aşırı' ya da 'sekter' siyasi talepleri olmayan THKO bu kusurundan arınınca, geriye MDD Hareketinden miras "bağımsızlık ve demokrasi özlemleri" kaldı. Bunlar haftalık bir legal gazeteye "İşçilerin Köylülerin Bağımsızlık ve Demokratik Türkiyesi İçin İleri" şeklinde başlık altı yapıldı ve THKO ideolojik boşluk ve belirsizlik içinde, dönemin kitle hareketliliği içine kendiliğindenci bir hareket olarak daldı. Özellikle ÇKP'nin etkisiyle Sovyet modern revizyonizmine tavır aldı ama, bunu modern revizyonizmin daha kaba bir varyantı olan Üç Dünya Teorisi'nin kabulü izledi. Küçük-burjuva maceracılığının eleştirisi, küçük-burjuva reformizmini besledi. Bir ara, o dönemin PDA gibi reformist bir hareketiyle "proleter devrimciler"in parti birliği girişimlerine kadar vardı işler. Haftalık gazete yaklaşık iki sene demokrasi, bağımsızlık, anti-faşizm vb. temalar üzerine oturan yüzeysel, köksüz bir ajitasyon ve teşhiri aşamadı. Yine de bu, "kurulduğunda en fazla yüzlerle sayılabilecek kişiyi yönetebilen örgütümüz, bugün onbinleri hareketlendirebilmekte, yönlendirebilmektedir"(*) sözlerini kısmen haklı çıkaracak gelişmelere yetti. Ama sanıldığı gibi bu, "örgütümüzün artık doğru bir siyasi çizgiye sahip olmasından" gelmiyordu. THKO'nun daha belirginleşmiş bir çizgiye ulaşmadan zaten ulaşmış olduğu bu "başarı"nın nedenleri ve gerçek anlamı geçmişi değerlendiren başka yazılarımızda irdelenmiş bulunu-

(*) *Devrimci Hareketimizin Eleştirisi (1961-1971), Emekçi Yayınları*, 1977, s.79-80

(*) *1971 Sol Hareketi, THKO ve Gelişmesi, Yoldaş*, Sayı:12 (*Parti Bayrağı*, Sayı:8,s.5)

luyor.(*) Kaldı ki bu aynı dönemde THKO'dan çok daha fazla başarılı olanlar da vardı.

1975 yılında yaşadığı "köklü dönüşüm"le devrimci demokrasinin sınırlarını aştığı ve "bu tarihten itibaren" Marksizm-Leninizmin tek temsilcisi olarak geçmişin ve o günün Türkiye'sinde yere çalmadık sapma bırakmadığı iddia edilen THKO'nun, 1977 sonuna kadarki gerçek gelişmesi kaba çizgileriyle aslında budur. İdeolojik belirsizlik ve kendiliğindencilikle karakterize olan bu dönem, 1977 ortalarında iyice şiddetlenen bir örgütsel kaos dönemidir de aynı zamanda. THKO'nun 1975 sonrası gelişmesinde öylesine belirgin ve belgelere dayalı çizgilerdir ki bunlar, kendilerini ve kendilerinin şahsında TDKP'yi hep gökyüzünde göstermeyi bir davranış biçimi, bugünkü haleflerince sürdürülen bayağı bir gelenek, bir kültür haline getirmiş o günün mağrur önderleri bile, bu yeryüzü gerçeklerini anmazlık edememişlerdi o günkü değerlendirmelerinde. Ama nasıl? Buna cevap vermeye kalkmak, iç bunaltıcı bir sıkıntıya katlanmak demektir ki, bu fedakarlık bir kerelik gösterilmiştir ve yeterlidir.(**) İlgi duyanlara TDKP'nin kendini değerlendiren iki temel ve kendi ifadesiyle "tarihi" belgesini öneriyoruz: 1978 sonbaharında yayınlanan "THKO ve Gelişmesi" başlıklı yazı ile (*Parti Bayrağı*, Sayı:8), Kongre Belgelerinin ilgili bölümü (s.43-73).

Burada kısaca şu söylenebilir: Başkaları sözkonusu olduğunda küçük kusurları büyük sapma olarak göstermek, ama TDKP sözkonusu olduğunda büyük sapmaları küçük kusurlar olarak değerlendirmek, bu hareketin kendine özgü kültürünün bir diğer temel unsurudur.(*) TDKP bir döneme damgasını vurmuş, rengini vermiş "kusur"larını, bu kadarı kadı kızında bile olur misali değerlendirir. Görkemli bir ilerleyişi renklendiren, zenginleştiren, hatta hatta ona "diyalektik" bir nitelik kazandıran şeyler olup çıkarlar bunlar. Kongre Belgelerinin ifadesiyle "şanlı bir tarihe" sahip "şanlı bir örgüt olarak" THKO'nun, "her adımda Marksizm-Leninizmin zaferleriyle dolu" bu şanlı tarihinde (s.62 ve 72) yaşadığı ve "THKO militanları"nın halka ve devrime bağlılıkları ile Marksizm-Leninizme sadakatleri sayesinde kolaylıkla aştığı önemsiz ayrıntılardır bunlar. "Her dönemde esası belirlemeyen, tali yanı oluşturan" (s.49) "gelişmekte olan THKO'nun gelişmesi içinde düştüğü hatalardır, bütün bunlar." (s.57)

TDKP kendine karşı son derece anlayışlı ve hoşgörülüdür. '60'lara egemen reformist çizgiye yönelttiği eleştirilerle, TDKP'nin ancak 1978 başında ulaşabileceği bazı temel görüşlere daha 1972 başında ulaşan genç Kaypakkaya, "sol" eğilimlerinden dolayı en hışımlı, çoğu demagojik ve haksız eleştirilerin hedefi olur; ama öte yandan ve üstelik Kaypakkaya'dan yıllar sonra, 1977 sonuna kadar yaşanan kaba küçükburjuva ve sağcı konum, THKO'nun, henüz geniş bir ufka sahip olmaması, "bunun sonucu olarak 'sol'a karşı mücadeleyi, revizyonizme ve sağ opportünizme karşı mücadele ile birleştirip bütünlüklü bir şekilde yürütme"mesi ile açıklanır(s.55). Gençlik, tecrübesizlik, Marksizmi kavramadaki yetersizlik vb. öznel öğeler, bir Mahir Çayan, bir İ.Kaypakkaya sözkonusu olduğunda tarihsel olarak gerçekten belli bir anlam ifade edebilecek bu faktörüler, bu her bakımdan genç insanlar sözkonusu olduğunda akla gelmez de, kendileri sözkonusu olduğunda en olağan açıklama ve mazeretler olur. 1969'da ÇKP 9.Milli Kongresi'nde resmi bir görüş olarak ilan edilen "emperyalizmin toptan çöküşü" tezini savunduğu

---

(*) "... Başlangıçta geçmişe duyulan sempati örgütlendi. Ardından gençliğin ve küçük-burjuvazinin yayılan anti-faşist anti-emperyalist demokratik hareketinin baskısıyla köksüz, ufuksuz ama yaygın bir anti-faşist anti-emperyalist ajitasyon çalışması yürütüldü. Teori ve programdan yoksunluk koşullarında kaçınılmaz olarak ilkel, yüzeysel bir ajitasyondan öteye gidemeyen, kendiliğindenciliği, aynı anlama gelmek üzere reformizmi besleyip körükleyen legal yayın organları çıkarıldı. Bu yayın organları gelişip yaygınlaşan demokratik hareketin aynası olmaktan öteye gidemiyorlardı... Buna rağmen, dönemin özelliği olan küçük-burjuvazinin kitlesel siyasal canlılığı koşullarında, diğer küçük-burjuva popülist akımlar gibi bu gruplar da büyüdüler. Doğal olarak bu sağlıksız bir büyüme idi... Baş küçük olarak kalıyor, gövde sürekli büyüyordu. O zamanların popüler deyimiyle, nicel gelişim ile nitel gelişim arasında bir uçurum vardı... Baş gövdeyi yönetip yönlendirip geliştirmiyor, bilakis gövde başı sürüklüyordu. Bu tipik bir kendiliğindencilik, bir arkadan sürüklenişti..."
Yakın Geçmişe Genel Bir Bakış, Mayıs 1987, s.20-21

(**) H.Fırat, *Küçük-burjuva Popülizmi ve Proleter Sosyalizmi* (özellikle II.bölüm), Ağustos 1987

(*) TDKP bunu abese vardırmış olsa da, eklemek gerekir; bu aslında devrimci hareketimizde yaygın bir küçük-burjuva davranışıdır.

için İ.Kaypakkaya Lin Biaocu dogmatizmi sistemleştirmekle itham edilir de, ÇKP 10.Milli Kongresi döneminde (1974) piyasaya sürülen Üç Dünya Teorisi'nin savunuculuğu, "Uluslararası Komünist Hareketin genel çizgisidir'anlayışıyla kabul edildi" denilerek mazur gösterilmek istenir. (s.54-55)(*)

Bunlar yalnızca bazı örneklerdir. Bütün bu ciddiyetsizlikler daha önce ve oldukça ayrıntılı olarak tartışıldı TDKP önderleri ile. O tartışmada sorulmuş ve hala cevapsız duran bir soruyu yineleyerek bu "köklü dönüşüm" bahsini kapatabiliriz:

"Şimdi artık teorisyen Z.Ekrem'e sorabiliriz: 1981 Nisanı ve sonrası, yani 'sınıf mücadelesinin acımasız pratiği', 'THKO militanlarının devrime olan inanç ve kararlılıkları, bu uğurda herhangi bir şeyi feda etmekten kaçınmamaları' şeklindeki şarlatanca sözleri, bu 'tayin edici etken'i boşa çıkardığına göre, 'THKO, devrimci burjuva demokrat bir örgüt iken, Marksist bir örgüte dönüşmüştür' teorisi ve tezi bütünüyle havada ve boşlukta kalmış olmuyor mu? Bu sözler, 'ülkemizde Marksizm-Leninizmin gelişme tarihi, aslında esas olarak THKO'nun gelişme tarihidir' (Kongre Belgeleri, s.48) tezinin de esas dayanağıydı. Şimdi bu tez de boşlukta kalmış olmuyor mu? Her şeyi bu 'halka ve devrime bağlılık'la izah edenlerin önünde, aradan daha iki sene bile ancak geçmişken, hiç de böyle bir 'bağlılık' içinde olunmadığı anlaşıldığına göre, her şeyi yeniden izah etme görevi durmuyor mu?"(**)

(*) Fakat sözkonusu olan esas olarak ÇKP ve Mao Zedung'dan başkası değilmiş gibi, yalnızca bir kaç sayfa beride ise, "köklü dönüşüm"ün dış etkenlerinden sözedilirken şunlar söylenir: "Onların (yani "THKO militanları"nın!) devrim inancıyla dolu olmaları, onların uluslararası komünist hareketin tezlerinden, modern revizyonizme karşı mücadelede başarılarından hızla etkilenmelerini sağlıyor"du. (s.50)

(**) *Küçük-burjuva Popülizmi ve Proleter Sosyalizmi*, s.44

Aynı tartışmadan hala cevapsız kalan bir başka soru:

"... 1975'in 'THKO militanları'na sormak gerekiyor; sizler devrime ve halka bu kadar bağlıydınız da, hemen hemen sizinle aynı tarihsel, sınıfsal ve ideolojik koşulların ürünü THKP-C ve TKP-ML militanları neden değildi? Bilimsel olması gereken bir değerlendirmede böylesine subjektif değer yargılarını 'tayin edici etken' olarak sıralamak, 'derinlemesine teorik birikim'inizin şanına ne ölçüde yakışır?" (s.43)

2-"Yepyeni ve çürütülmez bir çizgi"

Eski maceracı mücadele çizgisinin terkedilmesiyle başlayan ve TDKP'yi 1980 Şubatındaki Kuruluş Kongresine getiren gelişme sürecinde, 1978 yılı başı yeni bir dönemi, ideolojik belirsizliğin geride kaldığı bir tarihi işaretler. Yıllar yılı bir işportacı zihniyetiyle reklam edilen, yere göğe sığdırılmayan, bugün ise artık kimsenin yüksek sesle savunma güç ve cesaretini kendinde bulamadığı temel görüşler, TDKP'nin kendi ifadesiyle "bütünlüklü çizgi", bu dönemde benimsendi. Parlak bir gelişme tarihi resmetmek kaygısındaki Kongre Belgeleri bunu, "1975'de başlayan" ideolojik inşa sürecinin tamamlanması olarak tanımlar (s.62). Gerçekte ise olan, o dönemin en ateşli Maocularından oluşan ve belirli bir noktadan itibaren yaşanan reformculaşmaya direnen bazı unsurların -"Niğde Grubu"- savunduğu görüşlerin, bunalım ve çaresizlik içindeki örgüte resmi çizgi ilan etmekten ibarettir.

Önce haftalık gazetede "Ulusal Demokratik Halk Devrimi" genel başlığı altında yayınlanan bu görüşler (Aralık 1977), sonra programatik bir düzenleme ve "Devrimci Proletaryanın Mücadele Platformu" başlığı ile teorik derginin ilk sayısında yayınlandı. (Mart 1987)

Platformu yayınladığı ilk sayısında ve "Çıkarken" başlığı altında *Parti Bayrağı*, şu ilk yargıyı dile getirdi: "...devrimci proletaryanın mücadele platformunun, proleteryanın Marksist-Leninist programının ortaya konması görevi bugün gerçekleştirilmiştir." (s.3) *Parti Bayrağı* bu ilk yargısına, yayınlanan platformun "58 yıllık sağ oportünist sınıf işbirliği çizgisine, onun günümüzdeki temsilcilerine" karşı, "bir dizi mücadeleler içinde ortaya" çıktığını eklemeyi de ihmal etmedi. (s.4)

Aynı gelişmeyi, yaklaşık iki sene sonra, Kongre Belgeleri "50 küsur yıllık revizyonist 'miras'ın altedilmesi aşaması" olarak niteledi ve şöyle devam etti: "Teorik yayın organının çıkarılmasıyla ve Platformun yayınlanmasıyla, Çin revizyonizminin etkisinden kaynaklanan kısmi hatalara karşın esas özelliği Marksizm-Leninizm olan programın ve Marksist-Leninist siyasi çizginin inşası esas olarak tamamlanmıştır." (s.62)

İlk yargıdan farklı olarak bu sonuncusuna düşülen "Çin revizyonizminden kaynaklanan kısmi hatalar" kaydı, ara dönemde Maocu etkilerden "arınma" gibi TDKP tarihinin "önemsiz bir ayrıntı"sından

dolayıdır. Ama bu hiç de ilk yargıda dile getirilen güven ve iddiayı gölgelemiyor! 50 küsur yıllık revizyonist 'miras' altedilmiştir! Hiç şüphe yok, az iş değil bu!

Fakat atılan adım, başarılan iş hakkında, zaman olarak bu iki değerlendirmenin arasında yer alan bir üçüncüsü var ki, az sonra onu birlikte gördüğümüzde, yukarıdaki iki yargının hayli alçak gönüllü kaldığına da birlikte karar vereceğimiz kesindir. *Parti Bayrağı*'nın 8.sayısında yayınlanırken (Ekim 1978) "tarihi önemde" bir belge olarak nitelenen "1971 Sol Hareketi, THKO ve Gelişmesi" başlıklı yazı, "tevazu gösterme ciddiye alırlar" öğüdüne uyuyor ve şunları söylüyor:

"THKO, gelişme süreci içinde revizyonizmi, Troçkizmi, maceracılığı ve her türden opportünizmi altetti... İçerden ve dışarıdan bir çok saldırıya hedef olduk, sayısız badireler atlattık. Ama hepsinden yüz akıyla çıktık. Sonunda günümüze geldik. '70 sonrasında ve uzun bir dönem bir programa bile sahip olmayan 40-50 kişilik bir gerilla örgütü, bugün Marksist-Leninist bir program ve derinlemesine teorik temellerine sahip bir komünist örgüt durumundadır. O, artık parıldayan bir güneş gibidir. Türkiye'de şimdiye kadar hiçbir zaman, hiçbir akım ve kişi tarafından ortaya konulmamış -Mustafa Suphi yoldaşın bu konudaki girişimlerini anmalıyız- yepyeni ve çürütülemez bir çizgiye ... sahiptir." (*) (s.8)

Bu sonradan görmeliğin yarattığı bir ruh halidir ve o günün Türkiye'sinde bir benzeri olduğunu sanmıyoruz. "Uzun bir dönem bir program"a sahip olmak bir yana teorinin sıradan gerçeklerinden bile kopuk olununca, sonradan bazı genel doğruların keşfedilmesi ve Maocu dogmaların eskiden miras MDD'ci önyargılara kolayca oturması böyle bir ruh haline yol açabilmiştir.

TDKP "teorisyenler"inin kaleminden çıkma kendilerine dönük bu övgüler, "Marksizm-Leninizm silahını" "kullanmakta oldukça yeterli bir durumda" oldukları iddiasıyla sürüyor ve aynı konuda yazının son bölümünde şunlar söyleniyor: "Başlangıçtan farklı olarak, güçlü bir Marksist-Leninist birikime ve teorik hazineye sahibiz. Bundan sonra Marksizm-Leninizme kimse dil uzatamayacak ve anında her türlü sapma ve yozlaşmanın karşısına dikilip onu yere çalacağız. ... Buna inancımız kesin ve tamdır. Yüreğimiz, bilincimiz ve gücümüz ise yeterli." (s.52)

Zaman ne bilinçlerinin ne de yüreklerinin buna yetebildiğini gösterdi. Bunu herkesle birlikte görebilmek için biraz sabırlı olmaları yeterliydi.

TDKP yukardaki değerlendirmeleri yaptığı tarihte (Ekim 1978) hala ateşli bir Maocudur. Mao Zedung "beş büyük usta"dan biridir, Marksizm-Leninizmin bir klasiğidir. Teorik hazinesi "yarı-sömürge yarı-feodal ülkeler devrimleri" için evrensel bir kaynaktır. Örneğin, "derinlemesine teorik temelleri"yle THKO'nun parıldayan bir güneş" ilan edildiği sayfanın bir sonrasında (s.9), Mao Zedung'un "yeni demokratik devrim" tezi tüm temel unsurlarıyla savunulur. Yine aynı sayının bir diğer yazısı olan 40 sayfalık İ.Kaypakkaya eleştirisinin tam 20 sayfasında, halk savaşı tezi ve "kızıl siyasal iktidar" sorunu, Kaypakkaya'nın Mao'yu tahrif ettiği iddiasıyla ve Mao'ya dayanılarak savunulur. Ve yalnızca bir kaç ay sonra teori planında revizyonist ve felsefi planda idealist bir küçük-burjuva ilan edilecek olan Mao Zedung hakkında, yapılabilecek en övücü değerlendirmeler yapılır.

Kendisi yemin billah reddetse de TDKP'nin Maoculuğu bilinmiyor değil. Tarihsel bir bakışla, TDKP'nin yanılgılarına, teorik tutarsızlıklarına hoşgörüyle yaklaşmak da mümkündür. Ama ya kendine dönük yargı ve değerlendirmelerini ne yapacağız! "Türkiye'de şimdiye kadar hiçbir zaman, hiçbir akım ve kişi tarafından ortaya konulmamış yepyeni ve çürütülmez bir çizgi" iddiası var orta yerde. Kongre Belgelerinde bir kez daha tescil edilmiş bu yargı, hala

---

(*) "Bay Dühring'e gene bay Dühring tarafından yapılan bu övgüler demeti kolayca on kat büyütülebilirdi. Bu demet, daha şimdiden, kendi kendine gerçekten bir filozofla mı, yoksa bir ... ile mi karşı karşıya bulunduğunu soran okurun kafasında bazı kuşkular uyandırmış olmalı. Ama kendisine duyurulan 'köktenci' derinliği daha yakından tanıyıncaya değin, okurlardan yargısını saklamasını rica etmemiz gerekiyor. Eğer yukarıdaki demeti vermiş bulunuyorsak, bu yalnızca önümüzde fikirlerini yalınlıkla dışavuran ve bunların değerini kararlaştırma işini geleceğe bırakan bir filozof ve sıradan bir sosyalist değil, ama papa kadar yanılmaz olduğunu öne süren, ve sapıklıkların en kınanması gerekenin içine düşmek istenmiyorsa, kurtuluş için zorunlu olan öğretisinin düpedüz kabul edilmesi gereken tamamen doğaüstü bir varlık bulunduğunu göstermek içindir... Bay Dühring, bize son çözümlemede kesin doğruluklar olduklarını, yanlarında her türlü başka kanının a priori (önsel olarak) yanlış olduğunu ileri sürdüğü tezler sunuyor..."

F.Engels, *Anti-Dühring*, *Sol Yay.*, 1977, s.83-84

değiştirilmiş de değildir.

Zamanın aslında kendi akışıyla kendiliğinden çürüttüğü bu çizgiye ilişkin "çürütülmez" iddiasını sonraki bölümlere bırakıyoruz. Şimdilik bizi ilgilendiren onun bir "yenilik" taşıyıp taşımadığıdır.

Teorik özü, sınıf mantığı ve esas muhtevasıyla bu çizgi, devrimci hareketimizin geneline geçmişten miras temel anlayış ve görüşlerin 1970'lerin ikinci yarısındaki yeni bir yorumundan, Maocu bir versiyonundan çok fazla bir şey değildir. Dahası bu özgün yorumun TDKP teorisyenleri için hareket noktası olmuş ilk adımları da daha 1972 yılında İ.Kaypakkaya tarafından atılmıştır. TDKP yazarlarının belki de en sert, en tahammülsüz, haksız, zorlama ve haklı noktalarda bile demagojik bir içerik taşıyan eleştirilerini Kaypakkaya'ya yöneltmeleri, bundan geliyor olmalı. "Yepyeni"lik iddiası, kaynakları karartmayı bir ihtiyaç haline getirir.

TDKP'nin teorik-siyasal çizgisini oluşturan temel görüşler incelendiğinde ve devrimci-demokrasinin önceki ideolojik gelişimiyle karşılaştırıldığında, '71 Devrimci Hareketini, öncelikle de İ.Kaypakkaya çizgisini, maceracı öğelerden ve "ilk" olmanın yolaçtığı tarihsel olarak hoşgörülebilir bazı kusurlardan arındırmış olmanın ötesinde, hiçbir temel konuda gerçekten yeni ya da TDKP'nin kullandığı ifadeyle "yepyeni" sayılabilecek öğeler içermediğini görmek zor olmayacaktır. '71 Devrimci Hareketi olarak da isimlendirilen devrimci-demokratik hareket, ilk biçimlenmesini '60'lı yılların MDD Hareketi içinde yaşamış, Marksist teorinin özellikle devlet ve zora dayalı devrim konusundaki klasik tezlerinin etkisiyle onun reformcu yolundan kopmuş, MDD Hareketinin temel programatik amaçlarını ve ufkunu korumakla birlikte devrimci bir yoruma tabi tutmuş, devrimci bir muhteva kazandırmıştır. Bu gelişmede Mahir Çayan ve İ.Kaypakkaya'nın yazılarında açıkça görülebileceği gibi, Mao Zedung'un -özellikle Yeni Demokratik Devrim teorisiyle- özel bir etkisi olmuştur. Yaşadığı ilerlemeyi o günkü tarihsel ortamın da etkisiyle maceracı öğelerle birleştirdiği için, sonradan devrimci-demokrasiyi bu maceracı öğelerinden arındırmak büyük bir başarı sayıldı ve temel bir yanılgıyı hazırladı. Gitgide birilerinin kendilerini "yepyeni" ilan etmelerine kadar vardı.

Maceracı anlayış ve pratikleri eleştiri konusu yapmak, henüz ilk haliyle ortaya çıkmış, bu nedenle zayıf, yeterince işlenmemiş, çeşitli kusurlarla malûl temel görüşleri bazı kusurlarından arındırmak, bazı bakımlardan daha kuvvetli daha olgun -bu arada bazı bakımlardan da daha saçma!- bir biçim vermek, tüm bunlar elbet bir ilerlemenin ifadesidirler. Nedir ki '70'li yılların ikinci yarısında yaşanmış olan ve küçük-burjuva sosyalizminin olgunlaşmasından başka bir şey olmayan ilerlemenin bu kadarı, hiç de TDKP'ye özgü ya da onunla sınırlı değildir.

12 Mart döneminin ve özel olarak da maceracı çıkışın uğradığı yenilginin dersleri, hemen bu dönemi izleyen coşkulu devrimci yükselişin uygun ortamıyla birleşince, devrimci hareketin genelinde düşünsel ve siyasal ilerleme ve bazı bakımlardan olgunlaşmanın elverişli koşullarını oluşturdu. Pratiğin yardımıyla ulaşılan bazı sonuçlara teorik bir ifade verildi. Onu sürdürmek ısrarı gösteren bazı marjinal gruplar dışında, maceracılık, bu arada sağcı eğilimleri geliştirecek kadar yaygın eleştiri konusu oldu ve genel olarak terkedildi. "Kitleler" vurgusu ve "devrim kitlelerin eseridir" düşüncesi genel kabul gördü. Marksizmin bazı genel klasik tezleri hiç şüphesiz yine küçük-burjuva bir yorumla, ama geçmişe göre daha ileri kavrayışla ele alındı. MDD Hareketinin bir mirası olarak 1971'in THKP-C ve THKO'sunda hala güçlü izleri olan Kemalizm hayranlığı eski etkisini yitirdi (ki Kaypakkaya çubuğu tersine bükerek de olsa, bu hayranlığa daha 1972'de saldırmıştı). İncelmiş biçimiyle yaşasa da Kürt ulusal sorununa ilgisizlik büyük darbe yedi vb. vb..

Halkçı temalar, demokratik-devrimcilik ve küçük-burjuva sınıf yapısı ve ortamı ortak eksenine oturan temeldeki benzerlikler korunmakla birlikte, bir dizi etkenin tesiriyle değişik kesimler bunu değişik biçimlerde, ölçülerde ve özgünlüklerde yaşadılar. TDKP'nin kendisi de bu ortamın, bu genel gelişmenin ürünü, özgün örneklerinden biridir. "Yepyeni" olmak bir yana, ilk biçimlenmesini '60'ların ikinci yarısında yaşamış devrimci demokrasinin '70'lerin ikinci yarısındaki nispeten gelişmiş -ve kuşkusuz bazı bakımlardan ise bozulmuş biçimlerinden biridir yalnızca. (Üstelik tek özgün biçimi de değildir; aynı dönemde aynı özgünlükte, *Kawa* da sayılırsa, tam dört benzer grup daha vardır). İdeolojik şekillenmesinde evrensel bir kaynak olarak Maoculuk çok etkili olmuş olsa da, gerçekte son derece "yerli", "ulusal" köklere sahiptir. Maocu anlayış ve formüller yalnızca egemen anlayış ve mantığa uygun düşmüş, oturmuş, bu nedenle kolayca benimsenmişlerdir. Mao Zedung yerden yere vurulduktan sonra bile "bütünlüklü çizgi"nin tüm temel öğeleriyle korunması da aslında bunu kanıtlar.

Bu "yepyeni" çizginin ne ölçüde yeni olduğunu daha yakından görelim.

Dönemin güncel ulusal ve uluslararası sorunlarına

ayrılan son iki bölümün çıkartılması dışında, Mart 1978 tarihli Platform (*Parti Bayrağı*, sayı:1), Şubat 1980 tarihli TDKP programının (Kongre Belgeleri, s.275-302) bir ilk biçimi, "kırlardan şehirlere doğru gelişen halk savaşı" ve halk iktidarı koşullarında milli burjuvazinin "teşvik"i gibi sonradan ayıklanacak bazı uç Maocu düşünceler sayılmazsa, gerçekte kendisidir. Bununla birlikte biz şimdilik Platformla yetineceğiz; zira "50 küsur yıllık revizyonist 'miras'ın altedilme aşaması" olarak nitelenen, "yepyeni ve çürütülmez"lik halesiyle örülen ve THKO'yu "parıldayan bir güneş"e çeviren bu platformdan başkası değildir. Programın kendisini ise ikinci iddianın, "çürütülmez"lik iddiasının ele alınacağı bölümlere bırakalım. Bu ayrım, bize TDKP'nin ideolojik evrimini ve Maoculuğu nasıl ve gerçekte ne ölçüde aştığını görmek olanağını verecek için, ayrıca gereklidir.

Doğal olarak, "proletaryanın nihai amacı sınıfsız topluma varmaktır" türünden Marksist olmak iddiasındaki her programın bir bakıma ortak süsünü oluşturan, ama kendi başına hiçbir şey ifade etmeyen genel formülleri bir yana bırakmamız gerekiyor. Bize gerekli olan genel ve eski olanlar değil, yenilik ve özgünlük iddiası taşıyan temel tezlerdir. Okura bu çizgiyi etraflıca ve dolaysız olarak tanıtmak için Platformdan uzun parçalar aktaracağız. Aktarmalara genellikle katlanılmaz ama, bunun tartışmamızı hayli kolaylaştıracağına kuşku yok.

I-) Platformun, Türkiye'deki kapitalist gelişme sürecinin özelliklerini özetleyen ilk bölümünde özgün olan görüş şudur: Emperyalizm döneminde, emperyalizmin yarı-sömürgesi olan Türkiye'ye yapılan sermaye ihracı, "ülkede kapitalizmin (ve proletaryanın) gelişmesini bir ölçüde de olsa hızlandırdı. Bununla birlikte bu sermaye başlıca rantiye bir nitelik taşıdığından esas fonksiyonu ülkede sanayiyi geliştirmek değil, aksine milli sanayi kapitalizminin gelişmesini engellemekti. Gelişmesine yol açtığı kapitalizm ise, esas olarak kendi uzantısı olan ve bu yüzden üretici güçlerin gelişmesini engelleyen feodalizmle ittifak halinde komprador ve tekelci bir kapitalizm niteliğini taşıyordu." (*Parti Bayrağı*, sayı:I, s.II)(*)

Yön ve MDD Hareketinden kalma komprador kapitalzm-milli sanayi kapitalizmi ikilemi üzerine oturan burjuva önyargıları, TDKP, Mao'nun bazı görüşlerinden de güç alarak teorik bir dogma düzeyine çıkarır. Tüm "yarı-sömürge yarı-feodal ülkeler için" geçerli sayılan bu görüşün, Türkiye'nin sosyo-ekonomik yapısı hakkında hangi sonuçlara yolaçtığı şu parçada daha açık görülür: "Türkiye 60 yıldan fazla zamandan beri demokratik devrim süreci içinde bulunmasına rağmen, ülkede milli bir sanayi kapitalizmi esas olarak gelişmediğinden feodalizm tasfiye edilememiş, aksine emperyalizm ve komprador tekelci kapitalizm ile kaynaşarak yaygın kalıntılar halinde köylülüğü ezmeye devam etmiştir." (s.15-16)(*) Komprador kapitalizm feodalizmi tasfiye etmez dogması çıplak toplumsal gerçeklerle pek bir arada gitmediği için de, Platform şu ucube eklektik formülle durumu kurtarmaya çalışır: "yarı-sömürge yarı-feodal ülkemizde meta üretimi temeli üzerinde genel olarak kapializm hakim hale geldi." (s.12)

Gelişen "milli kapitalizm" değildir gerekçesiyle, emperyalizm çağı için yalnızca gerici ve ütopik bir anlam yüklü bu gerekçeyle, feodalizmin aşırı abartılması ve kapitalist gelişmenin küçümsenmesi, birbirine bağlı iki sonuca yol açar. Proletaryanın geri görevlere mahkum edilmesi ve "milli kapitalizm" konusunda gerici hayallerle şaşırtılması. İkisi bir arada TDKP Platformunun ikinci temel tezini oluşturuyor (II.Bölüm):

2-) "Türkiye, emperyalizmin, komprador tekelci kapitalizmin ve feodal kalıntıların hüküm sürdüğü yarı-sömürge yarı-feodal, çok uluslu geri bir tarım ülkesidir. Bu durum ülkemizin hala demokratik devrim süreci içinde oluşunu belirlemekte ve devrimci proletaryaya nihai hedeflerini gerçekleştirme yolunda ilk adım olarak demokratik devrim sürecini tamamlama görevini yüklemektedir... Proletaryanın önderliği bu devrimi dünya sosyalist devrim sürecinin bir parçası olan yeni tipte demokratik bir devrim haline getirmiştir."

"Bununla birlikte demokratik devrim hala burjuva karakterini korur ve özünde köylülüğün toprak devrimi olmaya devam eder... Proletarya önderliğindeki ulusal demokratik halk devrimi genel olarak kapitalizmi değil, yalnızca emperyalizmin uzantısı niteliğindeki ve bu yüzden feodalizmle birlikte üretici güçlerin gelişmesinin önünde engel teşkil eden (komprador) tekelci kapitalizmi tasfiyeyi amaçlar. ... Ülkemizin yarı-sömürge, yarı-feodal yapısı gözönüne alındığında, emperyalizm ve feodalizmle bağları

(*) Aynı parça için bkz. TDKP Programı, Kongre Belgeleri içinde, s.276

(*) Aynı düşüncenin programdaki ifadesi için bkz. Kongre Belgeleri, s.283

koparılmış bir milli kapitalizm daha bir süre ilerici bir rol oynamaya devam edecektir. Bu kapitalizmi adım adım tasfiye edecek olan proletaryanın sosyalist devrimidir." (s.15-16)(*)

Kaynağı kararına operasyonu gereği, birinci paragrafın sonundaki "yeni tipte demokratik devrim" ifadesi programda yerini, "kesintisiz olarak sosyalist devrime" ifadesine bırakıyor. İkinci paragrafın sonunda ulusal kapitalizme ilişkin olarak "daha bir süre ilerici bir rol oynamaya devam edecektir" (abç) ifadesi ise, "bir süre daha var olmaya devam edecektir" şeklinde tashih ediliyor.

Yukarıdaki uzun parça "Devrimimizin İçinde Bulunduğu Aşama: Ulusal Demokratik Halk Devrimi" başlığını taşıyan II. Bölümün ilk iki paragrafını oluşturuyor ve devamında Türkiye'nin yaşadığı demokratik devrim süreci özetleniyor.

Türkiye'nin toplumsal gelişme düzeyine ilişkin YÖN-MDD kaynaklı geri tespitlere Mao'nun "yeni demokratik devrim" formülleri denk düşünce, bunu, devrimin gelişme rotasına ilişkin olarak da ünlü Maocu şema tamamlar doğallıkla. "Devrimci Proletarya Halk Savaşının Öncüsüdür" başlığı taşıyan III.Bölümde şu üçüncü temel görüş yer alıyor:

3-) "Tayin edici bir etken olarak ülkenin yarı-sömürge, yarı-feodal yapısı ve ekonomisinin aşırı dengesizliği de gözönüne alındığında,... Türkiye Devrimi uzun süreli devrimci bir halk savaşı biçiminde gelişecektir."

"Mevcut şartlarda Türkiye devriminin yolunun genel çizgisi, toprak devrimini yürüterek ve köylük bölgelerde tahkim edilmiş üslere dayanılarak kırlardan şehirlere doğru gelişen halk savaşı yoluyla iktidarın parça parça alınması çizgisidir. Marksist-Leninist Parti, bu çizgiyi esas alacaktır..." (s.19)(**)

Böyle olunca, İ.Kaypakkaya'nın kusuru, bunu boş bir söz değil samimi bir inanç olarak ele alması ve "köylük bölgelerde tahkim edilmiş üsler" için ilk girişimlerde bulunması olmuş oluyor. Bazılarında teori ve tespitler boş bir lafsa, başkalarında eylem klavuzudur. Kaypakkaya'nın TDKP'den bin kez daha tutarlı olduğuna kuşku yok.

Devrim konusunda Maocu formüller "üç temel silah"la sürdürüldükten sonra aynı bölümde, devrimde sınıf mevzilenmesi planının da ifadesi olarak, ikinci temel silah olan "birleşik cephe" şöyle tanımlanıyor:

4-) "Ulusal demokratik halk devriminde proletaryanın cephe siyaseti, işçi-köylü temel ittifakını gerçekleştirmek, bu temel üzerinde şehir küçük-burjuvazisini devrimci saflara kazanmak ve milli burjuvazi ile devrimci mücadeleye katıldığı sürece ittifak kurmak siyasetinden oluşur." (s.20)

Bu görüş değişik formülasyonla ama tamamen aynı içerikle programda da yer alıyor. Milli burjuvaziye ilişkin bu görüş, milli kapitalizme ilişkin daha önce aktarılan görüşle birlikte, TDKP'de 12 Eylül sonrasında sıkça yaşanan burjuva kuyrukçuluğunun programatik temelini oluşturuyor.(*)

Halk sınıflarına dayalı bu halk cephesi tanımını, IV.Bölümde "Demokratik Halk İktidarı"na ilişkin şu görüş izliyor:

5-) Demokratik halk diktatörlüğü, "proletarya diktatörlüğünün özgül bir biçimini teşkil eden, bütün halk sınıf ve tabakalarının komprador tekelci burjuvazi, toprak ağaları ve onların uşakları üzerindeki birleşik diktatörlüğüdür." (s.20)

Parti Bayrağı'nın 3.sayısında (Mayıs 78) mutlaklaştırılmasına karşı çıkılmakla birlikte milli burjuvazinin "belirli şartlarda devrimin itici güçleriyle birlikte iktidara ortak olabilir"liği ilke olarak kabul ediliyor.(**) "Proletarya diktatörlüğünün özgül bir biçimi" olarak tanımlanan "birleşik diktatörlük" kavramı ele alınırken, küçük-burjuvazi ve zengin köylülüğün yanısıra, bu da gözetilmelidir.

Hepsi bu! "Türkiye'de şimdiye kadar hiçbir zaman, hiçbir akım ve kişi tarafından ortaya konulmamış yepyeni ve çürütülmez bir çizgi" olarak büyük bir gürültü eşliğinde sunulan görüşler, işte bunlar!

Tekrar da olsa belirtelim ki bu görüşlerde bir yenilik yok. Mao Zedung geri ülkeler devrimleri için evrensel bir teorik kaynak olarak keşfedileli beri, Platformda yer alan görüşler aşağı yukarı aynı biçim ve formülasyonlarla Türkiye'de savunulmaktadır. Bu da 1978'e değil, 1970 Türkiye'sine denk gelir. Mahir Çayan'ın Kesintisiz devrim broşürü öncesinde kaleme aldığı ve içinde "Mao Tse Tung'un yeni

---

(*) Aynı görüşün programdaki ifadesi için bkz. Kongre Belgeleri, s.283-284

(**) Tahmin edileceği gibi, Platformun III. Bölümünü oluşturan bu Maocu "sızıntı" Programda yer almamaktadır.

(*) Sonraki bölümlerde etraflıca inceleyeceğimiz bu görüşün Programdaki ifade edilişi şöyle: "Bu aşamada ulusal burjuvazi tarafsızlaştırılacak ve devrime katıldığı ölçüde onunla ittifak yapılacaktır". (s.279)

(**) Bkz. TİKP Programının Eleştirisi, s.16

demokratik devrim teorisini" tüm temel unsurlarıyla savunduğu yazıları (*) bir yana bırakalım. Türkiye'de Maoculuk bayrağını ilk yükseltenlerden PDA, Aralık 1970'de önerdiği Sosyalist Kurultay için savunduğu "platform"da, şunları söylüyor:

"Emperyalizmin boyunduruğu altında yarı-feodal bir ülke olan Türkiye'de önümüzdeki devrim, milli demokratik (yeni-demokratik) devrimdir. Milli demokratik devrim, proletarya önderliğinde, işçi-köylü ittifakı temeli üzerinde halk savaşı yoluyla gerçekleştirilir. Halk savaşı, iktidarın köylük alanlarda parça parça kazanılması, devrimci üsler kurulması ve şehirlerin köylük alanlardan çevrelenip hakim sınıfların iktidarının ülke çapında yıkılması ve halkın devrimci iktidarının kurulmasıyla zafere ulaşır. Proletarya partisi, halk ordusu ve halkın devrimci cephesi, devrimin vazgeçilmez silahlarıdır."

"Milli demokratik devrim, zorunlu olarak sosyalizme götürür ..."

"Devrim, ancak halk yığınlarının gücü seferber edilerek zafere ulaştırılır. Proletarya partisi olmadan devrim başarılamaz ..."(**)

"Marksizm-Leninizm-Mao Zedung düşüncesi bir bütün"dür vurgusu eşliğinde sıralanan bu görüşlerin, TDKP'nin 8 yıl sonrasında savunduklarından eksiği ne? PDA'nın gerçekte reformist bir akım olduğu ve Mahir'in o zamanki nitelemesiyle, Maoculuğun kalpazanlığını yaptığı söylenebilir. Bu elbette doğru. Ama 1978 Platformundaki görüşlerin hiç de "yepyeni" olmadığının kanıtı olmaktan çıkarmaz yukarıdaki parçaları. Zira ister içtenlikle ister kalpazanlıkla olsun, MDD Hareketinin temel tespit ve anlayışları Maocu bir içerikle ele alındığında, ortaya çıkacak sonuç TDKP'nin 1978 Platformudur.

Devrimci kişiliğinden, inancından ve Maocu görüşleri savunmadaki içtenliği ve kararlılığından kimsenin şüphe duymayacağı İ.Kaypakkaya örneğine bakalım bir de. *Tufan Yayınları*nca 1976'da yapılan ***Bütün Yazılar*** derlemesine yazılan önsözde, Kaypakkaya'nın görüşleri şöyle özetleniyor:

" İ.Kaypakkaya, ..., ülkemizin emperyalizme bağlı yarı-sömürge yarı-feodal bir ülke olduğunu; önümüzdeki devrimin anti-feodal, anti-emperyalist demokratik halk devrimi olduğunu; ülkemizde feodalizme karşı verilen mücadelenin emperyalizme karşı verilen mücadeleden ayrılamayacağını; demokratik halk devriminin özünün toprak devrimi olduğunu; toprak devriminin, proletarya önderliğinde verilecek bir halk savaşıyla gerçekleşebileceğini; halk savaşının, özünde bir köylü savaşı olduğunu tespit etti..."

"O, devrimin üç silahından ikisi olan ... parti ve ordunun yanında, emperyalizme, feodalizme ve komprador kapitalizme karşı, işçi sınıfı önderliğinde, işçi-köylü ittifakı temelinde, şehir küçük burjuvazisi ve milli burjuvaziden oluşan halkın birleşik cephesinin gerçekleştirilmesinin şart olduğunu tespit etti..." (s.8)

Bu örneklere ilişkin olarak şimdilik şunu söylemekle yetinelim: TDKP'nin 1978 Platformu, gerçekte, gerek geçmişte gerekse 1978 Türkiye'sinde Mao'yu geri ülkeler devrimi için teorik bir kaynak olarak ele alan tüm Maocuların esasa ilişkin olmayan farklılıklarla **ortak platformundan** başka bir şey değildir. Bu ortak platformu ilk keşfetme onuru ise hiç de ona ancak 1978'lerde ulaşan TDKP'nin de değildir. Sonra ele alınmak üzere şunu da hatırlatalım; İ.Kaypakkaya TDKP'ye yalnızca Platformdaki genel görüşler planında değil, faşizm, Şefik Hüsnü eleştirisi vb. gibi TDKP'nin pek övündüğü konularda da öncel olmuştur. 12 Mart öncesi Türkiye'sinde egemen olan Kemalizm hayranlığına ve Kürt sorunu karşısında milliyetçi eğilimlere saldırı konusunda ise, bu genç ve yiğit devrimci, yalnızca o gün henüz birer "ikinci kurtuluş savaşçısı" ve Kemalizm hayranı olan "THKO militanları"na değil, genel olarak Türkiye devrimci hareketine katkıda bulunmuştur. Bu konulara yaklaşımlarındaki bazı hatalar üzerine TDKP teorisyenlerinin yaptığı türden demagojik gevezeliklerle, bu tarihsel gerçekler kararılamaz.

3- Yeni çizginin eskimiş kökleri

TDKP Platformunu oluşturan temel görüşlerin ilk

(*) Örneğin 1970 başında kaleme alınan "Yeni Oportünizmin Niteliği Üzerine" başlıklı makale (*Bütün Yazılar, Evren Yayınları*, S.131-185)

TDKP Mahir Çayan'a yönelttiği 90 küsur sayfalık eleştirisinde, Kesintisiz Devrim öncesi yazıları tek kelimeyle anmaz. Boşuna değil! Mahir, "ideolojik önderliği" bir tez olarak savunma farklılığı dışında (ki bu "kırlardan şehirlere doğru gelişen halk savaşı" görüşünün zorunlu uzantısıdır), TDKP'nin savunduğu devrim teorisini tüm temel unsurlarıyla ondan çok önce ve aynı kaynağa, Mao'ya dayanarak savunmuştu bu yazılarında.

(**) *Proleter Devrimci Aydınlık, Seçmeler II, Aydınlık Yayınları*, s.101

Maocu versiyonları 1970'lerin başında ortaya çıkmış olmakla birlikte, bunları besleyen kökler daha gerilerde, 1960'lar Türkiye'sindedir. Maocu versiyonlar ve 1970'ler Türkiye'si bir yana; '60'ların ilk yarısında Yön Hareketince, ikinci yarısında Yön'le birlikte ama bu kez Marksist bir terminoloji içinde MDD Hareketince savunulan ve tüm döneme egemen olan bazı anlayışlar, Türkiye devrimci hareketinde bugüne dek etkili kaldılar. Kapitalist gelişmenin, bunun toplum yaşamımızda, temel sınıf ilişkilerinde yarattığı değişimlerin şu veya bu biçimde küçümsenmesi ya da gözden kaçırılması; toplumumuzun proleter devrim ve sosyalizm için olgunlaşmamış sayılması ve buna bağlı olarak emek-sermaye çelişkisinin tali planda görülmesi; burjuva gelişmenin geride bıraktığı sorunların abartılması, mutlaklaştırılması, devrim aşamasına gerekçe ve kendi başına program haline getirilmesi vb, aslında tümü içiçe, biri diğerinin uzantısı bu hala etkili görüşler, hep 1960'ların ideolojik mirasıdır. Çeşitli değişimlere uğramış, devrimci biçimler kazanmış, ama özleri değişmemiştir.

'60'lara egemen sosyalizm anlayışları burjuva sosyalizminin değişik türleriydi. (Yön-Devrim, MDD Hareketi, TİP). Şu ya da bu düzen kurumuna (ordu, parlamento, bürokrasi, anayasa vb.) dayanarak kapitalist düzenin genel çerçevesi içinde "kapitalist olmayan yol"dan "kalkınma" burjuva sosyalizm anlayışlarının ortak ekseniydi. Bunu Kemalizm savunuculuğu (İkinci Milli Kurtuluşçuluk) ve Türk milliyetçiliği tamamlıyordu.

'71 Devrimci Hareketi bu kaba burjuva anlayışların reddi temelinde ortaya çıktı ve devrimci hareketimizin tarihindeki önemi buradadır. Ama bu yönleriyle '60'ları aşmak, onu her yönüyle aşmak değildi. '71 Devrimci Hareketi, Yön'de şekillenen ve MDD Hareketinde Marksist bir görünüme büründürülen toplumsal yapı, toplumsal sınıflar, devrim aşaması, devrimin temel hedefleri vb. konulardaki tahlilleri ve bunlar üzerine oturan programı devraldı ve Mao'nun yeni demokratik devrim teorisinin özel etkisi altında küçük-burjuvazinin devrimci özlemlerini aşmayan bir yorumla '70'li yılların ikinci yarısına devretti. Bu özelliği ile '71 Devrimci Hareketi yalnızca bir **kopmayı** değil, '60'ların ikinci yarısıyla '70'lerin ikinci yarısı arasında köprü konumuyla bir **sürekliliği** de simgeliyor.

'71 Devrimci Hareketini de ele aldığı 1972 tarihli değerlendirmesinde, MDD teorisyeni M.Belli bu gerçeğin bilinciyle hareket ediyor. Broşürünün giriş bölümünde, "solda ortaya çıkan grupların hemen hemen tümü, yarım yüzyıllık tarihi olan Proleter Devrimci Hareketimizin temsilcilerinin çevresinde palazlanıp güç kazandıktan sonra ayrı gruplar olarak ortaya çıkabilmişlerdir"(*) değerlendirmesini yapıyor. Bununla PDA'nın yanısıra, THKP-C ve THKO kastediliyor ve bu grupların başını çeken liderlerin başlangıçta kendilerince eğitilmiş oldukları ima ediliyor. Bölünmelerin hareketin işçi sınıfı tabanına oturamamasından, küçük-burjuva çekişmelerden kaynaklandığı, fakat hareketin "bütün bölünmelere rağmen, gene bir bütünlük taşıdığı" belirtildikten sonra, broşürüne yazdığı "sonsöz"de, bu değerlendirmesinin temellerini şöyle açıklıyor: "'Hangi devrim?' sorusunun cevaplandırılmasında ve bu devrimin stratejisinin ne olacağı konusunda proleter devrimcileri arasında görüş birliği vardır. Devrimci programımız açık seçikliğe kavuşmuştur." (**) "Proleter devrimciler"le, bölünmenin ortaya çıkardığı tüm gruplar kastediliyor. Devamında tüm MDD programlarının bilinen temel öğeleri, anti-emperyalist, anti-feodal demokratik devrim görevleri sıralanıyor.

'60'lı yılların devrimci hareketimizin sonraki dönemi üzerinde sanıldığından da derin düşünsel etkisini bir bütün olarak, değişik yönleriyle ve devrimci hareketin tüm kesimleri açısından incelemek tabiatıyla kapsamlı bir sorundur. Biz burada kendimizi konumuzla, TDKP çizgisinin kökleriyle sınırlamak zorundayız.

TDKP'de, daha sonra üzerinde kısaca duracağımız bir "50 küsur yıllık revizyonist 'miras'ın altedilmesi" efsanesi var. Ama bu "50 küsur yılın" tarihsel bakımdan olsun, sonraki döneme etkisi bakımından olsun en önemli on yılı (1961-1971) konusunda TDKP'nin söyledikleri, daha '70'lerin başında söylenen ve sonradan herkesin tekrarladığı bazı genel lafların ötesine geçmiyor. Cuntacılık, parlamentarizm, milliyetçilik, kapitalist olmayan yol vb., genel sözler! Türkiye sol hareketinin düşünsel ve pratik olarak bu en canlı ve kendinden sonraki dönemleri en çok etkilemiş döneminin, TDKP yazarlarınca herkesin tekrarladığı genel sözlerle geçiştirilmesi ilginç bir durumdur. 24 sayılık *Parti Bayrağı* külliyatının önemli bir kısmını, HY, DHB, Partizan vb. gibi düşünsel planda bir önem taşımayan grupların "baş

(*) *Devrimci Hareketimizin Eleştirisi* (1961-1971), s.41

(**) a.g.e., s.179

çelişki", "baş düşman", "merkezi görev", "ittifaklar" vb. konulardaki görüşlerinin eleştirisi diye, daha mürekkebi kurumadan eskiyen boş gevezeliklere ayırmak yerine, Yön Hareketi, MDD hareketi, TİP gibi temel akımlar ile, Doğan Avcıoğlu, Mihri Belli, Dr. Hikmet Kıvılcımlı gibi devrimci hareketimizi düşünsel olarak etkilemiş teorisyenlere ayırmak daha anlamlı olmaz mıydı? Üstelik orta yerde '58 yıllık sol hareketin eleştirisi gibi büyük laflar dolanıyorken!

Bu ihmalin gerçek nedenlerini tam bilemiyoruz. Kesin olan şu ki, TDKP yazarları ilgi gösterip bu dönemi incelemiş olsalardı, çeşitli konulardaki görüşlerinin, örneğin, pek övündükleri ve bağnazca savunulan bir teorik dogma düzeyine çıkardıkları sosyo-ekonomik yapı tahlillerinin, MDD Hareketi bir yana, ta Yön Hareketinden kalma küçük-burjuva milliyetçi önyargılar olduğunu görmenin şaşkınlığını yaşarlardı.

Yön Hareketi burjuva sosyalizminin kaba bir türüydü. "Emperyalizme bağlı kapitalist gelişmeye orta sınıf aydınlarının duyduğu burjuva milliyetçi bir tepkinin ifadesi idi"(*) "Milli" ya da "Türk" sıfatlarıyla nitelediği "sosyalizm", Yön için, yalnızca bir kalkınma yöntemi anlamı taşıyor ve komünizmin de panzehiri olarak görülüyordu. İdeolojik çabasının önemli bir öğesini işçi sınıfının toplumumuzdaki tarihsel rolünü kararтmak oluşturur.(**) Terminolojisiyle flörtün ötesinde Yöncülerin Marksist olmak gibi bir iddiası da yoktu zaten. Kendilerini Kemalizmin çağdaş yorumcusu sosyalistler olarak görüyor, öyle de sunuyorlardı.

Bazı çizgilerini verdiğimiz bu tür bir milliyetçi burjuva akımın TDKP'nin çizgisindeki etkisinden sözetmek ilk bakışta şaşırtıcı gelebilir.

Öyleyse daha yakından bakalım.

Lideri Doğan Avcıoğlu'nun sözleriyle, Yön Hareketinin temel davası, "Atatürk'ün belirttiği üzere, çağdaş uygarlık seviyesine hızla ulaşmaktır. Bu hedefe götüren başlıca yol ise, hızlı iktisadi kalkınmadır". Oysa "komprador, tefeci, ağa ve yabancı tekel ittifakına dayanan bir kalkınma" hiç de gerçek bir sanayileşmeye yol açmamaktadır. Dahası problemlidir ve "yabancı egemenliğinden başka bir şey getirmemiştir". (*) Modern revizyonizmin "kapitalist olmayan yol" tezinden yararlanarak kendine kapitalizme karşı bir görünüm vermek istese de, genel olarak kapitalizme değil emperyalizme bağımlı kapitalizme, genel olarak burjuvaziye değil "emperyalizmin uzantısı" burjuvaziye itirazı var Yön Hareketinin.

TDKP teorisinde özel bir yer tutan emperyalizmin uzantısı komprador kapitalizm ile milli sanayi kapitalizmi ayrımı ve ikilemi, denilebilir ki Yön Hareketinin iktisadi görüşlerinin temelidir. Yön Hareketi de TDKP gibi mevcut kapitalist gelişmeyi inkar etmez. TDKP gibi Yön'e göre de önemli olan gelişen kapitalizmin niteliği ve gerçek bir sanayi kapitalizmi olup olmadığıdır. Yön, gelişen kapitalizmin emperyalizme bağımlı, onun uzantısı komprador nitelikte bir kapitalizm olduğunu, bu tür bir gelişmenin gerçek bir sanayileşmeyi temsil etmediğini ve dahası feodalizmi tasfiye etmediğini ve edemeyeceğini önemle vurgular.

Parti Bayrağı Devrimci Yol'la girişiği bir polemikte şunları yazmıştı: "Şu nokta bilinmelidir: Dergimiz Türkiye'de kapitalist sömürünün hakim olduğunu inkar etmiyor ... önemli olan, gelişen kapitalizmin ve bugün egemen olan kapitalizmin niteliğidir. Her türden oportünist ve revizyonistle aramızdaki tartışmanın düğüm noktası da burasıdır. Bu kapitalizm hangi temelde yükselmektedir ve bunun feodalizmle ilişkisi nedir? Tartışılan şey budur." (**)

'60'lar MDD'sinin, PDA'nın, Kaypakkaya'nın vb. tartışıkları hep buydu ve cevapları özünde TDKP'den farksızdı. Daha doğrusu tümü bir arada bu konuda TDKP'yi öncelemektedirler. Kemalist konumunun gereği olarak bu gelişmenin çeşitli tarihsel özelliklerine farklı yaklaşsa da, "düğüm noktası" olarak ifade edilen konuda D.Avcıoğlu da TDKP ile aynı fikirdedir. Ve TDKP bir yana, bu konuda MDD Hareketini de öncelemektedir.(***)

Fakat Yön'ün vurguları nedensiz olmak bir yana, son derece belirgin ve anlamlı bir sınıf tutumunun yansımasıdır. Yön bir burjuva akım olarak bütün dikkatleri modern burjuva gelişmenin ortaya çıkardığı yeni çelişki ve çatışmalardan, burjuva gelişmenin geride bıraktığı görevlere yöneltmek

---

(*) Yakın Geçmişe Genel Bir Bakış, Ekim, Sayı:I, s.15 (Broşür, s.10)

(**) "Yöncülere göre işçi sınıfı daha oluşmamıştır, dolayısıyla da ülkede verilecek siyasal ve toplumsal mücadelede etkin bir rol oynayamaz" Stefanos Yerasimos, *Azgelişmişlik Sürecinde Türkiye*, s.898

(*) Aktaran Hikmet Özdemir- *Yön Hareketi, Bilgi Yayınevi*, 1986, s.237-238-239

(**) *Devrimci Yol Dergisinin Genel Eleştirisi*, Sayı:10, s-45 (Aralık 1978)

çabasındadır. Mevcut kapitalist gelişmeyi reddetmez, ama **feodalizmi tasfiye etmediği** ve **gerçek sanayileşmeyi temsil etmediği** iddiasıyla küçümser. Feodalizmi abartır. Proletarya-burjuvazi çelişkisinin olgunlaşmadığını, henüz tali bir çelişki olduğunu, "sosyalizm(in) bugünün değil, yarının meselesi" olduğunu döne döne işler. Peki nedir "bugün"ün meselesi? Şüphesiz, demokrasi ve "gerçek bir bağımsızlık"! "Sosyalist gerçekçilik" bunu gerektirir. Türkiye'nin önündeki görev "milli burjuva devrimini tamamlamak"tır. Ulusal Kurtuluş Savaşı yarım kalmış bir burjuva devrimdir. Görev, bir "İkinci Kurtuluş Savaşı"yla onun eksik bıraktıklarını tamamlamaktır. Sosyalizm ancak bunun ardından gündeme gelebilir vb.

Eylül 1962 tarihini taşıyan "Sosyalist Gerçekçilik" başlıklı yazısında, "Ortaçağ kalıntılarından henüz kurtulamayan memleketimizde feodalite büyük burjuvazinin müttefikidir" diyen D.Avcıoğlu, Türkiye'nin "feodalizmin ve emperyalizmin saltanatı" altında olduğunu belirttikten sonra, ünlü soruyu soruyor: "Ne yapmalıyız?"

Cevap şöyle: "Özetlersek, memleketimiz ne Ortaçağın ne de emperyalizmin hakimiyetinden kurtulamamıştır. Atatürk'le başlayan, milli kurtuluş hareketi tamamlanamamıştır. Türkiye bugün, birçok az gelişmiş memleket gibi, milli kurtuluş hareketi safhasında bulunmaktadır. Bu hareket başarıya ulaşmadıkça, demokrasi ve sosyalizm yolunda ilerleme kaydetmek mümkün değildir. Sosyalizme giden yol, milli kurtuluş hareketlerinden geçmektedir."

"O halde sosyalizmin bugün temel meselesi anti-emperyalist ve anti-feodal mücadeledir. Bu mücadelede işçi sınıfı yalnız değildir. Mücadele bütün demokratik ve vatansever kuvvetleri ilgilendirir..."(*)

Bunlar 1962'de söyleniyor. 1966'da, yine Yön sayfalarında, "Milli Kurtuluş Savaşı" ifadesi Marksist terminalojiye uydurulmak üzere Milli Demokratik Devrim halini aldı (Mihri Belli). Fakat "sosyalizmin bugün temel meselesi, anti-emperyalist anti-feodal mücadele" olarak kaldı. Şubat 1980'de TDKP Kuruluş Kongresi toplandığında, Türkiye'de sosyalizmin temel meselesi, kuşkusuz TDKP için, hala "anti-emperyalist anti-feodal" devrimdi. Zira "emperyalist egemenliğin temeli feodalizm olmaya devam ediyor"du ve bu nedenle devrim, emperyalizmin ve feodalizmin egemenliğine -"saltanatı"na!- yönelmeliydi.(**)

MDD Hareketinden geçerek TDKP'ye miras kalan Yöncü iktisadi tahliller, MDD Hareketinde Marksist bir görünüme bürünerek TDKP'ye, bu arada tüm devrimci hareketimize, miras kalan "geride kalmış görevler"e teorik dayanak oldu. Yöncüler Türkiye'nin en kalburüstü aydınları olarak şüphesiz Türkiye'nin toplumsal gerçeklerinin bilincindeydiler. Ama temsil ettikleri sınıf konumu burjuva gelişmenin geride bıraktığı sorunlardan ötesine kapalıydı. Modern gelişmenin ortaya çıkardığı çelişki ve görevleri küllemeye ise uygundu. Bu son derece bilinçli tutum işçi sınıfını kendi yedeğine almayı, kuyruğuna takmayı hedefliyordu. TDKP'nin darkafalı küçükburjuva yazarları ise, bu burjuva ideolojik mirası Marksizm adına teorik dogma düzeyine çıkardılar. Böylece, proletaryayı geri görevlere mahkum ederek aynı niyetle hareket etmeseler bile, bir başka yoldan aynı amaca hizmet ettiler. Tasfiyecilik, DSP kuyrukçuluğu vb. hep bu teorik programatik temelden beslendi. Yaşanmış onca kuyrukçu ve sınıf işbirliği olarak nitelenebilecek eğilimden sonra, en nihayet 1989 Şubatında orta burjuvaziyi karşı-devrimci ilan edip "müttefik" olmaktan çıkarmak(***) bu temeli

---

(***) "Yön'e göre, Türkiye'de Batı anlamında bir burjuva sınıfı ve kapitalizm hızla gelişmektedir. Yalnız, bu burjuvazi, sanayide öncülük yapmadığı gibi, toprak ağasına karşı köylüyle birleşerek tarım alanında dalerici bir rol oynamamaktadır. Burjuvazi toprak ağasıyla işbirliği yaparak sosyal gelişmeyi önlemekte çıkarı olan statükocu kuvvetlerin safında yer almaktadır'" (Hikmet Özdemir, a.g.e., s.207)

Tek tırnak içinde ifade edilen sözler D.Avcıoğlu'na aittir ve Nisan 1963 tarihlidir. Özeti şudur: Gelişmekte olan kapitalizm feodalizmi tasfiye etmez! D.Avcıoğlu aynı görüşünü TDKP'nin "yarı-sömürge yarı-feodal ülkeler" dediği tüm geri ülkeler için de geneller: "Kapitalizm bu ülkelere Batıdan ithal yoluyla gelmiştir. Bunun içindir ki, bu ülkelerdeki kapitalist sınıf, Batı kapitalizminin bir alt maddesidir." Sanayileşmeyi temsil etmez; feodalizmi tasfiye etmez; tersine, "gücünü toprak mülkiyetinden alan Ortaçağ kalıntısı sınıflarla" birleşir. (Hikmet Özdemir, a.g.e., s.240)

(*) Makaleyi "metin içi ek" olarak yayınlayan Y.Küçük, *Aydın Üzerine Tezler-5*, *Tekin Yayınevi*, 1988, s.671-679

(**) Kongre Belgeleri, s.229-230

(***) Kaldı ki bu bile aslında henüz resmen yapılmış değil.

ortadan kaldırmıyor. "Bütünlüklü çizgi"nin oluşturduğu sistemin tümden değişmesi gerekiyor.

Elbetteki, milliyetçi burjuva bir akım olan, Marksist olmak gibi açık bir iddia taşımayan Yön Hareketinin devrimci hareketimiz üzerinde ideolojik etkisi doğrudan değildir, olamazdı. Arada MDD Hareketi halkası vardır. Yön'ün çeşitli konulardaki etkisi MDD Hareketi üzerindendir.

İlk açık çıkışını Yön sayfalarında yapan MDD Hareketi iktisadi toplumsal yapı, sınıflar, Kemalizm, "asker-sivil-aydın zümre", ordu ve genel olarak Cumhuriyet tarihi olmak üzere çeşitli temel konularda Yön Hareketiyle, özellikle lideri D.Avcıoğlu ile, aynı ya da benzer görüşlere sahipti. O günün Türkiye'sinde "toplumun önündeki devrimci adımın hangisi olduğu" konusunda da benzer görüşleri savunmaktaydı her iki hareket. Farklılık bir ölçüde bu adımın kapsamı, daha çok da sonrasına ilişkindi. "Sosyalist Gerçekçilik" konusunda Mihri Belli, D.Avcıoğlu ile temelde aynı görüştedir: Sosyalizm günün değil, yarının meselesidir. Günün meselesi anti-emperyalist, anti-feodal demokratik devrimdir. Milli demokratik devrimdir.

Yön'ün 5 Ağustos 1966 tarihli 175.sayısında, "Demokratik Devrim: Kime Karşı, Kimle Birlikte" başlıklı yazısıyla, Mihri Belli, etkisi bugüne dek süren MDD Programını ana hatlarıyla ilk kez açıklamış oldu. (*) Bu yazısında, "Türkiye toplumunun önündeki devrimci görev, Türkiye'nin bağımsızlığını gerçekleştirerek feodalizmi tüm izleriyle ortadan kaldır"maktır diyen Mihri Belli, şöyle devam ediyordu:

"Buna kısaca demokratik devrim diyoruz. Çünkü milli bağımsızlığın gerçekleştirilmesi ve feodalizmin ortadan kaldırılması, demokratik devrimin iki ana görevidir. Demokratik devrim, gelişme halinde Türkiye toplumunun önünde zorunlu bir aşamadır, ama yalnızca bir aşamadır. Bizi sosyalist Türkiye'ye götüren, geçilmesi zorunlu bir aşama."(**)

Bu paragraf o günden bugüne Türkiye'de bir çok bakımdan birbirinden farklılaşan tüm devrimci grupların **değişmeyen ortak programatik temellerini** özetliyor. Şu farkla ki, kapitalist gelişmenin düzeyi ve sonuçları konusunda (sürmekte olan bu gelişmenin de yardımıyla) daha gerçekçi sonuçlara ulaşan bir çok grup, feodalizm vurgusunu bir yana bırakmıştır. Bu vurgu yalnızca 1970'lerin Maocu gruplarında ve Çin devrimi formülleri kopyacılığının etkisiyle yaşayabilmiştir. Bugün ise resmi görüş olarak yalnızca TKP-ML/TİKKO ve TDKP'de hala devam etmektedir.

Mihri Belli sözü edilen yazısında devam ediyor: "Demokratik devrim kime karşıdır?"

Cevap özetle şöyle: "... işbirlikçi sermayeye karşı, feodal ağaya karşı. Emperyalizmin değişmez özelliği, girdiği geri kalmış ülkede en geri toplum biçiminin temsilcileriyle ittifak kurmaktır. Türkiye'de en geri toplum biçimi feodal ağalık düzenidir... Ama emperyalizm bununla yetinmez. Kendisiyle daha sıkı bağları olan, tam olarak kendi emrinde bir yeni sınıf yaratmayı da iş edinir (işbirlikçi sermaye) ... Demokratik devrim, işte bu emperyalizm-işbirlikçi sermaye-feodal mütegallibe üçlü ittifakınakarşıdır". (*)

Demokratik devrimin hedefleri konusunda, TDKP'nin, nerdeyse 12 sene sonra Mao'da yeniden keşfettiği ve "yepyeni" olarak sunduğu görüşler, yukardakilerden yalnızca özünde değil, tanımında bile bir farklılık taşımaz. Bunlar bilinen temel MDD formülleri ve tanımlarıdır. M.Belli'nin 1965-70 dönemi yazıları bunlarla doludur. Formül ve tanımlar bir yana, MDD teorisyeninin mantığı da TDKP'ninki gibidir. Ya da tarihsel gerçeğe uygun bir ifadeyle, TDKP'nin mantığı MDD teorisyeninden mirastır. TDKP'nin iktisadi yapı tahlillerinin en özgün vurguları olan "gerçek kapitalist gelişme", "gerçek sanayileşme" vb., aslında **burjuva bir perspektife ait** bu sorunlar, MDD teorisyeninin de en önemli vurgularıdır. Örneğin, *Türk Solu* dergisinde yayınlanan Şubat 1969 tarihli "Türkiye'de Karşı Devrim" başlıklı yazıda şunları söylüyor:

"Türkiye hiçbir zaman gerçek bir kapitalist gelişme tanımamıştır. Ve Türkiye'nin bugünkü düzeni bazı yazarların 'komprador kapitalizmi' diye adlandırdıkları, toplumdaki feodal unsurlarla bağdaşmaya çalışan bağımlı, kısır bir kapitalist düzendir."(**)

(*) '60'lı yıllarda bir dönem TİP yöneticiliği yapan ve kendisi de bir MDD'ci olan Rasih Nuri İleri, "Milli Demokratik Devrim tartışması"nın başlangıcı hakkında şunları yazıyor:

"Bizim, bir avuç militanın zaten TİP bağrında sürdürdüğümüz mücadele, Mihri Belli'nin Yön dergisindeki yazıları ile su yüzüne çıkmış, bir bakıma bilimsel ismi ile ortaya atılmıştır." *Mihri Belli Olayı*, *Anadolu Yayınları*, 1976, s.13

(**) *Yazılar 1965-1970*, *Sol Yayınları*, 1970, s.10-11

(*) A.g.e., s.12-13

(**) *Yazılar 1965-1970*, s.137

Bir kaç kere değiştirilen ve son şeklini Nisan 1970'de alan "Milli Demokratik Devrim" yazısının değişmeyen vurgularından biri şudur: "İşbirlikçi sermaye, sınıf çıkarı gereği, Türkiye'de gerçek sanayileşmeye, gerçek iktisadi kalkınmaya karşıdır". (*) Yöncülerin bu temel görüşü M.Belli için de temel önemdedir. Daha önce sözü edilen 1972 tarihli broşürde (**), kendisi tarafından kaleme alınmış "Proleter Devrimci Hareketin Program Taslağı"ndan aktarılarak bu görüş yinelenir: "Bağımlı kapitalist üretim ilişkileri ve onunla birlikte varlığını sürdüren yarı-feodal üretim ilişkileri Türkiye toplumunda üretici güçlerin gelişmesine, gerçek sanayileşmeye, gerçek iktisadi kalkınmaya engel teşkil etmektedir." (S.54-55) "Gerçek ulusal bir ekonominin kurulmasını" baltalayarak, "milli burjuvazinin" gelişmesini de engellemektedir. (s.53)

Örnekleri çoğaltılabilecek tüm bu görüşler, TDKP'nin 78 Platformunun ilk iki bölümünde dile getirilen ve daha sonra Program halini alan görüşlerle aynıdır. Mihri Belli'de ya da daha genel bir ifade ile MDD Hareketinde bu tahliller hangi işlevi görür, hangi sonuçlara yol açar? Feodal kalıntıların abartılıp kapitalist gelişmenin küçümsenmesi ve bu temel üzerinde demokratik devrim tezinin savunulması. Kapitalist gelişmenin temel ve en önemli ürünü olarak işçi sınıfının küçümsenmesi. Emek-sermaye çelişkisinin karartılması, tali önemde sayılması. Köylülük içinde sınıfsal farklılaşmanın ortaya çıkardığı yeni sorunların gözden kaçırılması. Milli kapitalizm ve milli burjuvazi konusunda liberal hayallerin beslenmesi vb. vb.

Aynı tahlillerin TDKP'de yolaçtığı siyasal sonuçlar da esasa ilişkin olmayan farklılıklarla aşağı yukarı bunlardır.

Milli Demokratik Devrim başlıklı yazısında, klasik sosyalist literatürde çoğunlukla kullanılan 'burjuva demokratik devrim' deyimi bugünün şartlarına pek uymamaktadır, diyen M.Belli şöyle devam ediyor: "Anti-emperyalist anti-feodal devrim için 'milli demokratik devrim' daha uygun bir terimdir."(***) Kendisi de dönemin (1960'lar) gözde demokratik devrim teorisyenlerinden olan, fakat kendi "yerli finans-kapital" teziyle bağdaştıramadığı için MDD'nin "milli"sine karşı çıkan Dr.Hikmet Kıvılcımlı'yı ise, M.Belli şöyle yanıtlıyor: "Milli Demokratik devrimin niteliğine karşı çıkanlar bunun yerine 'İkinci Kuvay-ı Milliyeciliğimiz' dememizi önerdiler. 'Kuvay-ı Milliye' bilindiği gibi 'milli kuvvetler' demektir. Bu öneriyi tutarlı saymak mümkün değildir. ... tarihi paralelimizi belirtmek için 'İkinci Kuvay-ı Milliyeciliğimiz' ya da 'İkinci Kurtuluş Savaşımız' diyebiliriz. Ama toplumumuzun önündeki devrimci adımın bilimsel sosyalist terminolojide adı 'Milli Demokratik Devrim'dir."(*)

" İkinci Milli Kurtuluş Mücadelemiz" neyi ifade eder? Hiç kuşkusuz birincisinin eksik ya da yarım bıraktıklarını tamamlamayı. 1970'lerde Kemalizmin etkisi kırılıp, Kemalizm hayranlığı ve kuyrukçuluğu ideolojik eleştiri konusu olunca, bu ifade artık kullanılmaz oldu. Yerini yine '60'larda kullanılan bir öteki ifadeye bıraktı: "Tamamlanmamış demokratik devrim süreci" ya da "burjuva demokratik devrimi tamamlama görevi". MDD'nin terimsel ifadesi ise yerini bazı gruplar için alameti farika haline gelen DHD, UDHD, MDHD çeşitlemelerine bıraktı. Mao eleştirilerinden sonra eski Maocu bazı gruplar AEP'ten esinlenerek "anti-emperyalist demokratik devrim" demeye başladılar. Bu kadarla kalmadı, milli kurtuluş "halkın kurtuluşu", milli cephe "halk cephesi" şeklini aldı. Bu terimsel ifade değişikliği, devrimci bir yorumla ele alınmanın ötesinde programatik muhtevada bir değişikliği ifade etmiyordu. Zaten bu terim değişikliği biraz da muhtevadaki benzerliği ve sürekliliği gizlemek kaygısıyladır.

Demokratik devrim tezi tüm devrimci harekete ortak miras olarak kaldı. Bu tezin o dönemki tek etkili teorisyeni M.Belli değildir. Daha önce de belirttiğimiz gibi, bir ötekisi Dr.Hikmet Kıvılcımlı'dır. Dr.Hikmet Kıvılcımlı'dan "Türkiye'de Devrimin Stratejisi" ortak başlığıyla yeniden yayınlanan üçlü kitaba bir yandaşının (Sarp Kuray) yazdığı Ocak 1989 tarihli "sunuş"ta, şu açıklama yer alıyor:

"Burada Türkiye solunda yaygın bir yanılgıyı düzeltmekte yarar görüyorum. Demokratik devrim tezini eleştirmek isteyenler, nedense hep Mihri Belli'nin 'Milli Demokratik Devrim Tezi'ni hedef alarak yola çıkıyorlar. Oysa M.Belli'nin bu tezi, yine demokratik devrim şiarını savunan Dr. Hikmet Kıvılcımlı tarafından, ... öz olarak ayrıntılı bir biçimde eleştirilmiş ve 'Milli Demokratik Devrim' sloganı, elinizdeki kitabın üçüncü bölümünü oluşturan

(*) a.g.e., s.226

(**) *Devrimci Hareketimizin Eleştirisi* (1961-1971)

(***) *Yazılar* ... , s.212

(*) *Devrimci Hareketimizin Eleştirisi*, (1961-1971), s.131-132

"*Devrim Zorlaması ve Demokratik Zorlama*" adlı yapıtta, partinin ideolojik/teorik mirasına sadık kalınarak, 'Demokratik Halk Devrimi' tarzında düzeltilmiştir."(*)

Üçlü kitabın üçüncüsünde, "*Devrim Zorlaması ve Demokratik Zorlama*"da Hikmet Kıvılcımlı, Milli Kurtuluş Savaşını birinci demokratik devrim olarak niteledikten sonra "yerli finans-kapital tahakkümünü kaldırmak için" (s.318) " İkinci bir demokratik devrim" öneriyor: "Mustafa Kemal'in güttüğü Birinci Kuvayi Milliye ya da Birinci Milli Kurtuluş'tan özce başka, burjuva milli demokratik devrimden farklı olan yeni işçi-köylü halk demokratik devrimine en eski sosyalizm, İkinci Kuvayi Milliye, İkinci Kurtuluş Savaşı adını vermiştir". (s.294)

H.Kıvılcımlı "en eski sosyalizm"le kendini kastedeer. M.Belli, "Demokratik Zorlama"yı değerlendirirken (**), "Tarihi tahlilleri, emperyalizm ve ulus tahlilleri bizimkinden farklı olsa da, Kıvılcımlı'nın vardığı pratik sonuçlar bizim vardıklarımızdan özde pek değişik şeyler değildir" (***), demektedir. Pratik sonuçlardan kastedilen demokratik devrim görüşü olduğu için, haksız da sayılmaz. Bugün kapitalist gelişmenin sonuçları daha net görülebildiği için artık savunulamaz hale gelen anti-feodal devrim düşüncesini terkedenlerin, M.Belli ile H.Kıvılcımlı'nın ortak "pratik sonuç"unda ısrar etmeleri dikkate değerdir. Bu M.Belli'den Kıvılcımlı'ya doğru bir kayma olarak da nitelenebilir. Şu farkla ki, Kıvılcımlı "yerli" tekelci burjuvaziye karşı demokratik devrimi savunuyordu. Bugün ise işbirlikçi tekelci burjuvaziye karşı aynı şey savunuluyor. Maocu gruplar hariç, devrimci hareketin öteki kesimleri bu değişimi daha 1970'lerde yaşamışlardı.

1970'lerin Maocu grupları, genel demokratik devrim görüşünün ötesinde, MDD Hareketinin toplumsal yapı ve sınıflar tahlillerini de sürdürdükleri için, H.Kıvılcımlı'yı bir yana bırakalım ve yine M.Belli'ye dönelim.

M.Belli, Milli Demokratik Devrim başlıklı uzun yazısında, yine yalnızca TDKP'nin değil tüm devrimci hareketin ortak programatik temelini özetleyen şu "temel çelişki" ve "temel görevler" tanımlarını yapıyor:

"Evet, devrimimiz milli demokratik devrimdir. Çünkü tarihimizin şu anında çözümlemek zorunda olduğumuz, önceliği bulunan temel çelişki, emperyalizm ve onun ortakları ile, Türkiye toplumunun ulusal güçleri arasındaki çelişkidir. Bu nitelikte çelişkileri çözümleyen bir devrim, emperyalizmin boyunduruğunu atan ve onun müttefiki asalak sınıfların sömürü olanaklarını ve toplumumuzun gelişmesini etkileme olanaklarını ellerinden alan bir devrim, Türkiye'yi bağımsız ve demokratik bir ülke durumuna yükseltecek olan bir devrim, milli demokratik devrimden gayrısı olamaz." (*)

Son bir meseleyle "yepyeni çizgi"nin MDD Hareketindeki eskimiş kökleri bahsini bitirebiliriz. MDD Hareketinin de Yöncüler gibi bağımlı kapitalizm-milli kapitalizm ikilemi içersinde olumladığı ve "Yurtta gerçek endüstri bacalarının tütmesinden yana olan" sınıf olarak nitelediği milli burjuvaziyi, Mihri Belli, MDD'ci görüşleri açıkladığı 1966 tarihli yazısında şöyle tanımlar: "milli burjuvazi çifte karakteri olan bir sınıftır. Bir yandan emperyalizm tarafından ezilmektedir. Bu bakımdan devrimden yana, yani bağımsız, demokratik bir Türkiye'den yana olması gerekir. Ama öte yandan varlığı kapitalist sömürme sistemine bağlı olduğu için sosyalizme karşıdır"(**) Bir başka yazıda bu ara konum yeniden vurgulanır, "belirli şartlar içinde demokratik devrim saflarında yerini alabi"leceği, bu durumda ittifak yapılması, eğer bu başarılamazsa, "hiç değilse tarafsızlaştır"ılması savunulur.(***)

1970'ler Türkiye'sinde yalnızca TDKP'ye değil, tüm Maocu gruplara egemen "milli burjuvazi" görüşü de bundan öte bir şey değildir.

* * *

Parti Bayrağı'nın ilk 5 sayısında yayınlanan 101

(*) *Türkiye'de Devrimin Stratejisi, Sosyalist Kütüphanesi*, 1989, s.18

(**) Hikmet Kıvılcımlı ile 1967'den itibaren "*Türk Solu*" dergisinde, daha sonra "*Aydınlık*" dergisinde birlikte çalıştıklarını, "Kıvılcımlı arkadaşın yazılarında Milli Demokratik Devrim çizgisi ile açıkça bağdaşmayan bir şey görmedik"lerini belirten Mihri Belli, daha sonra "'Demokratik Zorlama' kitabını görünce biraz şaştı"ğını belirtiyor.

Devrimci Hareketimizin Eleştirisi (1961-1971), s.139-141

(***) *Devrimci Hareketimizin Eleştirisi*, s.129

(*) *Yazılar 1965-1970*, s.222-223 Aynı tanımlamalar için bkz. Kongre Belgeleri, s.229

(**) *Yazılar 1965-1970*, s.14

(***) a.g.e., s.32 (aynı görüşün en son şekli için bkz., s.257-259)

sayfalık "58 Yıllık Sol Hareketin Değerlendirilmesi" başlıklı dizi yazının, "Sağ Oportünizm 1960-70 Döneminde de Egemenliğini Sürdürdü" arabaşlığı taşıyan üç sayfalık bölümünde, daha sonra Kongre Belgelerinde (s.32-33) yinelenen bir MDD Hareketi Değerlendirmesi var. "Parçalanmadan önce MDD Hareketine hakim olan görüşler" hakkında önce, "yepyeni"lik iddiasını gölgeleyen şu değerlendirme yapılıyor:

"MDD Hareketi her şeyden önce Türkiye'nin MDD aşamasında bulunan yarı-sömürge, yarı-feodal bir ülke olduğunu vurgulamak ve ülkemizde bugün esas görevin emperyalizmin ve feodalizmin tasfiye edilerek demokrasi ve bağımsızlığın gerçekleştirilmesi olduğunu belirtmek gibi olumlu bir yöne sahipti."(*)

Bu sözler, gerçekte MDD Hareketinin program ve buna temel oluşturan tahliller bakımından olumlanmasından başka bir anlama gelmez. Fakat yazarın niyeti tam bu değil. "Ama" bunun hiç de MDD Hareketi teorisyenlerinin "Marksist-Leninist demokratik devrim tezini savundukları" anlamına gelmediğini belirtiyor ve devam ediyor:

"Bilindiği gibi, Marksist-Leninist yeni-demokratik devrim tezi, proletarya partisi önderliğinde, işçi-köylü temel ittifakı üzerinde, şehir küçük-burjuvazisi ve milli burjuvazinin devrime katılan kesimlerinin de kapsayan halkın birleşik cephesinin kurularak, uzun süreli halk savaşı yoluyla demokratik halk diktatörlüğünün kurulması ve böylece emperyalizmin, komprador kapitalizm ve feodal kalıntıların tasfiyesini içerir. Oysa MDD teorisyenleri 'sol Kemalistler' ve 'küçük-burjuva radikaller' adını verdikleri reformcu-cuntacı akımın önderliğinde gençlik-ordu 'temel ittifakına' dayanan bir askeri darbe ile gerçekleştirilecek bir 'MDD' hayali peşinde koşuyor ve hatta 'proletarya partisi'nin bile ancak bundan sonra kurulabileceğini savunuyorlardı." (s.118-119)

Yazar MDD teorisyenlerine yöneltiği eleştiride ve kendi MDD görüşleriyle onlarınki arasına çizdiği sınırlarda bütünüyle haklıdır. Fakat;

1) Yazarın MDD Hareketi teorisyenlerine yönelttiği eleştiriler elifi elifine ve yazarın yazısından yıllar önce ("parçalanma"dan sonra) zaten yöneltilmişti.

2) "Marksist-Leninist yeni demokratik devrim tezi" tanımıyla ve kendi görüşü olarak ifade ettiği görüş, Mao Zedung'un ünlü formülasyonlarından oluşmaktadır.

3) Ne var ki demokratik devrim tezinin Mao Zedung'a dayalı bu devrimci yorumu, daha 1970 başında savunulmuştur. (İ.Kaypakkaya'nın görüşlerini özetleyen ve daha önce aktarılan parça ile karşılaştırılabilir.)

4) Yazarın MDD Hareketinde olumladığı, "olumlu bir yön" olarak nitelediği görüş ve tahliller, "yepyeni çizgi"nin, 1970'ler Türkiye'si için artık köhnemiş köklerinden başka bir şey değildir.

5) Yazarın MDD Hareketinde olumladığı ve olumsuzladığı yönler bir arada; MDD'ci tahliller ve program korundu, fakat özellikle Mao Zedung'un etkisiyle devrimci bir yorumla ele alındı ve gerçekleştirilmesi için devrimci yol ve yöntemler savunuldu, şeklindeki düşüncemizin açık bir doğrulanmasıdır.

Peki ama bu durumda "yepyeni"lik iddiasından, '71 Devrimci Hareketini "sol" ögelerden arındırmanın, hiç de TDKP'ye özgü olmayan bu ilerlemenin ötesinde, geriye ne kalıyor?

4- Bir efsane: "50 küsur yıllık revizyonist 'miras'ın altedilmesi"!

Bunca tartışmadan sonra bu konuda söyleyeceklerimiz çok kısa olacaktır. Daha önce sözü edilen "58 Yıllık Sol Hareketin Değerlendirilmesi" başlıklı dizi yazı toplam 101 sayfadır ve ilk 97 sayfasında yalnızca Şefik Hüsnü değerlendirilir. Buna Şefik Hüsnü'nün kitap olarak derlenmiş bazı yazı ve konuşmalarının eleştirisi demek belki daha doğrudur. Fakat alçakgönüllülüğü pek sevmeyen TDKP yazarları buna 58 yılın değerlendirmesi diyebilmişlerdir. Her ne kadar yazının sonunda, TİKP, M.Çayan ve İ.Kaypakkaya'nın başka çalışmalarda eleştirileceği belirtiliyorsa da, buna rağmen yazıya neden böyle kapsamlı ve iddialı bir başlık yakıştırıldığı sorusu yine de açıkta kalıyor.

Bunun önemi şuradadır. Gerçekte bir efsane de olsa, TDKP hiç değilse geçmişte, bu iddiasına içtenlikle inanmıştır. Şefik Hüsnü'nün daha çok 1920 başlarını konu alan bazı yazılarının eleştirisi, '71 Hareketinin "Sol" çizgisinin eleştirisiyle birleşince, TDKP "50 küsur yıllık revizyonist 'miras'ı" altettiği zehabına kapılabilmiştir. Öyle ya, "50 küsur yıllık sağ oportünizm"in kökleri, onun günahlarının kefareti sayılan "sol" oportünizmle birarada eleştirilince, geriye ne kalırdı ki!

(*) *Parti Bayrağı*, sayı:5, s.118, Temmuz 1978

TDKP'nin Ş.Hüsnü eleştirisi üzerinde durmayacağız. Şu kadarını belirtelim. TDKP'nin tüm polemiklerinde yeralan demagojik öğelerden ve boş gevezeliklerinden arındırıldığında, geriye, İ.Kaypakkaya'nın daha 1972 yılında söyledikleri kalıyor. Karşılaştırmak isteyenler, Ocak 1972 tarihli "TİİKP Program Taslağı Eleştirisi"nin ilgili bölümüne bakabilirler. (*) Kaypakkaya'nın Şefik Hüsnü hakkında tüm temel tespitleri, TDKP eleştirisinin ara başlıklarıdır.

Bu TDKP'nin Kaypakkaya'ya tek borcu değildir. Daha önce söylediklerimize, TDKP'nin henüz "yepyenilik" çılgınlığına kapılmadığı dönemlerde, henüz biraz olsun sükunetini ve alçakgönüllülüğünü koruduğu bir dönemde (Aralık 1977) yaptığı Kaypakkaya değerlendirmesini örnek verebiliriz:

"Bütün bu hareketlere katılanlar içerisinde, bu hareketlerin ortak özelliklerinin tümünü içermesine rağmen Marksizm-Leninizmden etkilenmiş olanı İbrahim Kaypakkaya'nın görüşleriydi.

"Şu anlamdaki, o, geleneksel revizyonist-oportünist tezlerin aşağı yukarı tümüne ideolojik açıdan saldırdı. Bunlar, başlıca, Türkiye'nin sosyo-ekonomik yapısı, Kemalizm meselesi, Milli Mesele Türkiye'de gelişen kapitalizmin niteliği, köylü meselesi, faşizm, TKP'nin geçmişine yaklaşım, mevcut devlet mekanizmasının şiddet yoluyla yıkılması, cephe ve ittifaklar politikası idi."(**)

Hiç kuşkusuz o ünlü "ama"lardan biri bir kez daha kullanılarak, İ.Kaypakkaya'nın, "bunu yaparken, bu meselelerin hemen tümünde esas olarak 'sol'dan hatalar yaptı" diye de eklenir. Fakat bu doğru olsa bile, TDKP çizgisinin, İ.Kaypakkaya çizgisinin "'sol' hatalar"dan arındırılmış biçimi olduğu gerçeğini değiştirmez.

Oysa, bu yazıdan yaklaşık bir yıl sonra ve TDKP'nin artık "yepyenilik" zehabına kapıldığı bir dönemde, İ.Kaypakkaya'ya neler yakıştırılmamıştı ki! Kürt sorunu konusunda Türkiye solunda ilk tereddütsüz enternasyonalist bir tavır alan bu devrimci, TDKP tarafından, " İ.Kaypakkaya'nın Milli Meseleye Burjuva Yaklaşımı" arabaşlığı ile eleştirilebilmişti.(***) Dahası, İ.Kaypakkaya'nın, "Kürdistan'da 'komünist' TKP-ML'nin ancak 'Kürt burjuvazisi ve toprak ağaları'nı destekleyerek ve bunlara dayanarak gelişebileceği inancı" (*) ile bu "burjuva yaklaşımı" savunduğu bayağılığına kadar ölçü kaçırılmıştı. Bu bayağılıkların tam da o "yepyenilik" iddiasının yer aldığı aynı sayıda yer alması, hiç de tesadüf değildir.

Biz yine çılgınlık öncesi döneme dönelim ve TDKP yazarlarının ilk dayanaklarını nasıl Kaypakkaya'dan aldıklarına ilişkin olarak TDKP belgelerinden bir başka örnek verelim (Ocak 1978):

" İ.Kaypakkaya'nın bu oportünistlere (PDA) karşı savundukları ise kısaca şu iki maddede toparlanabilir: Birincisi; Türkiye'de anti-emperyalist ve anti-feodal cephenin sınıf muhtevasıyla, anti-faşist cephenin sınıf muhtevası ayrı ayrı değil, aynıdır. Dolayısıyla anti-faşist mücadele emperyalizme ve feodalizm karşı mücadeleden ayrılamaz ve **bu mücadelenin amacı devrimci iktidarı (işçi-köylü iktidarını) kurmaktır.** İkincisi; faşizm, emperyalist ülkelerdekiyle özdeşleştirilen tekelci burjuvazinin 'en gerici, en şoven, en emperyalist' kesiminin diktatörlüğü, yani bir hükümet biçimine tekabül eden bir şey değil, **komprador büyük burjuvazi ve toprak ağalarının sınıf diktatörlüğüdür."(**)**

TDKP'nin 1978'lerde savunduğu görüş de aşağı yukarı budur. Ne fazla, ne eksik!

*

TDKP büyük bir miras devralmıştır. Yeni değil, eskinin bir uzantısıdır. Eleştirimizin bu ilk bölümünün bunu yeterince gösterdiği inancındayız. TDKP çizgisinin Marksist teori ve toplumsal gerçekliğimiz karşısındaki konumu ise ayrı bir sorundur ve öteki bölümlerin konusudur. Bu bölümlerde TDKP çizgisinin yalnızca "yerli" değil evrensel kaynakları konusunda da daha etraflı bir fikre sahip olacağız.

(Devam edecek)

(*) *Bütün Yazılar, Tufan Yayınları*, s.64-65

(**)*Halkın Birliği'nin Yarı-feodalizm Anlayışının Eleştirisi*, s.11-12

(*) *Parti Bayrağı*, sayı:8, s.87-104

(*) a.g.y., s.87

(**) *Halkın Birliği'nin Baş Çelişme, Faşizm ve İttifaklar Anlayışının Eleştirisi*, s.29

Siyasi poliste ve cezaevlerinde olduğu gibi, sıkıyönetim mahkemelerinde de örnek bir devrimci tavır alan TİKB mensuplarının mahkeme savunmalarından derlenen "Yargılayan Savunma" isimli kitap DGM tarafından toplatıldı. Kitabı derleyen Av. İbrahim Açan hakkında dava açıldı. 71 yaşındaki Av.Açan 41 gün tutuklu kaldı.

Kitabın "Röportaj" başlıklı ara bölümünü (s.6-14) tarafımızdan konulan "Mahkemelerde Devrimci Tavır" başlığıyla yayınlıyoruz. (Girişe kitap yazarlarının basın yoluyla yaptıkları açıklamayı koyduk.)

Mahkemelerde devrimci tavır

Tarafımızdan yazılan ve sıkıyönetim mahkemelerinde yaptığımız savunmalarımızı içeren "Yargılayan Savunma" adlı kitap yüzünden avukatımız İBRAHİM AÇAN tutuklanmıştır. Yazarları bilinen bir yazının derleyeninin yasal yönden sorumlu tutulamayacağına ilişkin Yargıtay kararları bulunmasına karşın avukatımızın tutuklanmasının mantığı, gözdağı ve intikamcılık olarak sırıtmaktadır. Düşünce, söz ve örgütlenme özgürlüğünü savunan her aydın bu saldırıyı kendisine yapılmış olarak kabullenmelidir.

YAŞAR AYAŞLI, REMZİ KÜÇÜKERTAN,
SELİM AÇAN, KENAN GÜNGÖR

Sıkıyönetim mahkemelerini nasıl değerlendiriyorsunuz?

12 Eylül yönetimi, sıkıyönetim mahkemelerinin bağımsız olduğuna, mahkemelere müdahale etmediklerine dair demagojik bir propaganda yürüttü. Bu mahkemeler, kendileri tarafından kurulmamıştı! Yönetimi aldıklarında zaten varlardı! Bu sözler basit bir demagojidir. Sözkonusu mahkemeler, '78 sıkıyönetimi ile birlikte kuruldular. Yakın tarih henüz ucundan aralanmaya başlamasına karşın '78 sıkıyönetiminin 12 Eylül için bir ön adım olduğu, Eylül '80 darbesinin o günden sonra adım adım nasıl tezgahlandığı açıklığa kavuşmuş durumda. '79 Aralığında Komutanlar Muhtırası olarak hükümete verilen yazıda, cezaların arttırılması ve yargının düzenlenmesi de belirtilen istemlerin arasındaydı. Aynı yıl içinde daha önce hazırlanan Üruğ raporunda ve Genelkurmay Başkanlığı Synt.Koordinasyon Daire Başkanlığının 4 Aralık tarihli yazısında, işkence yapan polisler hakkında soruşturma açılması eleştiriliyor, polisteki ilk sorgulamalara savcıların da katılması ve mahkemelerin komutanlığın tutuklama istemlerine uyması isteniyor, bazı Yargıtay kararlarına çatılıyordu. 12 Eylülle birlikte bu pürtüzler de giderildi, yargı organları tümüyle bu istemlere uygun hale getirildi.

Sıkıyönetim mahkemelerinin tarafsızlığı ve bağımsızlığı anlaşılması güç olmayan bir demagojidir. Tarafsız olamazlar çünkü, varolan hukuk düzeni ve yargı organları sisteme ait kurumlardır, varoluşlarının asıl nedeni onu korumaktır. Fakat sadece bunun için değil, bu mahkemeler, yükselen işçi sınıfı ve halk hareketini bastırmak amacıyla, artık başkaca yollar yeterli olmayınca ilan edilen sıkıyönetimle birlikte kurulmuşlardır. Bizzat bu saldırının asli kurumlarıdırlar. Varlık nedenleri, tüm hukuki kaygılardan arınmış olarak öç, gözdağı, ölüm ve onlarca yıllık hapis cezalarıyla halkın önder güçlerinin toplumdan izolasyonuydu. Bağımsız da değildiler; Burjuva hukukunun en temel bazı kurallarından dahi uzaktılar. "Tabii hakim" ilkesi uygulanmıyordu, yargı heyetleri sadece askeri hiyerarşiden dolayı değil kuruluş esasları yönünden de sıkıyönetim komutanına bağlıydılar. İddia makamı ise doğrudan Synt. komutanını temsil ediyordu. İddianameler, polis fezlekelerine ve işkenceyle alınmış ifadelere dayanıyordu. Yargı yürütmeye tabi kılınmıştı. İddia-savunma-yargı sacayağından savunmaya tanınan hak, iddiaları hazırlamakla yükümlü figüranlıktı. "Masumluk karinesi" tersine çevrilmişti, yargılanan kişi, suçsuzluğunu kanıtlama yü-

kümlülüğündeydi. Askeri ceza yargılama usul kanunu tümüyle anti-demokratiktir. 12 Mart yargılamalarından edindikleri deneyimlerle usul kanununda bir dizi değişiklik yaparak sanığın söz hakkını hemen tümüyle kaldırmışlardır. Yargılamalarda sık sık başvurulan "Savaş hali" hükümlerince sanık ve avukatları kolaylıkla duruşmalardan atılabilmekte, bir sanık mahkeme sorgusu alınmaksızın mahkum edilebilmektedir. Kamuoyunun yüzüsuyu hürmetine Usul Kanununda kağıt üzerinde kalmış bazı hak kırıntılarının kullanılması da daima keyfi olarak engellenmiştir. Siyasal barometredeki yükselişler cezalara doğrudan yansımıştır.

Sıkıyönetim mahkemelerinin yapı ve işlerliğine ve dava süreci boyunca karşı karşıya kaldığımız uygulamalara ilişkin düşüncelerimiz, sorgu ve savunmalarda ve çeşitli safhalarda verdiğimiz dilekçelerde dile getirilmiştir.

Mahkemelerde ne tür uygulamalarla karşı karşıyaydınız?

Davalar, öz ve içerik olarak siyasiydi; fakat sorgu ve savunmalarımızı siyasi-ideolojik bir temel üzerinde yükseltmemiz ise engelleniyordu. Siyasi tutuklu değil, asker tutuklu sayılıyorduk. Egemen güçler bir yandan bizleri 146.maddeden yargılıyor, öte yandan siyasi tutuklu olduğumuzu yadsıyarak tam bir ikiyüzlülük örneği sergiliyorlardı. Bu davaların temel paradoksu buydu ve tüm duruşmalar bunun mücadelesine sahne oldu.

12 Eylül yönetimi meydanlarda, TV ve gazetelerde tüm muhalefeti susturmuş olmanın pervasızlığıyla bin türlü demagoji yapıyor, komünist ve devrimcilere saldırıyordu. Fakat O, mahkemelerinde hiçbir zaman siyasi-ideolojik bir hesaplaşmaya girme cesaretini gösteremedi. Bundan sürekli kaçındı, iddianameler bu yönden de acizliğin sergilenmesiydi. Bizlerin davayı politikleştirme yönündeki girişimlerini de kendilerine yakışır yöntemlerle önlemeye çalıştılar. Yasal çitlerin yetersiz kaldığı yerde keyfiyete ve zora başvurarak...

Söylediklerimiz tutanaklara olduğu gibi geçirilmiyor, söz hakkımız kısıtlanıyor, susmadığımızda duruşma salonundan atılıyorduk. Duruşmalardan atmak kolay başvurulan yöntemdi. Duruşmalardan iki kez atılındığında atılan, mahkemelerin bitimine kadar bir daha duruşmalara alınmayabiliyordu. TTE, giymeme direnişi başladıktan sonra ise bir bahaneyle, şu okullar olmasaydı diyen maarif nazırının kafa yapısıyla "sorunu" kökten çözdüler. Cezaevlerinde elbiselerimiz önceden alınmıştı, mahkeme gidişlerinde üzerlerimizdeki eşofmanlar zorla soyuluyor, don-atlet bırakılıyorduk. Mahkeme ise buna "mahkemeye saygısızlık" gibi bir gerekçe yüklüyor ve daha duruşma salonuna girmeden atılıyorduk. Kısa bir dönem sonra hemen tüm davalar sanıkların gıyabında sürdürüldü.

"Mahkemelerdeki tavır" konusunda ne düşünüyorsunuz?

Mahkemelerin sınıf karakteri ve temel işlevi bilinmiyor. Mahkemeler bizim açımızdan, iki sınıf, iki karşıt dünya görüşü arasındaki çatışmanın bir başka alanı idi. Sınıf mücadelesi her yerde olduğu gibi orada da sürüyordu. Siyasal planda ise öne çıkan 12 Eylül faşizmi ile bir hesaplaşma platformu olmasıydı. Burada yargılanan değil, yargılayan olmalıydık...

En zor koşullarda dahi siyasi inançlarımızı, ideallerimizi, devrimci siyasi kişiliğimizi sonuna kadar savunma gibi komünist bir geleneğin takipçileriydik. Hitler faşizminin yargı kurumları önünde bunu üstün bir inanç ve irade gücüyle, zeka ve belagatle başarmış, temel harcını koymuş olan Dimitrov esin kaynağımızdı.

İşçi sınıfı ve halk hareketi yenilgiye uğratılmış, devrimci örgütler ağır darbeler almış, karşı güçlerin saldırı üstüne saldırı tazelediği, iç ve dış kamuoyu desteklerinden yoksun olduğumuz günlerdi. Tüm halkın bitkisel bir yaşama mahkum edildiği bir yenilgi dönemi; davaya sırt çevirip kendi kabuğuna çekilenleri, kurtuluşu Avrupa yollarında bulanları, karşı tarafa geçip mevzilerimize ateş açan hainleri ile ama sadece bunlarla değil, özgürlüğü yeraltında bulanları, kanını damla damla akıtıp savaşanlarıyla, sokaklarda, dağlarda çatışıp, işkence odalarında direniş türküleri söyleyenleriyle sözün kısası acıları, ihanetleri ve ancak böylesi dönemlerde görülebilecek sabır, cesaret, özveri ve eşsiz direniş örnekleriyle yaşanıyordu. Bu ikinciler güç ve esin kaynağımızdı. Bu koşullarda kendisini muzaffer ilan edenlerin gerçekteki köhnemişliğini ve ergeç yenilmeye ve yıkılmaya mahkum olduklarını, geleceğin bizlerin, sosyalizmin olacağını gür bir sesle haykırmalıydık.

Mahkeme önlerinde esas ve önemli olan bu tavrın koyulmasıydı.

12 Eylül dönemi yargılamalarında, bir bütün olarak devrimci güçlerin mahkemelerdeki tavrını nasıl değerlendiriyorsunuz?

Bir baz olması açısından ana-örgüt davalarını alırsak, genelde olumlu, devrimci bir tavrın egemen olduğu düşüncesindeyiz. Bir çok davada bizlere dayatılan koşullar zorlandı, devrimciler idam ve onlarca yıllık ağır hapis cezalarına gülen gözlerle ve küçümseyerek baktılar. Birçok davada siyasi savunma yapıldı ve bu davalarda mahkeme kararları faşizmin lanetlendiği mücadelenin, devrim ve sosyalizm düşüncesinin yüceltildiği sloganlarla karşılandı.

Devrimciler, karşı tarafın alan ve koşullarındaydılar. Bu koşullarda mücadele edebilmek için gerekli olan tüm silahlardan da hemen tümüyle yoksun bırakılmışlardı. Eylül yönetimi için mahkemeler, devrimci ve yurtseverlere, emekçi halka karşı gücünü kanıtladığı bir gösteri alanı, final sahnesiydi. Şube ve cezaevlerinde sürdürülegelen işkence ve baskılarla bu gösteriye uygun oyuncular hazırlanmak isteniyordu. Senaryo, halka, işte dün size önderlik etmekten sözedenleri görüyorsunuz, bugün kendilerini kurtarmaktan başka bir şey düşünemez, hatta birbirlerini dahi suçlamaktan kaçınmaz hale gelmişlerdir. Hallerini görün ve iyi görün ki, bir daha hiçbiriniz insanlığa ateşi taşımaya kalkmayın! diyebilmek için yazılmış, sahne buna göre hazırlanmıştı. Fakat sahnelenen oyun onların istedikleri değildi; bir kaç hain dışında düşündükleri oyuncuları bulamadılar, ne sarı basının manşetleri, ne de radyo ve TV'deki propaganda bombardımanı amaçlarına ulaşmaya yetmedi. Mahkemelerde sergilenen devrimci tavırlar ve siyasi savunmalarla bir yenilgi dönemi yaşanıyor olmasına ve bir dizi olumsuz etkene karşın devrimci düşünce ve sosyalizme duyulan inanç yüceltildi, aydınlık geleceğe köprü kuruldu.

Kısacası 12 Eylül faşizminin hevesi kursağında kaldı. Mahkemeleri yapabildiğince halkın gözünden gizlemek zorunda kaldılar. Kararlılığın, boyun eğmezliğin sergilendiği en küçük bir habere dahi sansür koydular.

"Mahkemelerdeki tavır" konusunda hatalı bulduğunuz düşünce ve eğilimler nelerdi?

TİKB Davası İstanbul'da ilk açılan ana-örgüt davalarındandı. Mahkemelerde koyulacak tavır bu açıdan da önemliydi. Olumlu bir örnek yaratılmalıydı. O zaman bazı hareket ve kişilerde, hukuki kaygılarla davayı politikleştirmekten ve siyasi savunma yapmaktan kaçınma eğilimleri vardı. Böyle bir tavırla davanın 146.maddenin dışına düşmesi, siyasi bir dava olmaktan çıkması umudu taşınıyordu. Bu şekilde adi gasp ve öldürmelerden hüküm giyilecekti. Diğer bir eğilim de -ki bu bazı avukatlarda da görülüyor ve onlar tarafından empoze edilmeye çalışılıyordu- hukuki savunma perspektifinin devletin güçlülüğü, örgütün güçsüzlüğü üzerine kurularak davanın 146.maddenin dışına çıkartılmak istenilmesiydi.

Anlayış olarak her iki düşünceye de karşıydık. Bu düşünceler, mahkemelerin sınıf mücadelesindeki yer ve önemini kavrayamamak ve siyasi bir mücadele platformu olarak görmemekten, bireysel planda da daha az ceza almak gibi kaygılardan kaynaklanıyordu. İlki tam da egemen sınıfların istediği zemine çekilmek, onları siyasi tutukluluğumuzu yadsıyarak bizleri birer adi suçlu gibi gösterme çabalarına yardımcı olmak olurdu. İkincisi de yanlıştı; üstelik bir de zafer tacı arınağan etmekti. Bu görüş, güçlerin biçimsel, niceliksel bir karşılaştırmasına dayanıyordu. Marksist-Leninist ve anti-faşist devrimci örgütler ve kişiler, güçlerini ideolojilerinden, devrimin mutlak zaferine duydukları inançtan, işçi sınıfı ve halkın, onmilyonların gerçek özlem ve çıkarlarının ifadesi olan programlarından alırlar. Güçlerinin kaynağında bunlar bulunur ve belirli bir anda sayısal güçleri sınırlı, teknik donanımları yetersiz dahi olsa, ideoloji ve programları büyük maddi-yığınsal güçlere ulaşmalarının teminatıdır. Diğer taraftan egemen güçler devasa bir makinaya sahip görünüyorlarsa da çökmekte olanı temsil ederler. Dolayısıyla bu görüş devrimci hareketlerin prestij ve gerçek gücünü yadsıyan, karşı tarafın gücünü ise abartan yenilgi psikolojisinin yansıması, yanlış bir düşünceydi. Mahkemedeki tavrı, salt hukuki bir anlayışa göre belirlemekti.

Politik düzeyde asıl önemlisi ise, o dönemde henüz netleşmemiş olmakla birlikte ilerde bazı davaların sorgu-savunma aşalamalarında kendisini açıkça ortaya koyan tasfiyeci düşüncenin mahkeme platformuna yansıyan biçimiydi. 12 Eylül sonrası pratik faaliyeti durduran ve örgüt organlarını dağılmaya bırakan kimi hareketlerin liderleri, harcında yüzlerce

anti-faşist devrimcinin kanı olan örgütlerini yadsıyıp, bir dergi çevresi olduklarını iddia ettiler. Poliste zincirleme çözülmelerle örgüt ele verilmişti, şimdi ise örgütü ve onun militan eylemini savunmak yerine daha az ceza almak için traji-komik bir yol benimseniyordu. Siyasal platformdaki varoluş nedenlerini de sömürü ve zulme dayanan bir düzeni yıkmak, anti-emperyalist demokratik halk iktidarı, sosyalizm ve sınıfsız toplum için mücadele değil, faşist saldırılara karşı -bu da MHP olarak sınırlanıyor- 27 Mayıs Anayasasına dayanan meşru müdafanın sağlanması olarak açıklıyorlardı. Sözün kısası, tasfiyecilik, mahkeme huzurunda en açık bir biçime bürünüyor, amaç ve idealler savunulmuyor, örgüt yadsınıyordu.

Bir diğer yanlış görüş de, örgütlerinin silahlı eylem çizgisini yadsıyan, iddianamelerde sözkonusu olan eylemleri de münferit ve örgüt insiyatifi dışında gösterme tavrıydı. Devrimci şiddet düşüncesinden taviz üzerinde temellenen bu görüşün amacı da davalarının 141.madde kapsamı içinde değerlendirilmesi isteğiydi. Nitekim bu düşünce bir dönem için, yargıtay ve mahkemelerden beklediği ürünü aldı.

Parantez açarak belirtelim, sözünü ettiğimiz tek tek eylemlerin üstlenilmesi değildir. Bu kural değil, ancak istisna olabilir. Sözünü ettiğimiz, örgütlerin kendi çizgileri doğrultusunda devrimci şiddetin, buna ilişkin mücadele biçim ve taktiklerinin savunulmamış olmasıdır.

Belirttiğimiz düşüncelerin varlığı, bizim için mahkemelerde doğru devrimci tavrın ve siyasi savunmanın önemini artırıyordu. Daha ana-dava savunma aşamasına gelmezden önce "Mahkemelerde Devrimci Tavır; Faşizmi Yargılayalım" isimli bir yazıyı cezaevlerindeki devrimcilere dağıtmıştık.

Savunmaya hazırlık yönünden koşullar neydi? Siyasi bir savunma için gerekli materyal ve araçlara sahip miydiniz?

Bunun için koşullarımız son derece elverişsizdi. Bildiğiniz gibi, cezaevlerinde siyasi kişiliğimizi yoketmeyi amaçlayan sistemli ve yoğun bir saldırı ile karşı karşıyaydık. Bu amaca varabilmek için, fiziki zor yaşam koşullarımızın alabildiğine daraltılması ve her türlü psikolojik baskı yöntemi uygulanıyordu. Uzun süreli açlık grevleri, pek çok kısa süreli açlık grevi; havalandırma, görüş gibi en doğal gereksinmelerimizin gasp edilmiş olması, saldırılar, aramalar, gün-hafta demeden yapılan koğuş değişiklikleri... Siyasi kişiliğimizi yoketmeyi başlıca hedef edinmiş olanların siyasi savunma yapmamızı engelleyebilmek için de ellerinden geleni artlarına koymayacaklarını tahmin etmek güç değildir. Çok uzun dönem doğru dürüst bir kitaba sahip olamadık. Dışarıda binlerce kitap vb. yayınların yasaklanmış olması yetmiyormuş gibi belkide ömründe eline bir tek kitap alıp okumamış bir görevlinin keyfi sansürü sözkonusuydu. Pek çok kitap alınmadığı gibi, ziyaretçilerimizin getirdiği kitaplar aylar sonra verilirdi. İlk birkaç yıl bazı roman ve bilimsel değeri önemsenmeyecek kitaplara sahiptik. 12 Eylülün ilk günlerinde önceden var olan kitaplar toplanmıştı. '83 yılında Metris'te bir operasyonla yine tüm kitaplar toplandı. Bu operasyonların hemen tarihsel bazı çağrışımlar yapmaması mümkün mü? Nazilerin kutsal kitap yakma ayinindeki gibi koridora üstüste yığılmış, sağa sola savrulup postallarla örselenmiş kitaplar... Bununla da yetinmediler! İstanbul cezaevlerinde kalemler toplandı. Artık, köşe bucakta kalem arıyorlardı. Sanıyorum Eylül yönetiminin selefleri-nin dahi akıl edemedikleri bir uygulamadır bu. Onu tanımakta ve tanımlamakta bir simge olarak kabul edilmelidir. Kitap ve kalem operasyonları bellekle-rimizdederin izler bıraktı. *Cumhuriyet* gazetesi, *Nokta* ve *Gırgır* dergilerini çok uzun zaman okuyamadık. İçeri alınmaları yasaklanmıştı. Bir dönem *Milliyet* ve *Tercüman* da bu yasaktan nasiplerini aldılar. Savunma için hazırladığımız notlar, kestiğimiz bazı gazete küpürleri de aramalarda tarumar ediliyordu.

Keza avukatlarımızla iki yılı geçkin bir süre görüşemedik. Görüşebildiğimiz dönemlerde ise, yakından dinleniyor, baskı altına alınmaya çalışılıyorduk. Mahkeme dosyalarında bulunan bir çok materyali, hukuksal açıdan en gerekli olanları dahi avukatlarımız alamıyor, alabildiklerinin bize verilmesine de cezaevi yönetimince güçlük çıkarılıyor, kimi zaman engelleniyordu. Aynı durum mahkemeye vermek için hazırladığımız sorgu ve savunmalar için de sözkonusuydu. Savunmalar cezaevi yönetimince iletilmek üzere kural gereği alınıyor, iletilmiyordu.

Davalarda, hukuksal prosedüre önem verilmediğinden savunma aşamalarına beklenmedik bir hızla geliniyordu. Sorgusu yapılmamış sanıklar, bulunamayan tanıklar, savunmanın gösterdiği tanıklar vardı, diğer delillerin mütalası gerekiyordu. Bunların tümü kararı etkilemeyeceği gerekçesi ile atlandı. Bizlerin ve avukatların tevsi-i tahkikat taleplerimiz reddedildi. Yargı usulünün zorunlu kıldığı bu aşamaların bir kalemde geçilmesi nedeniyle savun-

maları daha kısa bir zamanda hazırlamak gibi bir durumla da karşı karşıya kaldık.

Tutsaktık ve koşullar hemen tümüyle karşımızdakilerce belirleniyordu. Buna karşın bulunduğumuz maddi ve psikolojik ortamın üstüne çıkıp savunmaların hazırlanması gerekliydi. İçinden aşmalıydık! Bunun gerçekleştirilmesi cezaevlerinde bize yöneltilen saldırıya bir başka boyuttan vurulan bir darbe olacaktı. En başta ideolojik ve politik olmak üzere her türlü düşünsel faaliyetin ve üretimin yokedilmeye çalışıldığı bir ortamda, bunun sorumlulularını, siyasi-ideolojik düzeyde yanıtlayan bir metinle çıkmak, onların canevine bir saldırı demekti. Koşullarımız ne olursa olsun bunu başarmalıydık. Kaçınılmaz olarak bazı eksikliklerimiz olacaktı, oldu da. Fakat tüm çabalarına karşın, siyasi savunma hazırlamamız ve cezaevindeki siyasi faaliyetimiz hiçbir zaman engellenemedi. Legalitenin tüm olanakları gaspedilmişti. Fakat, ancak kendilerini legalite ile sınırlayanlar bu koşullarda eli kolu bağlı kalırdı. Biz nerede olursak olalım özgürlüğümüzün koşul ve araçlarını kendimiz yarattık. Birçok yayınımız, en zor zamanlarda elimize ulaştı. Yasaklanmış kitaplarımız, bulunamaz zulalarımız vardı. Bunlarla özgürdük, bunlarla soluk alıyorduk.

TİKB Davası savunmaları ve ana davanın savunması nasıl bir yaklaşımla hazırlandı?

Savunmanın siyasal bir metin olması amaçlandı. Tarihi, toplumsal, ekonomik yapı analizlerine girilmedi. Bunlar başka platformlarda zaten yapılmıştı ve yapılmaktaydı. Bu nedenle, savunmalar konuyu dağıtacak çok gerekli olmayan ağırlıklardan uzak tutularak yakın tarihsel dönemi de içerecek şekilde, yaşanılan dönemde yoğunlaşan, olabildiğince kapsamlı, Eylül yönetimiyle hesaplaşmayı amaçlayan bir öngörüşle hazırlandı. Ana davanın savunması ve diğerleri bu yönden 12 Mart dönemi davalarındaki savunma anlayışından farklıydı.

Ana davanın savunması ana başlıklar olarak; Eylül yönetiminin kurumlaşmış yargı sisteminin ve dava sürecinin hukuksal açıdan eleştirisi, Eylül yönetiminin işçi sınıfı ve tüm emekçi halka karşı azgın sömürücü ve baskıcı niteliğinin ortaya konulması, ekonomi-politikası, iç ve dış politikası, emekçi halka ve azınlık milliyetlere karşı giriştiği saldırılar, baskı ve katliamlar, devrimci hareketin, işçi sınıfı ve halk hareketinin '80 öncesi ve sonrası gelişiminin eleştirel bir değerlendirilmesi, TİKB Programının ve eylem çizgisinin savunulması, "Ölen Ama Yenilmeyenler", referandum gündemde olduğundan Eylül rejimini onaylatma ve kurumlaştırmayı amaçlayan "82 Anayasası'nın Değerlendirilmesi" ayrı bir bölümde yapılmıştı. Savunmada, '80 sonrasındaki yenilginin nedenleri devrim cephesi yönünden de değerlendiriliyordu. "Halkların Mücadelesi ve İşkenceye Karşı Direniş"i konu alan bölüm Fatih tarafından yazılmıştı. Yaşamında da kanıtladığı gibi bu, O'nun çok duyarlı olduğu bir konuydu.

Savunma cezaevlerindeki devrimci çevrelerde nasıl karşılandı?

Olumlu. Mahkemede devrimci bir tavrın ve böyle bir anlayışın ortaya konması ve savunmanın militan havası etkili olmuştu. Sola yönelik eleştirilerimizin ağırlığının, mahkeme platformunda dile getirilmesini doğru bulmadıklarını söyleyenler de oldu. Bu eleştiriyi doğru bulmuyoruz. Mahkeme, sadece bir platformdu. Orada Eylül yönetimi ile hesaplaşıyorduk fakat bununla yetinemezdik. Bu kürsüden sesimizi asıl ulaştırmaya çalıştığımız devrimciler, işçi sınıfı ve emekçi halk idi. Bir dönem değerlendiriliyordu ve tüm yönleriyle birlikte ele alınmalıydı. Onu karakterize eden olgulardan birisinin durumu gözardı edilemezdi. İnkarcı, bir yerlere mesaj veren bir günah çıkarma değil, devrimci güçleri hatalarını görerek devindirmeyi amaçlayan bir eleştirellik sözkonusuydu. Doğruydu, yerindeydi. Eleştirilerimizin ağırlığına gelince bunun abartıldığı kanısındayız. Bir yenilgi yaşanmışsa bir şeyler yerinden oynatılmalı, sarsılmalı, değiştirilmelidir. İdeolojide, siyasette, örgütlenme ve taktiklerde hiçbir şey olmamış, bir yenilgi dönemi yaşanmamış gibi her şey olduğu gibi sürdürülmek isteniyorsa bu anlayışa saldırılmalıdır. Düşüncemiz, sağlıklı bir özeleştiri yönelimi olmadığıdır. Yeniden toparlanmaya çalışan devrimci hareketlerin son iki üç yıllık gelişim seyrine baktığımızda '80 öncesi yenilgiye neden olan zaafların bu nedenle aşılamadığı görülür.

Tüm savunmalar biçim ve içerik yönünden aynı düzeyde miydi?

Bu "sol" bir tavır olurdu. Şöyle bir yol izledik. Her davada, sayı olarak çok az sanığın bulunduğu davalarda dahi, TİKB'nin program ve diğer görüşleri

(Devamı s.5'te)

Gorbaçov reformları üzerine-II

(17.sayıdan devam)

T.Göker

13.

Gorbaçov reformları, içte klasik kapitalist ilişki ve kurumları inşa etmeyi hedefleyince, dışta da kaçınılmaz olarak uluslararası kapitalist sistemle bütünleşmeyi hedefliyor.

Dış ticaretle ilgili 1986 ve 1987 yılında bir dizi yasa çıkarıldı.

Sovyetler Birliği yönetimi, dış ekonomik ilişkilerde yapılacak reformlarla, "uluslararası işbölümünün sağlayabileceği yararları daha aktif bir şekilde değerlendirme"yi, ihracat olanaklarını arttırarak yeni kaynaklar yaratmayı, Batılı kapitalist ülkelerle arasındaki teknolojik farkı gidermeyi, uluslararası ekonomik ilişkileri geliştirerek "politik ortamın belirli bir ölçüde düzelmesine" katkıda bulunmayı ve piyasaya kaliteli malların girmesini sağlamayı hedefliyor.(12)

Sosyalizm bir veya bir kaç ülkeyle sınırlı kaldığı ve dünya kapitalist sisteminin egemenliği koşullarında varlığını sürdürdüğü sürece, kapitalist ülke ve kuruluşlarla çeşitli düzeyde ticari ilişkilere girmek, teknoloji satın almak vb. kaçınılmazdır. Nitekim, Lenin ve Stalin döneminde bunun bir dizi örneği olmuştur. Fakat bu ilişkilerin, bir ülkenin sosyalist niteliğini korumasını, geliştirmesini belirleyen belirli ilkeleri ve asgari bir sınırı vardır. Eğer bu sınır aşılmaya başlanılmışsa veya bir kenara atılmışsa, artık sorun sosyalist kuruluşu güçlendirmek için söz konusu ilişkilere girmenin dışına çıkmış ve sözkonusu ülke emperyalist-kapitalist sistemin bir parçası haline gelme yoluna girmiş demektir.

Proletarya kendi devrimini yaparak emperyalist-kapitalist sistemin dışına çıkar. Sosyalist bir ülke ekonomik bağımsızlığa sahip r. Bu, bütün ilişkilerin, emperyalist kapitalist sistemin kural ve gereksinmelerine göre değil, sosyalizmin gereksinimlerine göre düzenlenmesini gerektirir. Kapitalist sistemden kopuşla birlikte, sosyalist bir ülke uluslararası kapitalist işbölümünün de dışına çıkmış olur. Artık ilişkiler, bir iş bölümünün gündeme getirdiği karşılıklı bir bağımlılık ilişkisi değil, koşulların zorunlu kıldığı sınırları belirlenmiş ticari ilişkilerdir.

Sovyetler Birliği yöneticileri her şeyden önce dış ticaret üzerindeki devlet tekelini kaldırarak ülkeyi uluslararası kapitalist sistemin açık pazarı haline getirmenin yolunu açıyor. Şimdiye kadar, kapitalist ülke ve kuruluşlarla çeşitli düzeylerde anlaşmalar yapılmasına ve Batılı kapitalist ülkelerin yatırım yapmalarına olanak tanınınmasına rağmen dış ticaret devlet tekeli altında bulunuyordu. Reformlarla bu tekel kaldırılıyor ve bakanlıklar ve işletmeler düzeyinde dış ticaretin yapılmasına olanak veriliyor. SSCB Bakanlar Kurulu Başkan Yardımcısı V.Kamentsev'in verdiği bilgilere göre, 1987 başından ortalarına kadar, 20'den fazla bakanlık ve bölüm, 75 büyük birlik ve işletme doğrudan ithalat-ihracat işlemlerine girme hakkını elde etmiştir. Yapılan düzenlemelerle sözkonusu işletmeler, tam bir özerklikle çalışacaklar, kazandıkları dövizleri istedikleri gibi kullanabileceklerdir.

Sovyet ülkesi, en zor dönemlerinde, sosyalizmin ilk kuruluş dönemlerinde, bu arada, kapitalizme önemli tavizlerin verildiği NEP döneminde bile, dış ticaret tekelini zayıflatacak her türlü önerinin karşısında durdu ve dış ticaretteki devlet tekelini, kapitalist sistemden kopuşun ve sosyalist inşanın bir güvencesi saydı.

Gorbaçov reformlarının dış ekonomik ilişkilerde getirdiği yeniliklerden biri de, yabancı işletmelerle ortak işletmeler kurulmasının kolaylaştırılmasıdır. Buna göre yabancılara %49 pay verilerek ortak işletmeler kurulabilecek. Bu karardan sonra Batılı kapitalist ülkeler, en başta Almanya, İtalya, Japonya ve İngiltere olmak üzere, yatırımlar için seferber oldular. Gerçi SB yetkilileri, ortak yatırımı teşvik etmelerine rağmen, asıl olarak bu işletmelerin ihracata yönelik olarak çalışmasını istiyor ve ülke pazarlarını yabancı tekellere açmada isteksizlik gösteriyor. Fakat kapitalist ülke ve tekeller ise, iç pazarın kendilerine açılması için baskılarını yoğunlaştırıyor. Gorbaçov yönetiminin karşı karşıya olduğu güçlükler dikkate alındığında bu baskılara fazla dayanılamayacağı büyük olasılıktır. Zaten şimdiden sınırlı da olsa iç pazar yabancı tekellere açılmış bulunuluyor. Artık, Ford, Fiat gibi kapitalist tekeller SB pazarı için de harıl harıl üretim yapıyor. Başbakan Yardımcısı V.Kamentsev, *"Batılı işadamlarını bu türden işbirliğine çeken nedir?"* sorusuna yanıt

verirken şunları belirtiyor: "*Gerçeklere bağlı kalarak diğer özendiricileri görmek gerekir. Bu da iş yapmak arzusudur ve bu arzuyu belirleyen de Sovyetler Birliği ile işbirliğinin içerdiği muazzam olanakların anlaşılmış olmasıdır. Burada, pazarımızın pratik olarak sınırsızlığı, ülkemizin sahip olduğu zengin kaynaklar ve ileri bilimsel altyapı birincil önemde bir rol oynamaktadır.*" (13)

Burada da açıkça belirtildiği gibi, zengin kaynaklar ve "sınırsız pazar" diğer kapitalist tekellerin yatırım yapmasını birinci derecede belirleyen etkenler durumundadır. Zengin kaynaklar diğer şeylerin yanısıra ucuz işgücünü de içeriyor. Gorbaçov reformlarının dış ekonomik ilişkilerini en iyi belirleyen olgu, ucuz işgücü pazarının kapitalist tekellerin hizmetine sunulmasında ve sınırsız pazarın onlara açılmasında somutlaşmaktadır.

Sovyetler Birliği yetkilileri kendilerini, uluslararası işbölümünün (ki bu, kapitalist ilişkiler tarafından belirlenmektedir) bir tarafı olarak belirleyerek, uluslararası kapitalist sistemle bütünleşmelerini de meşrulaştırmış oluyorlar. Sovyetler Birliği'nin konumu böyle belirlenince, uluslararası kapitalist sistemin örgütlerine girmek de kaçınılmaz olur. Gorbaçov yönetimi İMF, GATT, AET gibi kuruluşlara üye olmayı, rubleyi konvertibilite etmeyi de önüne görev olarak koymuş bulunuyor.

Gorbaçov'un reformlarını, bütün kapitalist ülkelerin desteklemesi, her fırsatta başarılar dilemeleri, milyarlık kredilerin adını "perestroyka için kredi"(*) olarak koymaları tesadüf değildir. Bunlar Gorbaçov'un uluslararası kapitalist sistemle bütünleşme çabalarına verilmiş "mükafatlar"dan başka bir şey değildir.

14.

Sovyetler Birliği yöneticileri, uygulamaya konan reformların yığınların yaşamındaki olumsuz etkisini gidermek için, "alternatif bir sosyal politika"nın yaşama geçirileceğini, "sosyal adalet ilkelerinin kararlılıkla" uygulanacağını sık sık dile getiriyorlar. Bu sözlerin, reformların yığınlar üzerindeki yıkıcı, yaşam standartlarını düşürücü etkisine karşı yığınlarda doğacak hoşnutsuzlukları karşılamak, hafifletmek amacına yönelik bir propagandadan ibaret olduğunu olgular yeterince kanıtlıyor.

Bu propaganda motifi, sadeceşimdi değil geçmişte de, Kruşçev ve Brejnev döneminde de sık sık gündemde tutuluyordu. Bugün resmen ortaya konulan veriler, bu sözlerin gerçek-dışı içeriğini tümüyle ortaya koyuyor. Veriler, yığınların yaşam standartlarının sürekli düştüğünü, bir dizi sosyal sorunun ciddiye alınmadığını gösteriyor.

Bugün ekonomik politikada söz sahibi olan A.Aganbegyan, "*Evrelendirilmiş Hızlandırma*" (*Dünyaya Bakış*, sayı: 1) başlıklı yazısında yeni dönemde sosyal politikaya öncelik verileceğini söylüyor. Yazar, geçmişte söylenenlerin sadece demagoji olduğunu kanıtlayan bilgiler veriyor. Son 15 yılda, sosyal alanda geri kalmışlığın "açık seçik biçimde" ortaya çıktığını, konut için yapılan harcamaların 1960'daki %23'ten, son 5 yılda %14-15'e düştüğünü; aynı dönemde eğitim, sağlık, tüketim maddeleri sağlama vb. alanlarda da düşüşlerin olduğunu, bunların görmezlikten gelindiğini açıklıyor.

Yazar, geçmiş dönemin sosyal politikasını çarpıcı olarak bir cümle ile özetliyor: "*Sosyal ödeneklerin dağılımı 'kalan ilkesi'ne göre yapıldı, yani, yatırımlar ve kaynaklar önce tümüyle üretime giderken, yaşam standartlarındaki iyileşmeye yalnızca bundan kalanlar ayrıldı.*" (s.32) Yazar önümüzdeki dönemde sosyal harcamalara daha fazla kaynak aktarıldığını da söylüyor. Biz, bunun da sadece bir göz boyama olduğuna birörnek verelim. Ekonomide söz sahibi başka bir ekonomist L.Abalkin 12.Beş Yıllık Plan görevlerini açıklarken şunları belirtiyor: "*Sovyet ekonomisinin sosyal yöneliminin böyle belirginleştirilmesi 12.Beş Yıllık Planın temel bölümlerinde yer alıyor. Nitekim tüketim eşyalarının üretimi, üretim araçlarındakinden daha hızlı artacaktır. Artış oranı B sektöründe (2. sektör) %27, A(1.sektör) sektöründe ise %24 olacak, ürünlerin ve hizmetlerin kalitesine, sosyal ve kültürel alanın gelişmesine daha büyük bir dikkat ayrılacaktır. Ülkedeki işgücüne katılan 3,2 milyon kişinin hemen hemen hepsi eğitimde, sağlık hizmetlerinde ve öteki sosyal sektörlerde çalıştırılacaktır.*" (14)

Görüldüğü gibi, plan hedefleri, hiç de söylenildiği gibi, "aktif bir sosyal politikanın" yaşama geçirileceğini ortaya koymuyor. Aksine, eğer yaşama geçirilirse, %3 oranında B sektörüne (tüketim malı, geçim aracı üreten sektör) verilecek öncelik bütün içinde hiçbir anlam taşımamaktadır. Örneğin, bir önceki plan döneminde A sektörüne 100 ruble (üretim araçları üretimi daha pahalı olduğundan, bu sektöre daha fazla harcama yapmak kaçınılmaz), B sektörüne 25 ruble ayrılmışsa, birincisi %24 artışla 124 rubleye, ikincisi, %27 artışla 31 rubleye çıkar. Dolayısıyla böyle bir oran gerçekte bir ağırlığı yansıtmaz.

(*) *Moskau News*, Temmuz-1988, (Almanca), sayı:7

Diğer yandan, sosyal harcamalar için ayrılan fon sınırsız olmadığından, bu alana daha fazla istihdam yapılması, sosyal hizmetlerin kalitesini arturmaz, düşürür. Ülkedeki işgücüne katılan 3,2 miyon kişinin hemen hemen hepsinin sosyal hizmetlerde istihdam edilmesi, fonların önemli bir oranının istihdam edilenlerin ücretlerine gitmesi sonucunu doğurur. Diğer sosyal hizmetlere ayrılan kaynağın kısıtlanması sonucunu doğurur. Yöneticiler, uygulanan reformların yığınsal bir işsizliğe yolaçacağını bildiklerinden, yeni iş gücünü sosyal hizmetlere aktararak, bu alandaki fonları gerçekte işsizlere yardım fonu olarak kullanıyorlar.

Ayrıca belirtmek gerekir ki, reformlarla yaygınlaşma yoluyla büyüme yerine, yoğunlaşma yoluyla büyüme benimsendiğinden ve üretim verimliliğinde artış sağlamak ana amaç olarak alındığından, istense de sosyal fonlara fazla kaynak aktarılamaz. Çünkü, bu politika, A sektörüne daha fazla bir sermaye ve kaynak aktarımını gündeme getirmektedir.

Böylece, lafta ne denirse densin, Gorbaçov reformları, yığınların yaşam standartlarının daha da düşmesi sonucunu verecektir. Dün olduğu gibi, bugün de sosyal harcamalar "kalan ilkesi"ne göre düzenlenecektir. Kar için üretimin başlıca amaç olarak benimsendiği koşullarda aksini düşünmek eşyanın doğasına aykırıdır. Ki, sosyal hizmetlere ağırlık verileceğini söyleyen, L.Abalkin'in sözkonsu yazısının bir yerinde "toplumsal ihtiyaçların giderilmesi temel ölçütü"nü, "kaynakların rasyonel bir şekilde kullanılması" (s.34) koşuluna bağlaması da, sosyal harcamalara "öncelik" sözünün, yığınların gözünde, reformların kapitalist içeriğini gizleyici kötü bir propaganda motifi olduğunu ortaya koyuyor.

15.

Gorbaçov, reformlarını savunurken, bunun sosyalizme uygun olduğunu, sosyalizmi olumsuzluklardan arındıracağını iddia ediyor. Gorbaçov'un bütün iddialarını ele alarak sosyalizm açısından yargılamak çok daha geniş bir incelemeyi gerektiriyor. Biz onun iki önemli ve belirleyici gerekçesini ele almakla yetineceğiz.

Gorbaçov, reformların, sosyalizmin temel ilkesi olan herkesin yeteneğine göre iş ve herkesin emeğine göre ücret ilkesine uygun olduğunu ve bu alandaki eşitsizliği ortadan kaldırmayı hedeflediğini söylüyor.

Her şeyden önce, daha önce de gösterildiği gibi, Gorbaçov reformları, işletme yöneticilerine işçi çıkarma ve alma yetkisi vererek, karlılığı temel bir ilke yaparak, zararına çalışan her işletmenin kapanmasını göze alarak, yani yığınsal bir işsizliğin yolunu açarak, "herkese yeteneğine göre iş" ilkesini ayaklar altına almıştır. Daha da ötesi, bu uygulamalarla -ek olarak, işgücünü yabancı kapitalist tekellerin hizmetine sunarak-, işgücü meta haline gelecektir. Sovyetler Birliği'nde yıllardır sosyalizmin en önemli kazanımı olarak varlığını koruyan iş güvencesi tasfiye edilmiştir, edilecektir.

İkinci olarak Sovyetler Birliği toplumu, özellikle 1965'den bu yana gündeme getirilen reformlarla eşitsizlikler toplumu olmuştur. Toplumun, uzlaşmaz karşıtlıklara bölünmüş eşitsizlikler toplumu olduğunu göstermek için, merkezi devlet bürokrasisinin ayrıcalıklarına; bir bakanın bir işçiden yüz kat daha fazla ücret aldığına; vergi sisteminin 100 ruble ile 7000 rublenin üzerinde gelirleri düzenleyen bir yapıda olduğuna (15); genel ücret ortalamasının 200 (sosyal yardımlarla 276) ruble olduğu bir ülkede, nüfusun %35'inin 100 rubleden az bir gelirle (16), 30 milyonu aşkın insanın ayda 50 ruble ile geçinmek zorunda olmasına (17); ülkeyi oluşturan cumhuriyetler arasında, tarım dışı kesimlerde ücret ortalaması arasında 35 puanlık bir farklılığın (genel ülke ortalaması 0 (sıfır) olarak alındığında, en yükseği +15 ile Estonya, en düşüğü -20 ile Azerbaycan'dır) olmasına (18); işletme yöneticileri ve teknik elemanlara yüksek ücret ve prim sistemini öngören ücret sistemine vb. bakmak bile yeterlidir.

Eşitsizliklerin bu düzeyde olduğu bir toplum, açıktır ki, yoksullar ve zenginler olarak "büyük insan grupları"nın, derin sınıf farklılıklarının olduğu bir toplumdur. Çünkü Engels'in de belirttiği gibi, "*belirli bir tarihsel toplumun üretim ve değişim biçimi ile bu toplumun tarihsel koşulları, aynı zamanda, ürünlerin bölüşüm biçimlerini de içerirler. ... bölüşümdeki farklılıklarla birlikte sınıf farklılıkları da ortaya çıkar. Toplum ayrıcalıklı sınıflarla yoksunlaşmış sınıflar, sömürücülerle sömürülenler, egemenlerle yönetilenler biçiminde bölünür, ve ... devlet, bundan böyle egemen sınıfın yaşama ve egemenlik koşullarının yönetilen sınıfa karşı zorla sürdürülmesi gibi bir ereğe sahip olur.*" (19)

Gorbaçov reformları ise, mevcut eşitsizliği ortadan kaldırmıyor, aksine arttırıyor. Bu koşullarda Gorbaçov aşırı eşitlikten yakınıyor ve eşitsizliğin daha fazla arttırılmasının sosyalizme aykırı olmadığını iddia ediyor.

Sosyalizmde, "herkesin emeğine göre ücret" ilkesi, yerel, bölgesel ve işletmelere özgü bir politika değil, ülke çapında bir politikadır. Buna göre ülkenin

herhangi bir bölgesinde, işletmesinde aynı işi yapan işçi aynı ücreti alır.

Oysa, Gorbaçov reformlarına göre, aynı işi yapan insanlar arasında, Cumhuriyetlere, bölgelere göre farklılıklar olduğu gibi, aynı bölgede aynı işi yapan iki işletme arasında bile farklı ücret politikası uygulanabilecektir.

Reformlara göre, her işletmede tam bir ekonomik özerklik sözkonusudur ve kar ve zarardan işletmenin kendisi sorumludur. İşletme kar ediyorsa farklı ücret sistemine göre pastadan en büyük payı işletme yöneticileri ve teknokratlar almasına rağmen, bundan işletmenin çalışanları da yararlanıyor; diğer yandan, işletme zarar ediyorsa, bu zarar işletme çalışanlarından çıkartılıyor. İşletmenin zarar ettiği koşullarda işçiler primlerden yararlanamayacağı gibi, ücretlerden de kesinti yapılabilecek. Bu durumda aynı işi yapan, ama, üretim koşulları kötü olan fabrikanın işçileri farklı ücret alacaktır. İşçilerin hiçbir sorumluluğu olmadığı halde üretim koşullarının kötü olmasının sorumlusu olarak işçiler tutulmaktadır. Bu öyle bir sistem ki, aynı işi yapan işçilerin farklı ücret almasından öte, kötü üretim koşullarında çalışan fabrikanın işçisi, diğer fabrikanın işçisinden çok daha fazla çalışsa bile, eğer işletme zarar ediyorsa, kar eden fabrikanın işçisinden daha az ücret alacaktır. Bu ise, "emeğe göre ücret" ilkesinin çiğnenmesi ve işçi sınıfı içinde farklılaşma yaratılması anlamına gelir. Gerçekte, "emeğe göre ücret" ilkesi, Gorbaçov reformları ile, kar eden işletmelerin işçilerine farklı, zarar eden işletmelerin işçilerine farklı ücret şeklinde yozlaştırılmıştır. Gorbaçov reformları eşitsizlikleri giderme değil, eşitsizlikleri daha da derinleştirme politikasıdır.

16.

Gorbaçov yönetiminin ve onun taraftarlarının uygulanmaya konan reformların ülkenin sosyalist olmasıyla çelişmeyeceği şeklindeki iddialarının en önemli kanıtlarından biri de, Sovyetler Birliği'nde birey olarak kapitalistlerin olmadığıdır. Onlara göre eğer özel kapitalistler yoksa, bütün üretim araçları hukuki olarak devlet mülkiyetinde ise, bu tür reformlara rağmen bir ülkenin sosyalist olarak değerlendirilmesi gerekir. Bu durum Çin'den Yugoslavya'ya, Macaristan'dan Sovyetler Birliği'ne kadar bütün revizyonistlerin sosyalizm adına en son sığınağını oluşturuyor. Çünkü Gorbaçov reformlarıyla açıkça, her türlü kapitalist kurum ve ilişki (kar için üretim, rekabet, piyasa, işsizlik, iflaslar, işgücünün meta haline getirilmesi, enflasyon, yabancı ülkelerin sermaye ihracı vb.) meşrulaştırılmıştır.

Sorunun bu yanı çok geniş bir incelemenin konusu olmakla birlikte, aşağıda değineceğimiz olgular bile, bu iddianın çürüklüğünü, yeterince ortaya koyuyor.

* Marks ve Engels, daha kapitalizmin tekelci-kapitalizm haline gelmediği, ama evrimin hızla bu yönde olduğu bir dönemde, 19.yüzyılın sonlarında, kapitalist üretimin çelişkilerinin şiddetlenmesine paralel olarak bireysel özel kapitalist üretimin geride kalmakta olduğunu, ekonominin tröstler, hisse senetli anonim şirketler tarafından yönlendirildiğine işaret etmişlerdi. Engels bu durumu çarpıcı bir şekilde, *"kapitalist üretim tarzı önce işçileri yerlerinden eder. Şimdi ise kapitalistleri yerlerinden ediyor ve onları, tıpkı işçiler gibi, doğrudan doğruya yedek sanayi ordusu saflarına değilse de, fazla nüfus saflarına sokuyor."*(20) diyerek ifade ediyordu.

* Marks, Kapital'in 3.cildinde, hisse senetli şirketlerin kuruluşunu anlatırken, *"Bu* -diyordu-, *özel mülkiyet olarak sermayenin kapitalist üretimin kendi sınırları içerisinde ortadan kalkmasıdır."*(21)

Engels'de Erfurt programının eleştirisiyle ilgili Kautsky'e yazdığı mektupta, programda yer alan *"temeli özel kapitalist üretimin niteliğinin kendisinde olan plansızlık"* sözcüğünden "özel" kelimesinin çıkartılmasını istiyor ve *"ben toplum biçimi olarak, iktisadi aşama olarak, bir kapitalist üretim tanırım, bir de bu aşama süresinde şu ya da bu biçimde bir olgu olarak ortaya çıkan bir özel kapitalist üretim bilirim."*(22) diyordu.

Yine Engels, kapitalist üretimin tekelleşme,devletleştirme yönünde ilerlediğini belirterek, bundan her türlü devletleştirmenin sosyalistliğe özgü bir şey olarak görülmesi ile alay ediyor ve ekliyordu: *"Ama son zamanlarda, Bismarck sınai kurumların devletleştirilmesine giriştiğinden beri, her türlü devlet mülkiyetini, Bismarck'a özgü biçimde olanı bile, hiç gürültü patırtı etmeden sosyalistliğe özgü ilan eden, zaman zaman uşaklığa doğru yozlaşan, bir çeşit düzmece sosyalizm doğdu"* (23)

Lenin, devletleştirmelere rağmen, iktidarda proletarya olmadığı sürece iktisadi yapının devlet kapitalizminden başka bir şey olmayacağı belirtiliyordu. Çünkü Lenin'e göre, *"proletarya iktidarda olmadıkça, sosyalizm düşünülemez."*

Bütün bunlar bugün Sovyetler Birliği'nde, hukuki olarak üretim araçlarının devlet mülkiyetinde olmasının, o ülkenin sosyalist olarak değerlendiril-

(Devamı s.43'te)

PKK, SVP, TKP(B), TSK örgütlerinin "Birleşik Halk Cephesi"ni hedefleyen bir demokratik platform ("Devrimci Birlik Platformu") oluşturmak için yapılan çağrıyı ve EKİM'in cevabını yayınlıyoruz.

Çağrı

12 Eylül faşist darbesi, Amerikan emperyalizminin bölgemiz Ortadoğu'da sarsılan hakimiyetini sağlamak, Kürdistan ulusal kurtuluş hareketi ve Türkiye devrimci-demokratik hareketini ezmek, varolan ekonomik krizi geniş emekçi yığınların sırtına yıkmak ve içine düştüğü siyasi krize son vermek için geldi. Faşist generaller 12 Eylül darbesinin ilk yıllarında halklarımız üzerinde amansız bir baskı uygulayarak amaçlarına ulaşmaya çalıştılar. Yüzbinler işkence tezgahlarından geçirildi, darağaçları kuruldu, Kürdistan'ı bir boydan bir boya zulüm ve vahşet sardı. DİSK kapatılırken Türk-İş'in tüm sendikal faaliyetlerine son verildi, öğretmen-öğrenci ve her türlü halk örgütlenmeleri kapatıldı, yasaklandı.

Faşist cuntanın gelişen halk hareketlerini bastırdığı, halkın devrimci örgütlerine ağır darbeler vurduğu bu dönemde direnmek, teslim olmamak, cezaevlerinde devrimci onuru korumak, dağınıklığı toparlamak başlıca görevdi. Faşist zulmün bu karanlığına karşı direniş ve mücadeleçizgisi izleyen güçler bu dönemde yenilen darbelerin yaralarını sarmak ve devrimci mücadeleyi yeniden yükseltmek için adımlar attılar, halklarımızın kutsal davasını ayakta tutmayı sürdürdüler.

1980-1984 karanlık döneminde faşist generallerin halklarımıza giydirmek istediği önce Evren-Sunalp-Calp, daha sonra da Evren-Özal elbisesi dar geldi. Bir yandan Kürdistan'da zulme ve baskıya karşı gelişen ulusal kurtuluş mücadelesinin meşru bir zeminde başlayan silahlı mücadele ile daha bir ivme kazanması ve bu silahlı mücadelenin günümüze doğru süreklilik kazanması; öte yandan başta zayıf ve cılız da olsa işçi, öğrenci, aydınların giderek artan oranda mücadele sahnesine inmesi hakim güçlerin iç çelişkileriyle birleşince giydirilmeye çalışılan elbise sağdan soldan yırtılmaya başladı. Ülkemize demokrasi gelmedi, faşist diktatörlük hala sürüyor. Ancak karanlık perdede gedikler açılmıştır, bu gedikler de her geçen gün büyümektedir. Faşizmin temelleri aşınmaktadır.

Türkiye yeni bir döneme girmiştir. Buna bağlı olarak halklarımızın mücadelesi ve devrimci örgütler bu yeni dönemin görevleriyle karşı karşıyadır. En başta, sekiz yıldır toplumda ortaya çıkan muazzam devrimci değişiklikleri ve potansiyelleri görmeliyiz. Özelde Kürdistan'da sürdürülen silahlı mücadelenin, genelde işçi-emekçilerle birlikte tüm toplum kesimlerinin kavgasının toplumda yarattığı derin etki ve değişimleri kavramalıyız. Faşizmin sekiz yıldır baskı, terör, işkence dalgasına paralel olarak sebep olduğu pahalılık, işsizlik, açlık, sefalet, çürümüşlük ve en önemlisi de umutsuzluk gibi dinamiklerin toplumda muazzam bir devrimci potansiyel yarattığını görmeliyiz. Özcesi, yıpranan faşist diktatörlük karşısında halklarımızın bağrında biriken dev gücü kavramalıyız. 1980'den önce bile yasak olan "Kürt", "Kürdistan", "devrimci", "komünist" gibi kavramlar artık günlük gazete ve dergilerin, parlamento tartışmalarının değişmez konusu olmuştur. İnönü, Demirel ve Ecevit yüzde 35'lik oyla ayakta duran ANAP iktidarına ciddi bir alternatif oluşturamıyorlar. Bu partilerin en aktif üyeleri bile liderlerinin bir şey yapabileceğine inanmıyor. Egemen sınıf temsilcisi partiler için iktidar ateşten bir gömlek olmuştur.

Halklarımızın kutsal davaları yolunda kavga veren bizler, bu yeni döneme denk düşen adımları atmakla yükümlüyüz. Faşist diktatörlüğe karşı halklarımızın devrimci iktidar alternatifini oluşturmak, ayrı kanallardan yürüttüğümüz kavgamızı iktidar perspektifiyle birleştirmek zorundayız. Kürt ulusunun ayrı devlet kurma dahil kendi kaderini tayin hakkını gerçekleştirecek Kürdistan Ulusal Kurtuluş Cephesi ve Türkiye'de halkın demokratik iktidarını gerçekleştirecek Demokratik Halk Cephesi'nden oluşan Birleşik Halk Cephesi; faşist diktatörlüğe karşı halklarımızın alternatifidir. Elbetteki, böylesi bir cephe faşist ditatörlüğe karşı en geniş güçleri kapsamalıdır ve bu kolay olmayacaktır. Ancak bu uğurda savaşanların bugünden birlikte atacakları adımlar, hayatın muhtelif alanlarında birlikte yapacakları işler, Birleşik Halk Cephesi'ni yakınlaştıracaktır.

Devrimci parti ve örgütler olarak bugüne kadarki bütün birlik deneylerini değerlendirerek olumlu

yanlarını geliştirip olumsuzluklardan dersler çıkarmalıyız. Geçmişte Türkiyeli ve Kürdistanlı örgütler arasında ilişkilerin zedelenmesine yol açan yanlış tutumlardan ders çıkarıp aşmalıyız. Rekabetçi, tasfiyeci, sekter, sıkça rastlanan çocukça tutumlardan uzak, demokratik ilişkilere dayalı, ideolojik farklılıkların varlığını kabul ve bunlara tahammül eden demokratik bir platform oluşturmalıyız. Küçük meseleleri büyütmek, büyük idealleri olanların tavrı değildir. Devrimimiz tek bir partinin değil, Türkiye ve Kürdistan halklarının ve onların devrimci-ilerici örgütlerinin eseri olacaktır. Biraraya gelen devrimci örgütler olarak görevimiz dogmatiklikten, kopyacılıktan, basmakalıpçılıktan uzak, yaratıcı ve kendi gerçekliğimize uygun, başta kendi özgücüne güvenen, değişik alanlarda her türlü mücadele biçimini başarıyla uygulayan bir birlik oluşturmak olmalıdır.

Bu çağrımız bir başlangıçtır ve kimseye kapalı değildir. Kürdistan ulusal kurtuluş mücadelesi ile Türkiye demokratik halk devrimi mücadelesinin birlikte yürütülmesine inanan her örgüt yer almalıdır, diyoruz. Ayrıca faşist diktatörlüğü yıkma mücadelesinde, Arap, Çerkez, Laz ve diğer ulusal azınlıklar üzerindeki baskılara karşı çıkma kavgasında birlikte olmak isteyen herkes yer almalıdır, diyoruz. Ev sahibi, misafir yoktur, herkes ev sahibidir. Türkiye ve Kürdistan hepimizin vatanıdır. Örgütlerin kendi tarihlerine uygun olarak meşrep ve üsluplarının farklı olması, ortak mücadele etmemize engel olamaz, olmamalıdır. Herkesin mücadele yol ve yöntemlerine saygımız vardır, kimseden illa silahlı mücadele vermesini istemiyoruz. Ancak herkes de bizim kendi mücadele metodlarımıza saygı göstermelidir. Kürdistan'da vahşi bir savaş yürüten Evren-Özal'la anlaşmamızı, ABD ve NATO'ya düşmanlığımızdan vazgeçmemizi, emperyalizme karşı olmaktan vazgeçmemizi -velev ki, bu AT emperyalizmi de olsa- kimse bizden istememelidir. Bu çerçevede halklarımızın katili ve düşmanı Evren-Özal'la uzlaşma çabaları ve girişimlerini mahkum ediyoruz.

Birleşik Cepheye giden böylesi bir demokratik platform, başlangıçta ortak bir yayın faaliyetiyle ve muhtelif mücadele alanlarında eylem birlikleriyle başlayabilir, giderek demokratik ve siyasi ortak örgütlenmelerle sürebilir. Şu anda düşünemeyeceğimiz çeşitli zenginlikte halk örgütlenmeleri ve birlikleri yaratılabilir. Bugüne kadarki çeşitli birlik ve ortak yayın çabalarının yaşadığı sorunlar bizleri ürkütmüyor. Olumsuzluklardan dersler çıkarıp yeni bir ruhla mücadelenin eriştiği olgunluğa denk düşen bir yaklaşımla her türlü engeli devrimci bir şekilde aşabilmeliyiz.

Kavgamız büyük, mücadelemiz onurludur. Evren-Özal çetesini ve temsilcisi oldukları egemen sınıflar iktidarını, Türkiye ve Kürdistan halklarının sırtından söküp atmak için, toplumda biriken muazzam devrimci potansiyeli açığa çıkarmak, halklarımızın ortak kavgasında devrimci alternatifi oluşturmak için gücümüzü ve mücadele metodlarımızı ortak bir kanalda birleştirelim. Türkiye ve Kürdistan halklarını, ulusal azınlıklarını zengin kültür ve tarih miraslarına uygun olarak Ortadoğu'da ABD emperyalizminin ve gericiliğin tahakkümünden kurtarıp layık oldukları onurlu yere yükseltelim.

Bu çağrımızı bütün parti, örgüt, çevre ve kişilerin samimiyet, ciddiyet ve sorumlulukla değerlendirmelerini bekliyoruz. Son sekiz yıldır halklarımızın çektiği acılar, yüce amaçları için devrimci mücadelede şehit düşen yoldaşlarımızın şerefli anısı, işkence odalarında zulüm gören yüzbinlerce devrimcinin çektiği çile her zamankinden fazla bizden böyle bir sorumluluk istiyor. Bizler bu sorumluluğun bilincindeyiz ve ortak iş yapmanın öngördüğü her türlü fedakarlığı yapmaya hazırız.

Çağrıyı yapan örgütler:

PKK	Partiye Karkerên Kürdistan
SVP	Sosyalist Vatan Partisi
TKP(B)	Türkiye Komünist Partisi (Birlik)
TSK	Tevgera Sosyalista Kurdistanê

EKİM'in Cevabı

Sevgili Arkadaşlar,

Toplantıya katılamadığımızdan, önce TKP(B)'nin sözlü olarak ilettiği (ve bizim de sözlü olarak cevapladığımız), sonra da dört örgütün (PKK, SVP, TKP(B), TSK) ortak imzasıyla bir "Çağrı"ya dönüştürülmüş öneriler hakkındaki düşüncelerimizi kısaca bildiriyoruz:

1- "Çağrı"nızı, tüm devrimci parti ve grupların güç

mücadele birliği devrimci hedefine yönelik olum-
bir girişim sayıyoruz.

2- "Çağrı"nızın ifadesiyle, "muhtelif mücadele
nlarındaki eylem birlikleri" oluşturulmasını ve bu
liğin bir **platforma bağlanarak** etkin bir şekilde
dürülmesini içtenlikle istiyoruz. Devrim mücade-
nizin genel çıkarları bakımından bunun bugünkü
şullarda özel bir önem taşıdığına ve büyük yararlar
layacağına inanıyoruz. Bu birlik, mevcut yığın
ütlerinde bir blok olarak hareket etmenin
ısıra, mücadelenin ihtiyaç haline getireceği yeni
ütleri ortak olarak oluşturmayı da hedefleyebilir,
leflemelidir.

- "Çağrı"nız eylem birlikleri sorununu haklı ola-
iktidar perspektifiyle ele alıyor ve "Birleşik
phe" somut hedefine bağlıyor. Cephe, devrim,
idar vb. temel sorunlara yaklaşımınıza esastan
katılmamakla birlikte, bunu eylem birliklerinin önünde bir engel olarak görmüyoruz. Türkiye devrimci hareketi kendi içinde bir ideolojik-siyasal ayrışma ve saflaşma süreci yaşıyor. Yakın mücadele ilişkilerinin, eylem birliklerinin bu süreç için daha elverişli ve sağlıklı koşullar yaratacağına inanıyoruz.

4- Son olarak, "Çağrı"nızın, reformist solun burjuva düzenle bütünleşme çabalarını mahkum eden tutumu tamamiyle yerindedir. Solun bu bölümünün devrimci hareket içinde yer almadığı görüşündeyiz. Mevcut toplumsal ve siyasal düzene karşı mücadele konumunu, devrimci hareketin ayrım çizgisi sayıyoruz.

İçten Devrimci Selamlarımızla
EKİM
5 Aralık 1988

Gorbaçov reformları-2

şarafı s. 40'da)

si için yeterli bir gerekçe olmadığını, bunun ger-
: ilişkileri gizleyici bir gerekçeden ibaret olduğu-
ortaya koymaktadır.

Ekim 1988

AYNAKLAR

- Geniş bilgi için bak. "*SSCB'de Yenilenmenin Dış onomik İlişkilerle İlgili Yanı*", V.Kamentsev, *Yeni ğ*, 1987/6
- Agy., s.53 (abç)
- Leonid Abalkin, "*Soyalizmin Ekonomi Politiği-nin Geliştirilmesine Yaratıcı Yaklaşım*", *Yeni Çağ*, 1986/12, s.35
15- A.Carlo, "*Sovyetler Birliği'nin Sosyo-ekonomik Karakteri*", s.16, Kaynak Yayınları.
16- A.Levin, Aktaran, *Cumhuriyet*, 28 Haziran 1988
17- E.Mandel, aktaran, S.Savran, 11.Tez, sayı:8, s.88
18- K.N. Şahin, *Sosyal Demokrat* Dergisi, sayı:5, s.9
19- *Anti-Dühring*, s.250-51, vurgu Engels'e ait.
20- *Ütopik Sosyalizm ve Bilimsel Sosyalizm*, s.104, Bilim ve Sosyalizm Yayınları.
21- *Kapital*, c.3, s.464
22- *Gotha ve Erfurt Programlarının Eleştirisi*, s.99
23- *Ütopik Sosyalizm ve Bilimsel Sosyalizm*, s.108

Düzeltme

Geçen sayımızda "'Anti-emperyalizm/Bağımsızlık' Sorunu" başlıklı yazıda dizgi hataları ve kelime atlamaları olmuştur. Düzeltir, özür dileriz.

	Yanlış	Doğru
(S.13, sü.1, sa.27)	...davamız"	...Savaşımız"
(S.15, sü.1, sa.15)	~~basamaklarındaki~~.	...basamaklarındaki ülkeler...
(S.15, sü.1, sa.40)	...emeği...	...emeği sömürmesi...
(S.15, sü.1, sa.41)	...söz konusu...	...asıl söz konusu...
(S.16, sü.1, sa 37)	...nerede...	... kan nerede...

S.16, sü.2, sa.31'deki "devrimci hareketle" kelimeleri fazladan yer almıştır. Aynı yazıda atlanan kritik "virgül"ler olduğunu belirtmekle yetiniyoruz.

Ayrıca, s.38'deki italik spot, "Cizre ve Yeşilyurt olaylarıyla diktatörlüğün T.Kürdistanı'nda hayvani bir hırsla artırdığı terör ve insanlık dışı uygulamalar üzerine..." şeklinde olacaktı.

İşçi sınıfı 1 Mayıs'ta üretimden gelen gücünü kullanmalıdır. Bunun için en önemli görev öncü, sınıf bilinçli işçilere düşüyor

Yasağı çiğneyin, 1 Mayıs'ı kutlayın!

1 Mayıs geliyor! Ama Türkiye'de 1 Mayıs yasak!

Bu yasağın hükmü yoktur! Yasağı generaller eliyle kapitalistler koydu. Yürürlükteki yasaları işçiler veya onların temsilcileri yapmadı. İşçi düşmanı yasaları kapitalist sınıfın, patronların temsilcileri yaptı. O halde işçilerin bu yasalara uyma zorunluluğu yoktur. Hem yasalar nihayet kağıtlardır. Sonuçta her şeyi tayin eden güçtür, kuvvettir. İşçilerin gücü ise, üretimdeki yerleri ve sayılarındadır. İşçi düşmanı yasalar fiilen geçersiz hale getirilebilir. Onbinlerce, yüzbinlerce milyonlarca işçi makinaları, işi durdurduğunda, 1 Mayıs yasağı fiilen iskartaya çıkarılmış olur. Bunun karşısında hiçbir güç, yasa tutunamaz. 15-16 Haziran, DGM Direnişi bunun sadece iki örneğidir.

1 Mayıs yasağının delinmesi yolunda ilk adım geçen yıl İstanbul'da atılmıştı. Bütün tehdideri hiçe sayan işçi, sendikacı, öğrenci ve aydınlardan oluşan bir kaç bin kişilik bir topluluk Taksim Meydanı'na (1 Mayıs Meydanı) doğru yürüyüşe geçerek polisle çatışıp yasağı çiğnemişti. Geçen 1 Mayıs pazar günüydü. Bu yıl pazartesi. Yani işçiler makinaların, işlerinin başındalar. Şimdi 1 Mayıs yasağını her yerde çiğnemenin zamanıdır. Her şey işçilere bağlı!

İşçiler her fırsatta " İşçiler Elele Genel Greve" diyorlar. İşte 1 Mayıs bir fırsattır! Ülke çapında olmasa bile, en azından büyük işçi merkezlerinde geniş çapta toplu bireylemin başlangıcı, bir provası olabilir. Her şey işçilere bağlı!

Ama şüphesiz, bunun için en önemli görev öncü, sınıf bilinçli işçilere düşüyor. 1 Mayıs'ta işi durdurmak ve uygun diğer biçimlerde 1 Mayıs'ı kutlamak için şimdiden işyerlerinde yoğun bir ajitasyona ve hazırlığa başlamalıdırlar.

Kapitalistlere ve kapitalist iktidara iyi bir ders vermenin zamanıdır!

Burjuvazi 1 Mayıs'ı yasakladı. Bu yasağın sürmesi işçi sınıfı için artık onur kırıcıdır. Bu yasak çiğnenmek için konmuştur! Çiğnemek işçilere düşüyor.

İşçi sınıfı şehitlerinin kanıyla yaratılmış 1 Mayıs geleneğini yaşatmasını bilecektir.